

FINANTSINSPEKTSIOONI AASTARAAMAT

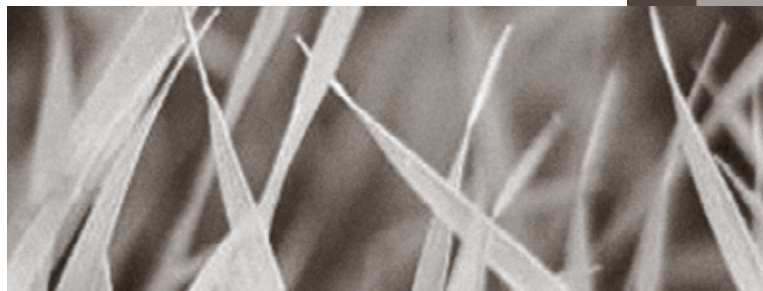

2002

2002

Käesolevas aastaraamatus toodud
Finantsinspeksiooni 2002.a. aastaaruanne
(osa I) koos lisadega Lisa 1 kuni Lisa 5 (Lisad)
on kinnitatud Finantsinspeksiooni nõukogu
otsusega 28.03.2003.a.

I Finantsinspeksiooni 2002.a. aastaaruanne

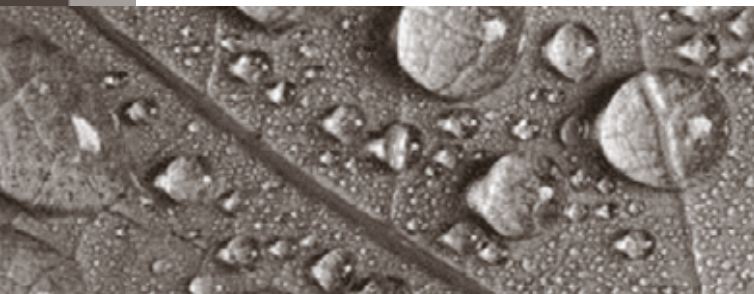
1. Juhatuse esimehe sissejuhatas	2
2. Finantsinspeksiooni juhatuse kinnitus	5
3. Inspeksiooni tegevusaruanne	6
3.1 Inspeksiooni strateegilised eesmärgid 2002-2003	6
3.2 Inspeksiooni juhtimine	7
3.2.1 Inspeksiooni nõukogu tegevus	7
3.2.2 Inspeksiooni juhatuse tegevus	8
3.2.3 Siseaudiitori kokkuvõte	9
3.3 Inspeksiooni tegevus regulatiivse keskkonna kujundamisel	10
3.4 Järelevalveline tegevus	12
3.4.1 Finantsturul tegutsemise õiguste reguleerimine	12
3.4.2 Monitooring	14
3.4.3 Kohapealne kontroll	16
3.4.4 Õiguspärase tegevuse tagamine	18
3.5 Koostöö	20
3.5.1 Siseriiklik koostöö	20
3.5.2 Koostöö välisriikide järelevalveasutustega	21
3.5.3 Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega	22
4. Inspeksiooni 2002.a. tulude-kulude aastaaruanne	24
4.1 2002.a. tulude-kulude aastaaruanne	24
4.2 Selgitused 2002.a. tulude-kulude aastaaruandele	25
4.3 Audiitori järeldusotsus	28

II Järelevalvesubjektide koondülevaade

5. Järelevalvesubjektide tegevuse ülevaade	30
5.1 Krediidiasutused	30
5.2 Fondivalitsejad ja fondid	36
5.2.1 Fondivalitsejad	36
5.2.2 Investeerimis- ja pensionifondid	37
5.3 Kindlustusandjad	40
5.3.1 Elukindlustusandjad	41
5.3.2 Kahjukindlustusandjad	42
5.4 Kindlustusmaaklerid	44
5.5 Investeerimisühingud	45
5.6 Emitendid	48
5.7 Väärtpaberiturust ja väärtpaberiarveldussüsteemi korraldajad	48
5.7.1 Tallinna Börs	48
5.7.2 Eesti väärtpaberite keskregister	50

Lisad

Lisa 1. Ühendatud finantsjärelevalve loomine	51
Lisa 2. Finantsinspeksiooni struktuur seisuga 31.12.2002.a.	52
Lisa 3. Järelevalvesubjektide loetelu seisuga 31.12.2002.a.	53
Lisa 4. Inspeksiooni varad ja kohustused seisuga 31.12.2002.a.	56
Lisa 5. Eesti Panga poolt Inspeksioonile osutatavad teenused	56
Lisa 6. 2002 oluliste sündmuste kalender	57

Austatud lugeja,

2002.a. oli Finantsinspektsiooni esimene tegevusaasta¹. Alustades oma tegevust eelmise aasta 1. jaanuaril, oli meie üheks peamiseks ülesandeks viia sujuvalt läbi Finantsinspektsiooni eelkäijate – Kindlustusinspektsiooni, Väärtpaberiinspektsiooni ja Eesti Panga Pangainspektsiooni ühendamine ning samaaegselt edasi arendada järelevalvetegevuse kvaliteeti. Selle ülesande me ka täitsime. Finantsinspektsiooni kui finantssektori järelevalvet teostava ühtse asutuse loomisega seotud ümberkorraldused ei toonud kaasa takistusi talle pandud ülesannete täitmisel. Samas arvame, et meie tegevus ühtse järelevalveasutusena on muutunud tõhusamaks.

Finantsinspektsiooni loomisele eelnes põhjalik analüüs kolme eraldiseisva järelevalveasutuse ühendamise riskidest ja võimalustest. Esimese tegevusaasta põhjal võime öelda, et oleme suutnud kasutada ühendamisest tulenevaid võimalusi ja riskid ei ole realiseerunud.

Finantsinspektsiooni üheks peamiseks tugevuseks on tervikvaade kogu Eesti finantssektori üle. Arvestades finantstoodete üha süvenevat integratsiooni ja finantsriskide ülekandumist eri sektorite vahel on äärmiselt oluline, et järelevalveasutus mõistab sügavuti riskide olemust üksikutes valdkondades ja suudab oma tähelepanu koondada just olulistele probleemidele. Arvan, et oleme seda oma esimesel tegevusaastal suutnud.

Finantsinspektsiooni loomisega on turuosalistele tekkinud üks selge osapool, kellega on võimalik suhelda oma tegevuse eri aspektidest lähtuvalt, mis on oluliselt efektiivsem kui kolme eraldi-seisva järelevalveasutuse puhul. Suurem selgus on järelevalvetegevuse põhimõtete ja nende rakendamise nõuete osas. Suurem teadmiste ja kogemuste koondamine ühe katuse alla on Finantsinspektsioonist teinud turuosalistele ka sisukama ja autoriteetsema koostööpartneri.

Arvestades Eesti avaliku ja erasektori väiksust on kolme asutuse järelevalveliste ressursside ühendamine andnud mastaabiefekti, mille võimalusi tuleb meil alles õppida täiel määral ära kasutama. Eesti finantsjärelevalve on Finantsinspektsiooni näol täna sõltumatum, ressurssidega paremini varustatum ja oma tegevuses suutlikum kui kunagi varem. Anname endale seejuures aru, et teisalt suurenevad ootused meie tegevuse tulemuslikkuse suhtes finantssektori klientide huvide kaitsel. Loodan, et käesolev aastaaruanne aitab hinnata kui edukalt Finantsinspektsioon talle seadusega pandud ülesandeid on täitnud.

Samuti arvan, et Finantsinspektsiooni loomine on hea näide Eesti avaliku sektori võimekusest viia sujuvalt läbi reforme oma suutlikkuse tugevdamiseks. Oleme valmis selles vallas oma kogemusi jagama ka teistele².

¹ Finantsinspektsiooni nõukogu ja juhatus alustasid tegevust 2001. aasta juulis, juhtorganite tegevus hõlmas ettevalmistusi Finantsinspektsiooni tegevuse alustamiseks 1. jaanuaril 2002. a.

² Täpsema ülevaate ühendatud finantsjärelevalve loomise põhjustest ja eesmärkidest annab käesoleva aastaaruande Lisa 1.

Tagasivaade 2002. aastale

Finantsinspeksioon teostab riiklikku järelevalvet Eesti majanduse vereringe – panganduse, väärtpaberituru, kindlustus- ja investeerimisteenuste üle. Tegemist on ühe avatuma ja dünaamilisema majandussektoriga, mis seab meile kui turegulaatorile ja järelevalveasutusele ning igale meie töötajale kõrged professionaalsed nõuded ja vastutuse. Oleme esimesel tegevusaastal oma ülesannete ja nendega kaasneva vastutusega edukalt toime tulnud. 2002.a. ei kaotanud ükski klient oma säästusid Eesti reguleeritud finantsturu osaliste pankroti, likvideerimise või muul moel turult lahkumise tõttu. Pigem oli finantssektoris selgelt tunda tugevnevat konkurentsi ja finants-teenuste kättesaadavuse paranemist, millest kliendid ainult võidavad.

Tõhus järelevalve toetab pensionireformi

Oluliseks sündmuseks 2002.a. kujunes kogumispensionide seaduse rakendumine, mille tulemusena jõudsid finantsturule kohustusliku kogumispensioni tooted. Pensionireformi käigus nägime enda peamise ülesandena vajadust tagada kogumispensioni tooteid pakkuvate fondivalitsete kõrge usaldusväärsus, nende tegevuse vastavus seadusele ning professionaalsetele standarditele. Nimetatud eesmärgist juhindudes seadsime fondi-valitsete tegevuslubade menetlemisel kõigile taotlejatele kõrged nõudmised, mille täitmisega turuosalisel ka toime tulid. Usaldust kogumispensioni süsteemi vastu kinnitasid 2002.a. lõpuks enam kui 200 000 investorit, mis ületas ka kõige optimistlikumad liitujate arvu prognoosid.

Korrastumine väärtpaberiturul ja kindlustuses

2002.a. alguses jõustunud uus väärtpaberituru seadus tõi Eesti investeerimisteenuste turule uue kvaliteedi. Juba enne Finantsinspeksiooni tegevuse algust oli selge, et just väärtpaberituru regulatsioonis ja järelevalves on meil ajalooliselt eksisteerinud kõige suuremad vajakajäämised. Sellest tulenevalt pöörasime möödunud aastal uue seaduse rakendamisele väga suurt tähelepanu. Mitme väiksema investeerimisühingu tegevusloa tühistamisega, kõrgemate standardite rakendamisega ja uute tegevussuundade käivitamisega ka väärtpaberite emitentide ja insaider-tehingute järelevalvel alustas Finantsinspeksioon möödunud aastal Eesti investeerimisteenuste turu korrastamist. Eesmärgiks on tõsta väärtpaberituru läbipaistvust ja usaldusväärsust, millest võidavad investorid ja finantssektor tervikuna.

Alates 2002.a. septembrist lõpetas oma tegevuse AS-i Tallinna Börs juures tegutsev ülevõtmiskomisjon ja ülevõtmispakkumiste seaduslikkuse kontrolli pädevus siirdus Finantsinspeksioonile. Et peame väikeaktsionäride huvide kaitset efektiivse väärtpaberituru toimimise eeltingimuseks, pöörasime ülevõtmisreeglite läbipaistvale rakendamisele ka edaspidi suurt tähelepanu.

Eelmisel aastal jätkunud finantsskandaalid Enroni, Worldcomi ja mitmete teiste juhtumite näol nii USA-s kui Euroopas, süüdistused Wall Streeti juhtivate analüütikute aadressil investorite väidetava eksitamise eest ning sellele järgnenud regulatiivsete meetmete järsk karmistamine USA-s ei ole seni avaldanud Eesti väärtpaberituru liiga otsest mõju. Küll aga on märke, et eeltoodud sündmused võivad mõjutada finantsturgusid ja finantssektori regulatsiooni arengut kogu maailmas sügavamalt kui oskame arvata.

Pidasime väärtpaberite emitentide järelevalve tõhustamist ja börsi-

ettevõtete aruandluse läbipaistvuse suurendamist juba möödunud aastal tähtsaks tegevussuunaks, millele pöörasime edaspidi senisest oluliselt suuremat tähelepanu. Arenguruumi on siin palju, et taastada investorite usaldus Eesti väärtpaberituru vastu pärast 1997.a. börsilangust.

Kindlustussektoris oli 2002.a. üheks keskseks sündmuseks Nordika Kindlustuse AS-i ja Nordika Elukindlustuse AS-i lahkumine kindlustusturult ning nende kindlustusportfellide ülevõtmine vastavalt Nordea Kindlustuse Eesti AS-i ja ERGO Elukindlustuse AS-i poolt. Finantsinspeksiooni õigeaegne ja oskuslik sekkumine tagas kindlustusvõtjate huvide kaitse ja kindlustusturu usaldusväärsuse, mille tähtsust samaaegselt käivitunud pensionireformi kontekstis on raske üle hinnata.

Kindlustusvahenduses pidasime möödunud aastal vajalikuks põhjalikumalt hinnata kindlustusmaaklerite tegevust ja nende võimet tagada kindlustusvõtjate huvide kaitse. Mitme nõuetele mittevastava maakleri nimekirjast kustutamine ja tegutsevatele maakleritele kõrgemate standardite seadmine loob eeldusi kindlustusvahenduse usaldusväärsuse ja professionaalsuse tõusuks.

Majanduskeskkonda iseloomustas kiire laenukasv Eesti majanduse areng 2002.a. kulges alanevate intresside ja ekspansiivse laenukasvu tingimustes, mille peamisteks mõjufaktoriteks olid väliskeskonna arengud ja tugev sisenõudlus. Europiirkonna ja USA majanduse väljavaadete ebaselguse taustal kasvasid märkimisväärselt nii hoiused, laenukui kindlustuspreemiad. Kiire laenukasv on sageli pankade krediidiriski suurenemise allikaks, millele pöörasime möödunud aasta vältel oma riski-analüüsis suurt tähelepanu. Koostöö Eesti Pangaga ja krediitiasutustega laenuuru trendide hindamisel oli tulemuslik ja andis väärtuslikke kogemusi tulevikuks. Antud koostöös avaldus väga selgelt Finantsinspeksiooni ja Eesti Panga sünergia majandusüklilise tulenevate riskide analüüsil ja meetmete rakendamisel riskide vähendamiseks. Olen veendunud, et meie hea koostöö jätkub ka edaspidi.

Jätkuv rahvusvahelistumine

Eesti finantssektori tegevuskeskkond on tugevas seoses Euroopa Liidu majandus- ja õiguskeskkonna arengutega. Üha olulisemaks muutub eelseisva Euroopa Liiduga ühinemise mõju hindamine Eesti finantsteenuste turule. Finantsinspeksiooni jaoks on strateegiliselt tähtis saavutada valmisolek Euroopa Liidu finantssektori tegevusraamistikku kujundavate organite töös osalemiseks.

Sel eesmärgil osalesime vaatlejana mitmel vastava Euroopa Liidu finantsteenuste komitee ja töögrupi koosolekul. Möödunud aasta lõpul esitati Finantsinspeksioonile ka ametlik ettepanek oma esindajate nimetamiseks vastavatesse komiteedesse panganduse, kindlustuse, investeerimisfondide ja väärtpaberituru valdkonnas.

Jätakuvalt peame oluliseks kahepoolse koostöö arendamist finantssektori järelevalveasutustega riikides, mille ettevõtted tegutsevad Eestis tütar-ettevõtete või filiaalide kaudu. 2002.a. sõlmisime koostöölepingud Saksamaa ja Taani finantsjärelevalve asutustega. Jätkus tihe praktiline järelevalve-alane koostöö Rootsi ja Soome Finantsinspeksiooniga, samuti Läti ja Leedu järelevalveasutustega.

Jätkuva rahvusvahelistumise tingimustes näeme enda ülesandena olla oma tegevuses teiste riikide järelevalveasutustele tugev ja usaldusväärne partner. Esimesel tegevusaastal oleme seda suutnud. Samas teadvustame, et järelevalveasutuste omavahelises "konkurents" püsimiseks tuleb teha senisest veelgi enam. Nii toetame omalt poolt Eesti finantssektori mainet ja finantsturu arengut.

Kuritegevuse tõkestamine finantssektoris

Üheks meie tegevuse eemärgiks on tõkestada finantssektori ärakasutamist kuritegelikel eesmärkidel. Oma tegevuses oleme lähtunud põhimõttest, et kõrgete eetiliste standardite ja heade tavade järgimine on vältimatu eeltingimus Eesti finantssektoris tegutsemiseks. Nimetatud põhimõtet oleme järginud nii tegevuslubade kui oluliste osaluste omandamise lubade menetlustes, samuti hinnates meie järelevalvesubjektide sisekontrollisüsteemi toimimise tõhusust, mis eelmisel aastal oli üks kesksemaid kohapealse kontrolli valdkondi.

Jätakuvalt suurt tähelepanu pöörame rahapesu tõkestamisele. Eelmisel aastal viisime rahapesu tõkestamisele suunatud siseprotseduuride hindamise läbi varasemast märksa laiemal ringil finantssektori ettevõtete osas, sealhulgas kindlustuses ja investeerimisteenuste valdkonnas.

Üleminek turupõhisele rahastamisele

Finantsinspeksiooni loomisega kaasnes põhimõtteline muutus riikliku finantsjärelevalve rahastamise mudelis – üleminek turupõhisele rahastamisele. 2002.a. finantseerisid järelevalvesubjektid esmakordselt valdava osa riikliku finantsjärelevalve kulust; aasta pärast kaetakse järelevalve tasudega 100% Finantsinspeksiooni kuludest³. See muudatus peegeldab ka olulist sisulist arengut suhtumises riiklikku finantsjärelevalvesse kui avalikku teenusesse. Üha enam tunnetatakse, et kompetentne ja tugev järelevalve aitab luua suuremat usaldust finantsteenuste turul ning toetab

Eesti finantssektori konkurentsivõimet rahvusvahelises plaanis. Peame oluliseks Finantsinspeksiooni kulude võimalikult suurt läbi-
paistvust, et oleks võimalik hinnata järelevalve peale tehtavate kulutuste ning saadud teenuse kvaliteedi seost. Eelarveprotsessi käigus selgitasime turuosalistele finantsjärelevalve eesmärgi ja ressursivajadust.

Samas, Finantsinspeksiooni loomise eesmärgiks ei olnud kolme järelevalveasutuse ühendamise kaudu vähendada kulusid, vaid luua eeldused järelevalve suutlikkuse tõstmiseks. Täna võime öelda, et turupõhine finantseerimine on võimaldanud tagada organisatsiooni stabiilsuse ja professionaalse arengu. Julgen väita, et täna on Finantsinspeksiooni kulude tase optimaalne, võttes aluseks nii finantsjärelevalve subjektide poolt makstavate tasude osakaalu nende majandamiskuludes kui ka rahvusvahelise võrdluse. Peame Finantsinspeksiooni toimimise efektiivsust ja kulutaseme optimaalsust tähtsaks ka edaspidi.

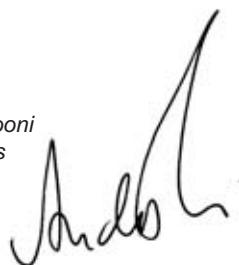
Koostöö on finantssektori turvavõrgu toimimise eelduseks

Finantsinspeksiooni loomine tõi kaasa märkimisväärse muutuse Eesti finantssektori institutsionaalses raamistikus. Eelmisel aastal sõlmitud kolmepoolne koostööleping Rahandusministeeriumi ja Eesti Pangaga oli suunatud eelkõige sellele, et tõsta finantssektori õigusloome efektiivsust ja kvaliteeti, kasutada tulemuslikumalt olemasolevaid ressursse ning suurendada valmisolekut võimalike finantssektori kriiside lahendamiseks. Püüame oma kolleegidele olla sisukaks koostööpartneriks ka edaspidi.

Olulise nurgakivi Eesti finantssektori turvavõrgus moodustab eelmisel aastal tegevust alustanud Tagatisfond, mille valmisoleku tähtsust võimalike finantskriiside tingimustes tõhusalt tegutseda on raske üle hinnata.

Finantsinspeksioon suudabki talle pandud ülesandeid tulemuslikult täita vaid koostöös kõigi teiste finantssektori arengut suunavate ja finantsturul osalevate ettevõtete, riigiasutuste ja üksikisikutega. Selles, et me oma ülesannetega edukalt toime tuleksime, on olnud oluline roll kõigil Finantsinspeksiooni töötajatel ja nõukogu liikmetel, aga ka Eesti Pangal, Rahandusministeeriumil, Tagatisfondil, Eesti Pangaliidul, Eesti Kindlustusseltside Liidul, Eesti Fondihaldurite Liidul, Rahapesu Andmebürool, politseil ja prokuratuuril, teistel riigiasutustel, aga loomulikult ka kõigil finantsturu osalistel ja Eesti meediakanalitel, kes on mõistvalt ja toetavalt suhtunud Finantsinspeksiooni tegevusse. Eesti finantssektori usaldusväärsus, efektiivsus ja konkurentsivõimelisus on meie kõigi jaoks ühine väärtus. Olen kindel, et selle väärtuse hoidmise nimel jätkub meie hea koostöö ka tulevikus.

Andres Trink
Finantsinspeksiooni
juhatuse esimees

³ EV Kindlustusinspeksiooni kulud kaeti kindlustusseltside poolt tasutud järelevalve tasudest alates 1992.a. Väärtpaberinspeksiooni kulud kaeti kuni Finantsinspeksiooni loomiseni riigi-eelarve vahenditest. Pangainspeksiooni kulud kaeti Eesti Panga eelarvest.

**FINANTSINSPEKTSIOONI JUHATUSE
KINNITUS**
Tallinnas, 19.märtsil 2003.a.

Käesolev aastaaruanne on koostatud Finantsinspektsiooni (edaspidi ka Inspektsioon) juhatuse poolt ja kinnitatud Inspektsiooni nõukogu poolt 28.03.2003.a. Aastaaruanne esitatakse koos Eesti Panga aastaaruandega Riigikogule.

Kooskõlas Finantsinspektsiooni seaduse § 51 lg 1 sisaldab käesolev aastaaruanne Inspektsiooni

- ♦ tegevusaruannet,
- ♦ tulude-kulude aastaaruannet,
- ♦ audiitori järeldusotsust.

Aastaaruanne sisaldab ka ülevaadet Inspektsiooni eesmärkidest ja strateegiast 2002.a,

- ♦ ülevaadet finantssektori regulatiivsest keskkonnast,
- ♦ Inspektsiooni poolt väljastatud tegevusluba omavate või registreeritud finantsjärelevalvesubjektide loetelu seisuga 31. detsember 2002.a.

Finantsinspektsiooni juhatus kinnitab, et aastaaruandes toodud informatsioon on tõene ning Inspektsiooni tulude-kulude aastaaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt Inspektsiooni majandustegevuse tulemust.

Andres Trink

Kilvar Kessler

Angelika Koha

Andres Kurgpõld

Kaido Tropp

3. INSPEKTSIOONI TEGEVUSARUANNE

3.1 Inspektsiooni strateegilised eesmärgid 2002-2003

Vastavalt Finantsinspektsiooni seadusele on riikliku finantsjärelevalve eesmärgiks kaitsta järelevalve-subjektide klientide ja investorite huve nende vahendite säilimisel ning seeläbi toetada Eesti rahastuse stabiilsust.

Inspektsiooni ülesandeks on järelevalve teostamise kaudu

- ♦ toetada finantssektori stabiilsust ja usaldusväarsust,
- ♦ vähendada finantssektori süsteemseid riske,
- ♦ suurendada finantssektori läbipaistvust,
- ♦ aidata tõkestada finantssektori ärakasutamist kuritegelikel eesmärkidel,
- ♦ aidata kaasa finantssektori toimimise efektiivsuse suurenemisele.

Inspektsiooni strateegilised eesmärgid aastateks 2002-2003 kinnitati Inspektsiooni nõukogu poolt 21.09.2001.a.

Strateegilised eesmärgid järelevalvetegevuse valdkonnas:

- ♦ luua valmisolek tõhusa järelevalve teostamiseks väärtpaberituru seaduse ning kogumispensionide seaduse rakendamisel;
- ♦ ühtlustada järelevalveprotsessi standardid ja meetodika panga-, kindlustus- ja väärtpaberituru järelevalve osas;
- ♦ arendada välja tööprotsess konsolideeritud järelevalve teostamiseks finantsgruppide üle, mis tegutsevad nii erinevates finantssektori osades kui geograafilistes piirkondades;
- ♦ keskenduda järelevalve teostamisel eelkõige finantssektori riskide ja arengu aspektist süsteemselt olulistele subjektidele ja riskivaldkondadele;
- ♦ teha aktiivset koostööd Eesti finantssektori järelevalve seisukohast prioriteetsete välisriikide järelevalveasutustega, kellega sõlmida koostöölepingud. Aktiviseerida osalemist IOSCO⁴, IAIS⁵-i ja Baseli Pangajärelevalve Komitee töögruppides;
- ♦ koos Eesti Panga ja Rahandusministeeriumiga arendada välja koostöö raamistik finantssektori regulatsioonide väljatöötamiseks, aruandluse kogumiseks ja infovahetuseks, samuti kriisisituatsioonide lahendamiseks;

- ♦ jätkata Euroopa Liidu ja muude rahvusvaheliste standardite sisseviimist finantssektori regulatsioonidesse ning järelevalve protsessi, lähtudes efektiivsuse ja otstarbekuse põhimõtetest;
- ♦ osaleda aktiivselt finantssektorit reguleerivate õigusaktide ettevalmistamisel ja analüüsil;
- ♦ käivitada finantsjärelevalve subjektide klientide ja investorite teavitamine olulisematest muutustest finantssektori regulatsioonides ja tegutsemise põhimõtetest, sealhulgas Inspektsiooni veebilehel.

Strateegilised eesmärgid kolme järelevalveasutuse ühendamisprotsessi läbiviimise ja organisatsiooni arengu valdkonnas:

- ♦ tagada järelevalvetegevuse jätkuvus väärtpaber-, kindlustus- ja pangainspektsiooni lõpetamise ning Finantsinspektsiooni tegevuse alustamise perioodil;
- ♦ kujundada välja terviklik, paindlik ja kuluefektiivne organisatsioon;
- ♦ arendada välja peamised siseregulatsioonid, poliitikad ja protseduurireeglid strateegimise, planeerimise, eelarvestamise ja töökorralduse vallas;
- ♦ käivitada tõhus siseauditi funktsioon;
- ♦ käivitada süsteemne ja nõudlik koolituse programm;
- ♦ kehtestada töötajatele kõrge ametialased nõuded, mille rakendamisel lähtuda konkurentsivõimelisest töö tasustamise poliitikast;
- ♦ viia lõpule Phare tehnilise abi projektid ja maksimeerida neist saadavat tulemit;
- ♦ arendada välja Inspektsiooni infosüsteem, sealhulgas viia ühtsele tehnilisele platvormile turuosalistelt kogutava aruandluse süsteemid;
- ♦ rakendada täiel määral Finantsinspektsiooni seadusest tulenevad nõuded Inspektsiooni juhtimisele, töökorraldusele, koostööle teiste institutsioonidega, eelarvestamisele ja aruandlusele;
- ♦ saavutada tunnustatus avalikkuse, järelevalvesubjektide ning siseriiklike ja rahvusvaheliste koostööpartnerite silmis.

Inspektsiooni tegevus 2002.a. oli suunatud strateegiliste eesmärkide täitmisele. Oma tegevuses peab Inspektsioon jätkuvalt oluliseks lähtuda rahvusvahelistest headest tavadest ja selgitada avalikkusele finantsjärelevalve eesmärgid ja ülesandeid ning finantssektori toimimise põhimõtteid, et suurendada finantsturu läbipaistvust ja usaldusväarsust.

⁴ Rahvusvaheline Väärtpaberijärelevalve Asutuste Organisatsioon (International Organisation of Securities Commissions)

⁵ Rahvusvaheline Kindlustusjärelevalve Assotsiatsioon (International Association of Insurance Supervisors)

3.2 Inspektsiooni juhtimine

3.2.1 Inspektsiooni nõukogu tegevus

Finantsinspektsiooni kõrgeim juhtimisorgan on nõukogu, mille ülesandeks on Inspektsiooni juhtimise kontrollimine ja tegevuse kavandamine. Nõukogu ei tee järelevalvelisi otsuseid.

Juhatuse ettepaneku alusel kinnitab nõukogu Inspektsiooni:

- ♦ strateegia;
- ♦ eelarve ja ettepaneku rahandusministrile järelevalve tasu mahuosa määra kehtestamiseks järgneva eelarveaastaks;
- ♦ struktuuri kujundamise alused;
- ♦ töö tasustamise alused;
- ♦ aastaaruande.

Lisaks on nõukogu pädevuses juhatuse liikmete ametisse nimetamine ja nende ametilepingute tingimuste kinnitamine. Samuti otsustab nõukogu juhatuse esimehe või liikme vastu nende poolt õigusakti või oma kohustuse rikkumise tagajärjel riigile tekitatud kahju hüvitamise nõude esitamise.

Nõukogu koosseis

Finantsinspektsiooni nõukogu koosneb kuuest liikmest, kellest kaks on liikmed ametikoha järgi ja neli on nimetatavad liikmed.

Rahandusminister ja Eesti Panga president on nõukogu liikmed ametikoha järgi. Kaks liiget nimetab ja kutsub tagasi rahandusministri ettepanekul Vabariigi Valitsus ja kaks liiget Eesti Panga presidendi ettepanekul Eesti Panga nõukogu.

26.06.2001.a. nimetas Vabariigi Valitsus Finantsinspektsiooni nõukogu liikmeteks Rahandusministeeriumi finantsteenuste osakonnajuhataja Veiko Tali ja kindlustusasjatundja ning Šveitsi aukonsuli Eestis Matti Kloor'i. 29.06.2001.a. nimetas Eesti Panga nõukogu Inspektsiooni nõukogu liikmeteks Eesti Panga asepresidendi Andres Sutt'i ja audiitortegevuse eksperdi Ruut Mägi. Nõukogu liikmeks nimetatava isiku volituste tähtaeg on kolm aastat.

Nõukogu esimeseks esimeheks oli rahandusminister Siim Kallas, kelle ülesanded võttis alates 28.01.2002.a. üle Harri Õunapuu. Nõukogu liikmeks alates tegevuse algusest on Eesti Panga president Vahur Kraft.

Nõukogu koosseis seisuga 31.12.2002.a.:

Esimees:	Harri Õunapuu, rahandusminister
Liikmed:	Vahur Kraft, Eesti Panga president
	Matti Kloor
	Ruut Mägi
	Andres Sutt
	Veiko Tali

Nõukogu otsused

Nõukogu peamiseks töövormiks on nõukogu koosolek. Nõukogu esimene koosolek toimus 06.07.2001.a.

Nõukogu koosolekud toimuvad reeglina kord kvartalis, kus muuhulgas kuulatakse ära juhatuse tegevusülevaade ja Finantsinspektsiooni tulude-kulude aruanne. 2001.a. toimus neli nõukogu koosolekut, mille käigus nimetati ametisse juhatuse liikmed, kinnitati nõukogu reglement, Inspektsiooni 2002-2003 strateegia, struktuuri alused ja töö tasustamise alused, samuti 2002.a. eelarve ja ettepanek rahandusministrile finantsjärelevalve

subjektidele 2002.a. kehtestatud järelevalvetasu mahuosa määrade kohta.

2002.a. toimus viis nõukogu koosolekut, mille käigus arutati juhatuse liikmete ametisse nimetamisega seonduvat, kuulati ära juhatuse tegevuse ülevaated ja tulude-kulude aruanded ning kinnitati Inspektsiooni 2003.a. eelarve ja ettepanek rahandusministrile finantsjärelevalve subjektidele 2003.a. kehtestatud järelevalvetasu mahuosa määrade kohta.

Nõukogu tegevus Finantsinspektsiooni seaduse jõustumise järgselt oli peamiselt suunatud inspektsioonide ühendamise ja tegevuse käivitumise sujuva läbiviimise tagamisele, optimaalse ressursibaasi kindlustamisele Inspektsiooni ülesannete täitmiseks, aga ka juhatuse tegevuse kontrollile.

3.2.2 Inspektsiooni juhatuse tegevus

Finantsinspektsiooni tegevust juhib ja korraldab juhatus, kelle pädevuses on kõik finantsjärelevalve teostamisega seotud otsused.

Finantsjärelevalve teostamisega seotud küsimustes kuulub juhatuse pädevusse:

- tegevusloa andmine, kehtetuks tunnistamine ja muud tegevusloaga seonduvad küsimused;
- nõusoleku, kooskõlastuse või loa andmine;
- registreerimiskohustuse täitmise ja nimekirjadesse kandmisega seonduvad küsimused;
- ettekirjutuse tegemine, haldussunnivahendite ja halduskaristuste kohaldamine;
- erakorralise audiitorkontrolli või ekspertiisi määramine;
- moratooriumi või erirežiimi kehtestamine, pankrotiavalduse esitamine ja nendega seotud toimingute tegemine.

Juhatus ülesandeks on ka tagada finantssektoris toimuvate sündmuste ja arengute pidev monitooring ja osaleda aktiivselt finantssektori poliitika ja õiguskeskkonna kujundamisel.

Juhtimise ja tegevuse korraldamisega seotud küsimustes kuulub juhatuse pädevusse:

- töötada välja ja esitada nõukogule kinnitamiseks Inspektsiooni
- tegevuse strateegia,
- eelarve projekt koos ettepanekuga järelevalvetasu määra kohta,
- struktuuri kujundamise ja töö tasustamise alused,
- aastaaruanne;
- ekspertide kaasamine, töögruppide ja komisjonide moodustamine Inspektsiooni ülesannete täitmiseks;
- koostöökokkulepete sõlmimine;
- raamatupidamise sise-eeskirja, siseauditi tegemise korra ja juhatuse relemendi kinnitamine;
- kinnisasjade ja registrisse kuuluvate vallasasjade omandamine ja võõrandamine;
- muude küsimuste otsustamine, mille otsustamist on taotlenud vähemalt kaks juhatuse liiget.

Kooskõlas Finantsinspektsiooni seadusega esitas juhatus kord kvartalis nõukogule ülevaate Inspektsiooni tegevusest ja tulude-kulude aruande. Samuti esitas juhatus vastavalt seadusele 01.10.2002.a. nõukogule teadmiseks ülevaate finantssektori tegevust ja finantsjärelevalvet käsitlevate õigusaktide mõju kohta, mis oli suunatud peamiselt Inspektsiooni haldussuutlikkust mõjutavate õigusaktide analüüsile.

Juhatus koosseis ja vastutusalad

Finantsinspektsiooni seaduse kohaselt koosneb juhatus viiest liikmest. Juhatus liikme volituste tähtaeg on kolm aastat. Juhatus esimehe volituste tähtaeg on neli aastat.

Juhatus koosseis seisuga 31.12.2002.a.:

Esimees:	Andres Trink
Liikmed:	Kilvar Kessler Angelika Koha Andres Kurgpõld Kaido Tropp

Juhatus koosseis ja juhatuse liikmete vastutusalad kujunesid lõplikult välja 2002.a. I poolaasta jooksul. Kuni 31.03.2002.a. koosnes juhatus neljast liikmest: Andres Trink (esimees), Kaido Tropp, Andres Kurgpõld, Kristjan-Erik Suurväli (ametileping lõppes alates 01.04.2002.a.). Alates 01.05.2002.a. asus juhatuse liikmena ametisse Kilvar Kessler ja alates 01.07.2002.a. Angelika Koha.

Igale juhatuse liikmele on määratletud konkreetsed vastutusalad. Juhatus liikmete vastutusalad ning Inspektsiooni organisatsioonilise ülesehituse kirjeldus on täpsemalt toodud Inspektsiooni struktuuri skeemil, mis on käesoleva aruande Lisa 2.

Juhatus otsused

Finantsinspektsiooni juhatus on samaaegselt nii juhtimis- kui haldusorgan. Juhatus peamiseks töövormiks on juhatuse koosolek, mis toimub regulaarselt üks kord nädalas. Erakorralised juhatuse koosolekud toimuvad vastavalt vajadusele.

2002.a. pidas juhatus kokku 72 koosolekut, mille käigus võeti vastu 459 otsust, sealhulgas 213 haldusaktide andmisega seotud otsust.

Organisatsiooni areng

Juhatus tegevuses oli kesksel kohal Finantsinspektsiooni tegevuse terviklikkuse tagamine ja järelevalveprotsessi väljakujundamine uue organisatsiooni struktuuri baasil. 2002.a. jooksul kehtestati Inspektsioonis kõik peamised sisemised töökorrad ja protseduurireedid juhtimise, asjaajamise ja planeerimise vallas, mille arendamine jätkub ka eelseisvatel aastatel.

Juhatus poolt kinnitatud töötajaskonna plaani kohaselt on Inspektsioonis 31.12.2002.a. seisuga moodustatud 66 ametikohta, millest aasta lõpuks täideti 63⁶. Inspektsiooni ametikohtade keske osa moodustavad finantsaudiitorid, juristid ja finantsanalüütikud. 57-l töötajal on kõrgharidus ning keskmine järelevalvealane töökogemus moodustab 4,6 aastat.

Töötajaskonna tuumiku moodustavad Kindlustus-, Väärtpaberi- ja Pangainspektsiooni endised töötajad. 2002.a. jooksul võeti täiendavalt tööle 12 uut töötajat, kellest enamik on varem tegutsenud finantssektoris. Inspektsioonis on moodustatud kaheksa osakonda.

Inspektsioon näeb oma tegevuse ühe alustalana töötajate kõrget professionaalsust, mida toetab tõhus koolitusprogramm. Valdav osa töötajatest osales erinevatel finantssektori ja selle järelevalve alastel väliskoolitustel. Täiendavalt koolituti 2002.a. keeleõppe, võlaõiguse ja haldusmenetluse, infotehnoloogia ning Euroopa Liiduga seonduvates valdkondades.

Inspektsiooni järelevalveteggevuse tulemuslikkuse eelduseks on kompetentne ja motiveeritud töötajaskond. Tulenevalt asjaolust, et Kindlustus-, Väärtpaberi- ja Pangainspektsioonis rakendati erinevat kompensatsioonisüsteemi ja -tasemeid, kehtestati 2002.a. Inspektsioonis ühtne palgapoliitika.

⁶ Antud ametikohtade ja töötajate arv ei sisalda nõukogu liikmeid ja lapsepuhkusel viibivaid töötajaid.

3.2.3 Siseaudiitori kokkuvõte

Siseaudiitori ametikoha loomise nõue tulenes Finantsinspektsiooni seadusest. Siseaudiitor Raivo Linnas alustas tööd 07.01.2002.a. Siseaudiitori töö lähtus 2002.a. eelkõige sellest, et Inspektsiooni tegevus oli äsja käivitunud ja tegemist on kiirelt areneva organisatsiooniga tulenevalt kolme järelevalveasutuse ühendamisest. Siseaudiitori peamised ülesanded ja eesmärgid aastateks 2002-2003 on siseauditi funktsiooni käivitamine ja ülesehitamine, Inspektsiooni riskide kaardistamine, riskijuhtimise protseduuride väljatöötamine ja rakendamine, Inspektsiooni siseregulatsioonide arendamine ja nende täitmise kontroll, Inspektsiooni töötajate isikuandmete hoidmine ja analüüs huvide konflikti olukorra vältistamiseks, siseauditi tegemise korra projekti väljatöötamine, juhtimispõhimõtete toimimise hindamine ning eelarveprotsessi ja kulujuhtimise põhimõtete hindamine.

Siseaudiitori töö tulemusena valmisid siseauditi tegemise kord ja vajalike tööpaberite vormid, Inspektsiooni riskijuhtimise juhendi eelnõu, Inspektsiooni huvide konflikti ennetamise korra eelnõu. Siseaudiitor koostas Inspektsiooni esimesel tegevusaastal mitmeid memorandumeid, olulisemad neist järgmiste teemade kohta: lähteolukorra kaardistamine, planeerimine ja eelarvestamine, ajaressursi arvestus, tulemusjuhtimine, kvaliteedijuhtimine, kulujuhtimine, väärtpaberituru seadusest tulenevate riskide hindamine (järelevalvesubjekti turule sisenemise ja turul tegutsemise etapp), Inspektsiooni riskide hindamine, seadustest tulenevate kohustuste kaardistamine ning eetikakoodeks.

3.3 Inspektsiooni tegevus regulatiivse keskkonna kujundamisel

Eesti õiguskeskkonda iseloomustab kiire ja dünaamiline areng, mis on viimastel aastatel olnud omane ka finantssektori regulatsioonide kujundamisele. 2002.a. tõi kaasa olulised muudatused finantssektoris tegutsevatele ettevõtjatele seoses nende tegevusele esitatavate nõuete ühtlustamisega Euroopa Liidu regulatsioonide valguses, kõigile finantsteenuste ja -toodete pakkujatele ja tarbijatele seoses võlaõigusseaduse jõustumisega ning kogu ühiskonnale seoses finantsjärelevalve institutsionaalse reformi läbiviimisega.

Finantsinspektsiooni järelevalvelist pädevust, tema õigusi ning kohustusi reguleeritakse Finantsinspektsiooni seaduses ning määratletakse täpsemalt kümnes seaduses, mis reguleerivad finantssektoris tegutsevate ettevõtjate tegevust.

Tabel 1. Finantsinspektsiooni tegevuse aluseks olevad seadused

Seaduse pealkiri	Jõustumine
Finantsinspektsiooni seadus	1. juuni 2001
Krediitiasutuste seadus	1. juuli 1999
Kindlustustegevuse seadus	1. august 2000
Kindlustusseadus ⁷	1. jaanuar 1993
Liikluskindlustuse seadus	1. juuni 2001
Investeeringufondide seadus	19. mai 1997
Kogumispensionide seadus	01. oktoober 2001
Väärtpaberituru seadus	01. jaanuar 2002
Eesti Väärtpaberite Keskregistri seadus	01. jaanuar 2001
Hoiuste Tagamise Fondi seadus ⁸	23. mai 1998
Tagatisfondi seadus	1. juuli 2002
Rahapesu tõkestamise seadus	1. juuli 1999

2002.a. algusest jõustunud **väärtpaberituru seadusega** kehtestati väärtpaberite avalikule pakumisele, investeerimisteenuste osutamisele, investeerimisühingute usaldatavusnormatiividele, reguleeritud väärtpaberiturgudele, seal kauplemisele ja väärtpaberi kauplemiseks võtmisele, hinnatundliku teabe avalikustamisele ja siseteabe kasutamisele kõik olulised Euroopa Liidu direktiividest tulenevad nõuded, reguleeriti ülevõtmispakkumiste tegemine ning väärtpaberi arveldussüsteemide korraldamine. Enamike uute nõuete rakendamiseks sätestati 6-kuuline ülemineku periood. Kõrgendatud kapitalinõude täitmiseks⁹, sõltuvalt osutatavatest teenustest, anti ettevõtjatele aega kuni 18 kuud.

Väärtpaberituru seaduse alusel andis Rahandusministeerium 2002.a. välja mitmeid määrusi, mille ettevalmistamisel osalesid aktiivselt ka Inspektsiooni spetsialistid. Mahukaimaks valdkonnaks oli investeerimisteenuste osutajate regulaarse aruandluse juhendi välja töötamine, samuti panus noteerimisnõuete ja ülevõtmispakkumise reeglite väljatöötamisse. Kehtestati täpsustav juhend neto-omavahendite arvutamiseks.

Kogumispensionide seaduse jõustumisega kaasnes vajadus töötada välja seadusest tulenevad alamaktid, mille väljaandmise kiirusest ning regulatsioonide kvaliteedist sõltus pensionireformi käivitumise edukus. Finantsinspektsiooni ja Rahandusministeeriumi spetsialistide tihedas koostöös valmisid seitse olulist rahandusministri määruse eelnõu. Osakuomanike huvide kaitse seisukohalt tuleb väga oluliseks pidada uue investeerimisfondide vara puhasväärtuse määramise korra väljatöötamist ning kehtestamist 2002.a. kevadel. Varem kehtinud kord pärines aastast 1995 ning selles kasutatav terminoloogia ning arvestuspõhimõtted vajasisid revideerimist. Olulised põhimõtted, mis peavad tagama kohustuslike pensionifondide eduka toimimise, on kehtestatud rahandusministri määrustega piirangute kohta kohustusliku pensionifondi vara investeerimisel väärtpaberitesse ning kohustusliku pensionifondi osakute väljalaske, tagasivõtmise ja tühistamise korra kohta.

Panganduse regulatiivne keskkond on olnud viimastel aastatel üldjoontes stabiilne. 2001.a. detsembris Riigikogu poolt vastu võetud **krediitiasutuste seaduse** muudatustega täiustati ja täpsustati krediitiasutuse usaldusväärsuse tagamise ja aruandluse nõudeid, järelevalve korraldust Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga, samuti täpsustati ja ühtlustati seaduses kasutatavat terminoloogiat. Kehtiv regulatsioon põhineb Euroopa Liidu direktiividel, Baseli Pangajärelevalve Komitee juhendmaterjalidel ja rahvusvahelisel praktikal.

⁷ Tunnistatud kehtetuks 01.07.2002.a.

⁸ Tunnistatud kehtetuks 01.07.2002.a.

⁹ 730 000 EUR alates 01.06.2003.a.

Finantsinspeksiooni töötajad valmistasid ette Eesti Panga presidendid määruse eelnõu, millega kehtestati usaldatavusnormatiivide arvutamise uued juhendid. Uus kapitali adekvaatsuse arvutamise juhend hõlmab täpsemalt kõikide peamiste riskide – krediidiriski, tururiski ja teiste riskide arvestust.

BIS¹⁰ juures tegutsev Baseli Pangajärelevalve Komitee alustas 1999.a. uue kapitali adekvaatsuse raamistiku (nn. Basel II) väljatöötamist. Basel II asendab 1988.a. normatiivse raamistiku riskitundlikuma raamistikuga, kaasates kapitalinõude arvestusse seni käsitlemata riske, nagu operatsioonirisk. Lähtuvalt Basel II olemusest on pangajärelevalve tulevikus senisest enam suunatud pankade sisemise riskijuhtimise hindamisele. Uus raamistik planeeritakse jõustada 2006.a. lõpuks; paralleelselt kehtestab Euroopa Liit ka uue direktiivi krediitdiasutuste ja investeerimisühingute kapitali adekvaatsuse kohta. Finantsinspeksioon alustas 2002. aasta lõpus ettevalmistusi uue kapitali adekvaatsuse raamistiku kohaldamiseks Eestis, milleks loodi ka vastav töögrupp.

Kindlustustegevuse seadus sätestab vajalikud regulatsioonid kindlustusandja usaldusväärsusele, raamatupidamisele, juhtkonna, omanike ja kindlustustegevusega seotud isikute suhtes. 2002.a. kevadel võttis Riigikogu vastu kindlustustegevuse seaduse muudatused. Olulisemate muudatustena kehtestati kindlustusmaakleri vastutuskindlustuslepingu sõlmimise nõue ja piirang kindlustusmaakleri poolt vahendatavatele lepingutele. Koostöös Maksuameti ja Rahandusministeeriumiga töötas Inspeksioon välja tulumaksusoodustusega elukindlustuslepingute erinevate riskikomponentide jaotamise arvutamise uued põhimõtted, arvestades maksustamise piiranguid.

Finantssektori usaldusväärsuse suurendamise aspektist oli väga oluliseks sündmuseks **Tagatisfondi seaduse** jõustumine 2002.a. suvel. Krediitdiasutuste hoiuste tagatuse süsteem toimis juba alates 1998.a, milles Tagatisfondi seaduse jõustumine põhimõttelisi muudatusi kaasa ei toonud. Investeerimisühingutele ja fondivalitsejatele tähendas Tagatisfondi seaduse jõustumine kohustust osaleda investorikaitse osafondi ning pensionikaitse osafondi finantseerimisskeemides. Tagatisfondi seaduse rakendamiseks vajalike määruste eelnõude väljatöötamisel osalesid ka Inspeksiooni töötajad.

Uute seaduste jõustumisel ning rakendamisel on leidnud lahenduse mitmed kitsaskohad seaduste redaktsioonides. Koostöös Rahandusministeeriumiga on Finantsinspeksioon välja töötanud konkreetsete parandusettepanekud kogumispensionide seaduse, investeerimisfondide seaduse ja väärtpaberituruse seaduse mõnede sätete muutmiseks. 2002.a. väljastas Inspeksioon mitmeid selgitusi, kommentaare ja märgukirjasid kehtivate või äsja kehtestatud normatiivide kohta.

Finantsinspeksioon osales ka **rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigusliku baasi** edasiarendamises. 2002. aastasse jäi rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu koostamisel osalemine, rahapesu tõkestamise seaduse muutmise seaduse ettevalmistamine. Viimane harmoniseerib Eesti õiguse Euroopa Liidu rahapesu tõkestamise direktiivist ja muudest rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevatest rahvusvahelistest dokumentidest tulenevate põhimõtetega. Inspeksiooni poolt vaadati üle järelevalvesubjektide poolt rakendatavad rahapesu tõkestamist käsitlevad materjalid. 19.06.2002.a. kiitis Inspeksiooni juhatus heaks juhendi "Täiendavad meetmed rahapesu tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes". Soovituslik juhend on suunatud ühtse praktika kujundamisele rahapesu tõkestamist reguleerivate õigusaktide rakendamisel.

Kooskõlas **Finantsinspeksiooni seaduse** nõuetega koostas Finantsinspeksioon ülevaate finantssektori tegevust ja finantsjärelevalvet käsitlevate õigusaktide mõju ja rakendamise kohta. Ülevaade esitati 01.10.2002.a. Vabariigi Valitsusele ja Eesti Pangale. Dokumendis käsitletakse õigusaktide mõju Finantsinspeksiooni haldustegevusele riikliku finantsjärelevalve eesmärgi täitmisel. Analüüsi tulemused on lähtematerjaliks seaduste muudatuste väljatöötamisel. Ülevaadet on kõigil huvilistel võimalik lugeda Finantsinspeksiooni veebilehelt¹¹.

¹⁰ Rahvusvaheline Arvelduspank (Bank of International Settlements)

¹¹ www.fi.ee

3.4 Järelevalveline tegevus

3.4.1 Finantsturul tegutsemise õiguste reguleerimine

Järelevalvesubjektidel, kelleks on enamus finantssektoris tegutsevatest ettevõtjatest, tuleb enne tegevuse alustamist taotleda Finantsinspeksioonilt tegevusluba. Tegevusluba annab tähtajatu õiguse tegutseda alal, mille osas näeb seadus ette kõrgendatud nõuded võrreldes ettevõtjatele kehtestatud üldiste reeglitega. Kõrvalteenuste pakkumiseks, nagu näiteks klientide konsulteerimiseks, reeglina ei ole tegevusluba vaja.

Inspeksiooni loa saamiseks peab taotleja esitama õigusaktides sätestatud dokumendid ja andmed. Inspeksioon analüüsib taotleja finantsnäitajaid – eelkõige kapitaliseeritust, omakapitali suurust ja vahendite päritolu, võtmeisikute kvalifikatsiooni ja usaldusväärsust. Võtmeisikud on ettevõtja olulised omanikud, nõukogu ja juhatuse liikmed, prokuristid, siseauditi üksuse või revisjonikomisjoni juht, fondi-juhid, audiitorid. Lisaks analüüsib Inspeksioon taotleja senist tegevust ning taotleja vastavust muudele asjas tähtsust omavatele kriteeriumitele.

Finantsinspeksiooni tegutsemise esimesel aastal ei antud välja uusi tegevuslubasid krediidasutustele. 2002.a. jooksul lisandus kaks uut välisriigi krediidasutuse esindust. Aasta alguses esitas avalduse ja muud õigusaktides ettenähtud dokumendid ja andmed Eestis esinduse avamiseks Venemaa krediidasutus International Bank of St. Petersburg. Kevadel esitas Eestis esinduse registreerimiseks avalduse ja muud seaduses sätestatud dokumendid ja andmed Läti Vabariigis tegevusluba omav aktsia-kommertspank Baltikums.

Väärtpaberituru osas menetles Finantsinspeksioon 2002.a. jooksul tegevusloa väljastamist neljale varem finantsturul tegutsenud Eesti ettevõtjale ja neljale välisriigis registreeritud ettevõtjale piiriüleste teenuste osutamiseks.

AS-le Tallinna Börs väljastati 2002.a. väärt-paberibörsi korraldaja tegevusluba ning reguleeritud turu korraldaja tegevusluba. AS Tallinna Börs korraldatava väärt-paberibörsi ja muu reguleeritud väärt-paberituru ning sellel osalejate ja emitentide tegevust reguleerib reglement, mis kooskõlastatakse Finantsinspeksiooniga.

Kindlustuse valdkonnas menetleti 2002.a. Nordicum Eesti AS-i tegevusloa taotlust ja väljastati Nordicum Eesti AS-le (ärinimi muudeti hiljem Nordea Kindlustuse Eesti AS-ks) tegevusluba erinevate kahjukindlustuse teenuste pakkumiseks. Lisaks väljastati ka üks täiendav tegevusluba – Zürich Kindlustuse Eesti AS-I on õigus lisaks varasematele teenustele pakkuda ka abistamisteenuse kindlustust.

Pensionireformi käivitamisega seoses väljastati kuuete kindlustusandjale – Nordika Elukindlustuse AS-le (kindlustusportfell anti hiljem üle ERGO

Elukindlustuse AS-le), Salva Kindlustuse AS-le, Seesam Elukindlustuse AS-le, Seesam Rahvusvahelise Kindlustuse AS-le, AS-le Ühispanga Elukindlustus ja Hansapanga Kindlustuse AS-le – luba vahendada kohustuslike pensionifondide valikuavaldusi.

2002.a. jooksul andis Finantsinspeksioon 507 tunnistust kindlustusvahendajatele ja kandis nad oma otsusega kindlustusvahendajate nimekirja.

Tabel 2. Tegevuslubade menetlemine Finantsinspeksioonis 2002.a.

Turuosalised	Väljaantud tegevusload; registreerimised; nimekirja kandmised	Tegevusloa ja/või tegevuse lõppemine
Krediidasutused	0	0
Välisriigi krediidasutuste esindused	2	1
Eesti investeerimisühingud	4	3
Välisriigi investeerimisühingud		
piiriüleste teenuste osutamine		
kitsendatud tingimustel	4	0
Väärtpaberituru korraldajad	1	0
Reguleeritud turu korraldajad	1	0
Investeerimisfondid	16	0
Fondivalitsejad	2	1
Pensionifondivalitsejad	6	0
Kindlustusandjad	1	2
Kindlustusandja täiendav tegevusluba	1	0
Kindlustusvahendajad, sh	507	2
maaklerid	0	2
maakleri esindajad	27	0
agendid	480	0

Finantsinspeksioon analüüsis kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevuslubade taotlusi ja registreeris kogumispensionide seaduse alusel moodustatud kohustuslikud pensionifondid. Kokku väljastas Inspeksioon 2002.a. kuus kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevusluba, neist neli varem kehtinud pensionifondide seaduse alusel pensionifonde valitsenud fondivalitsejatele ning kaks uutele ettevõtjatele, mille omanike seniseks põhiliseks tegevusvaldkonnaks oli kindlustustegevus. Tegevusluba omavate fondivalitsejate arv kasvas 2002.a. jooksul kuult seitsmele.

Lisaks registreeris Finantsinspeksioon viieteistkümne kohustusliku pensionifondi ning ühe lepingulise investeerimisfondi tingimused. Pensionireformi eduka käivitumise tulemusel finantsturul tegutsevate investeerimisfondide arv peaaegu kahekordistus möödunud aasta jooksul, kasvades 20-lt fondilt aasta alguses 36 fondini aasta lõpuks.

Finantsinspeksiooni järelevalvesubjektide tegevuse vastavus õigusaktides sätestatud nõuetele sõltub eelkõige nende juhtidest. Seetõttu on Inspeksiooni ülesanne jälgida tegureid, millest sõltub järelevalvesubjektide juhtimine. Kõige olulisemad mõjutajad on kahtlemata turuosaliste oluliste osaluste omanikud. Oluliseks tuleb lugeda iga osalus, mis esindab otseselt või kaudselt äriühingu aktsia- või osakapitalist või häälest seaduses ettenähtud määra (enamasti 10%) või millel on muul viisil märkimisväärne mõju äriühingu juhtimisele.

Finantsjärelevalve subjektideks olevates äriühingutes võivad olulist osalust omada ainult need isikud, kes on võimelised tagama äriühingu kindla ja usaldusväärse juhtimise ning kelle ärisidemed ja omanike struktuur on läbipaistev ega takista järelevalve teostamist. Seaduse nõuete tagamiseks on ette nähtud olulise osaluse omandamise loa taotlemise menetlus, mille käigus uuritakse omandaja tausta: ettevalmistust, usaldusväärset, varanduslikku seisut ja vara päritolu ning muid olulisi asjaolusid, juriidilistest isikutest omandajatel ka omanike struktuuri. Analüüsi alusel teeb Inspeksioon otsuse olulise osaluse loa andmise või andmisest keeldumise kohta.

Tegevust alustanute ja edasiarendanute kõrval oli 2002.a. ka neid, kes lõpetasid oma tegevuse Eesti finantssektoris:

- ♦ 2002.a. novembris teatas Rootsi panga Svenska Handelsbanken esindus, et lõpetab alates 2003. aastast oma tegevuse Eestis;

- ♦ mittevastavuse tõttu õigusaktides sätestatud nõuetele lõppesid Nordika Kindlustuse AS-i ja Nordika Elukindlustuse AS-i – viimasele kehtestati ka erirežiim – tegevusloa ning kindlustusportfellid anti Finantsinspeksiooni nõusolekul üle teistele kindlustusandjatele – Nordea Kindlustuse Eesti AS-le ja ERGO Elukindlustuse AS-le;
- ♦ 2002.a. kustutati nimekirjast AS Rae Kindlustus-koda ja OÜ Kindlustusjuht Kindlustusmaakler koos nende esindajatega, põhjuseks puudused ettevõtja tegevuses ning äriühingu mittevastavus kindlustustegevuse seaduse nõuetele;
- ♦ väärpaberiturul lõppes 2002.a. tähtajaline tegevusluba kahel ettevõtjal AS BB-Invest ja AS Reginvest, kes ei esitanud taotlust uue tegevusloa saamiseks ning ühe ettevõtja tegevusluba lõpetati ennetähtaegselt ettevõtja enda taotluse alusel pärast Finantsinspeksiooni läbiviidud kohapealset inspekteerimist;
- ♦ tegevusloa lõppemise tõttu lahkus turult fondivalitseja Suprema Fund Management AS.

Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvate järelevalvesubjektide loetelu seisuga 31.12.2002.a. on toodud käesoleva aruande Lisas 3.

Tabel 3. Eesti finantsturul lahkumised 2002.a.

	Tegevuse lõpetasid	Mittevastavus õigusaktide tulenevatele nõuetele	Erirežiim	Tegevusloa lõppemine	Ettevõtja enda taotlus tegevusloa kehtetuks tunnistamiseks
Välismaa krediiasutuste esindused	1	0	0	0	0
Kindlustusandjad	2	2	1	0	0
Kindlustusmaaklerid	2	2	0	0	0
Investeeringuühingud	3	0	0	2	1
Fondivalitsejad	1	0	0	1	0

Finantsjärelevalve teostamise eesmärkide tõhusamaks täitmiseks teostab Finantsinspeksioon finantssektori ja seal tegutsevate järelevalve-subjektide regulaarset monitooringut. Monitooringu kui järelevalve protsessi kaudu toimub järelevalve-subjektide tegevuse ja seisundi pidev jälgimine, analüüsimine, olulisemate riskivaldkondade identifitseerimine ning seadusest tulenevate nõuete täitmise järelevalve.

Inspeksioon kasutab järelevalveprotsessi efektiivseks teostamiseks erinevaid järelevalvelisi meetmeid. Rakendatavad meetodid võimaldavad hetkeolukorda silmas pidades kõige tulemuslikumalt jälgida ja analüüsida järelevalvesubjektide tegevust.

Regulaarse aruandluse analüüs

Järelevalvesubjektid esitavad Finantsinspeksioonile, või avalikult, regulaarset aruandlust oma majandus- ja äritegevuse kohta vastavalt kehtestatud õigusaktidele. Inspeksioon kontrollib esitatud aruannetes toodud andmete õigsust ja vastavust seadusandlikele aktidele. Regulaarse aruandluse analüüs moodustab olulise osa kõigi järelevalvesubjektide tegevuse monitooringust.

Regulaarset aruandlust esitavad järelevalvesubjektid vähemalt kord kvartalis, paljudel juhtudel ka tihemini. Aruandluse põhjaliku analüüsimise tulemusel selguvad valdkonnad, millele tuleb järelevalvetegevuses rohkem tähelepanu pöörata.

Fondivalitsejad koostavad ning esitavad Inspeksioonile nii fondivalitseja enda kui ka tema poolt valitsetavate investeerimis- ja pensionifondide aruandeid. Fondivalitseja kui äriühingu tegevust jälgitakse fondivalitseja poolt esitatud kvartaalsete tegevusaruannete, sh finantsaruannete põhjal ning informatsiooni põhjal muudatustest fondivalitseja juhtkonnas, fondivalitseja aktsionäride osas ning valitsetavates fondides. Investeerimis- ja pensionifondide tegevuse järelevalvel omavad olulist tähtsust investeerimisfondide igakuised aruanded, mis võimaldavad saada tervikliku ülevaate fondi varadest, fondi kohustustest ja puhasväärtusest. Fondide kuuaruannetes esitatud informatsiooni põhjal jälgib Inspeksioon investeerimisfondide seaduses, kogumispensionide seaduses ja fondi-tingimustes sätestatud investeerimispiirangutest kinnipidamist. Eelnimetatud piirangute ületamise korral algatab Inspeksioon menetluse, mille eesmärgiks on välja selgitada piirangute ületamise põhjused, ning võib teha kohustusliku ettekirjutuse fondi tegevuse seadusega kooskõlla viimiseks.

Kindlustusandjate analüüsiprotsess toimub kvartaalsete ja aastaaruannete baasil. Turuosalistele kehtestatud aastaaruanneteks on kindlustusandjate ja kindlustusvahendajate majandusaasta aruanded ning kindlustusvahendajate statistikaaruanded.

Kvartaliaruandluse moodustavad kindlustusandjate vahearuanded, aktuaariaruanded, majanduslikud ja statistikaaruanded. Täiendavalt analüüsiti kindlustusvahendajate poolt avalikustatud aruandeid.

2002.a. jooksul anti hinnanguid kindlustusandjate tegevuskavade muudatustele ning analüüsiti kindlustusandjate äriplaane. Hinnanguid anti ka kindlustusandjate tariifidele, sh vaadati läbi ja kooskõlastati liikluskindlustuse tariifid ning anti hinnang rohelise kaardi tariifide vabakslaskmisele. Samuti vaadati läbi kindlustusandjate tehniliste eraldiste arvutusmetoodikaid ning analüüsiti kindlustusvahendajate vastutuskindlustuslepinguid.

Alates 2002.a. alustati investeerimisühingutelt regulaarsete aruannete kogumist ja töötlemist, mis tõstis investeerimisühingute tegevuse monitooringu uuele kvalitatiivsele tasemele. Investeerimisühingutel on kohustus esitada Inspeksioonile aruandeid igakuiselt.

Väärtpaberituru monitooring sisaldab eelkõige väärtpaberituru (käesoleval hetkel AS-i Tallinna Börs) kauplemisstatistika ja emitentide poolt avalikustatud aruannete ja muu avalikustatud (nt veebilehel) ning järelevalve tegevuse käigus kogutud informatsiooni jälgimist ja analüüsimist. Monitooringu käigus kogutud andmete analüüs peab tuvastama turuanomaaliate põhjused, väärtpaberite avaliku pakkumise ja emitentide poolt kohustusliku teabe avalikustamise vastavuse kehtivale seadusandlusele. Samuti on analüüsid aluseks siseteabe alusel tehtud tehingute, turumanipulatsiooni ja ülevõtmispakkumise menetluste algatamiseks.

Järelevalvesubjektide poolt esitatavate regulaarsete aruannete põhjal koostab Inspeksioon analüütilisi kuiseid või kvartalikokkuvõtteid. Näiteks kindlustuse valdkonnas koostatakse kvartaalse aruandluse baasil kindlustusturu ülevaateid ning analüüsitakse kindlustusturgu ja kindlustusandjate kindlustustehnilisi ja majanduslikke näitajaid.

Inspeksiooni eesmärgiks on avalikustada järjest enam informatsiooni finantsturu kohta¹². Kindlustusturu läbipaistvuse suurendamiseks koostati laiemale avalikkusele mõeldud Kindlustuse aastaraamat 2001.

Järelevalvesubjektide regulaarse aruandluse analüüsimise ja tegevusspetsiifiliste riskide hindamise käigus selguvad enim tähelepanu ja põhjalikumalt analüüsi nõudvad valdkonnad. Täiendavate järelepärimiste kaudu küsib Inspeksioon lisainformatsiooni, detailsemaid andmeid ja järelevalvesubjektide selgitusi probleemsete või küsimusi tekitavate valdkondade kohta.

¹² Vastavalt Finantsinspeksiooni seadusele annab Inspeksioon igal aastal välja aastaraamatu, mille üheks osaks on ülevaade järelevalvesubjektide tegevusest.

Riskide hindamine pankade järelevalveprotsessis

Pankade järelevalveprotsess on organisatoorselt pidevalt edasi arenenud. Alates Finantsinspeksiooni tegevuse alustamisest ei ole järelevalvetevõime enam selgelt jaotuv vaatlevaks ja kohapealseks järelevalveks, vaid lähtub pangandustegevusega kaasnevate riskide spetsiifikast. Nii on jaotatud järelevalvetevõimes vastutusvaldkonnad kaheks olulisemaks suunaks – pangandustegevusega kaasnevate enam kvantitatiivsete ehk mõõdetavate riskide hindamine (nt krediidirisk, tururisk, likviidsusrisk) ja enam kvalitatiivsete riskide hindamine (nt operatsioonirisk, sisekontrolli süsteemid), lisaks ka väliskeskkonnast tulenevate riskide hindamine. Täiendavalt on loodud institutsionaalse vastutuse funktsioon, mis peaks aitama tagada, et lisaks spetsiifiliste riskivaldkondade hindamisele ollakse kursis ka järelevalvatava tervikolukorraga ja strateegiliste arengusuundadega.

Pankade tegevuse ja sellega kaasnevate riskide tõhusamaks hindamiseks on välja töötatud regulaarne monitooringu tsükkel, mille eesmärgiks on määratleda pankade tegevusega kaasnevaid peamisi riskivaldkondi. Pankade regulaarse monitooringu käigus toimub nende seisundi pidev jälgimine ning analüüsimine Finantsinspeksioonile esitatavate aruannete alusel, avalikest allikatest saadud informatsiooni alusel, pankadest kohapealseste visiitide käigus saadud informatsiooni, samuti muu järelevalvetevõime käigus saadud informatsiooni alusel.

Iga kvartal koostatakse põhjalik ülevaade pankade ja nende konsolideerimisgruppide peamistest arengusuundadest, olulisematest riskivaldkondadest ning probleemidest, mis aitavad kaasa edasise järelevalvetevõime planeerimisele ning määratleda suuremat tähelepanu nõudvad valdkonnad.

Jooksva monitooringu käigus keskendub Inspeksioon põhiliselt pankade erinevate tegevusvaldkondade sisemiste kontrollsüsteemide ja operatsiooniliste riskide hindamisele. Arvestades pankade laenuvõimevuse mahtude kiiret kasvu on enam tähelepanu nõudvaks valdkonnaks viimase aasta jooksul olnud kinnisvara-laenu kasvu nii pankade kui ka nende konsolideerimisgrupi ettevõtete, eriti aga liisinguettevõtete tasandil. Sellega seoses on olulist tähelepanu pöördunud pankade avatusele krediidiriskile ning konsolideerimisgruppide sisemistele krediidiriski juhtimise ja kontrolli süsteemidele, samuti ka majanduskeskkonna arengutele.

Finantsinspeksioon koos Eesti Pangaga juhtis pankade tähelepanu kiirele laenukasvule ning asjaolule, et arvestades eksisteerivat majanduskeskkonda on laenuandmise üle otsustamisel oht hinnata ebapiisavalt majanduskeskkonna muutustest tulenevaid riske ning teha järeleandmisi laenusaaajale. Pankadele väljastatud soovitude eesmärgiks oli juhtida pankade tähelepanu laenuriskidega seotud küsimustele, et tagada pankade jätkuvalt kõrge laenukvaliteet.

Muud järelevalvetoimingud seadusest tulenevate nõuete täitmise kontrollimiseks

Finantsinspeksioon teostab järelevalvet väärtpaberituru korraldaja ehk AS Tallinna Börsi tegevuse üle. Väärtpaberituru seadus sätestab Inspeksiooni ja börsi koostöö põhimõtte turujärelevalvet teostamisel. Oluline osa börsi järelevalvest on börsi reglemendi kooskõlastamine ning börsi ja turuosaliste (börsi liikmete ja emitentide) poolt reglemendi täitmise kontrollimine.

Viimases on Inspeksioonil pigem täiendava järelevalve ülesanne, kuna nii reglemendi kui börsil kaubeldava väärtpaberi emitendi või börsi liikme ja börsi vahelise lepingu täitmist kontrollib eelkõige börs.

Väärtpaberituru järelevalve hõlmab väga erinevaid juhtumeid. Finantsinspeksiooni ülesandeks on analüüsida nii börsil kui ka börsiväliselt tehtavaid väärtpaberitehinguid, emitendi poolt võimalikku vale- või eksitava informatsiooni avaldamist, tegevusloata tegutsemist ning võimalikku valeandmete esitamist Eesti Väärtpaberikeskusele. 2002.a. jooksul analüüsiti kokku 26 erinevat juhtumit.

2002.a. tehti kõigis valdkondades jätkuvalt koostööd järelevalvesubjektide siseaudiitoritega ning vahetati informatsiooni jooksva monitooringu käigus üles kerkinud probleemide osas, samuti käsitleti siseaudiitorite raportites toodud järeldusi. Edukas koostöö siseaudiitoritega aitab oluliselt kaasa järelevalvet teostamise efektiivsusele.

Järelevalvesubjektide monitooringu käigus selgunud asjaolud annavad olulise sisendi kohapealse kontrolli ettevalmistamise protsessi.

3.4.3 Kohapealne kontroll

Kohapealne kontroll on laialdasemalt kasutatavaid järelevalve meetodeid, mille ülesanne on selgitada välja, kas järelevalvesubjektides on piisavad riskide määratlemise ja haldamise süsteemid toetamaks finantssüsteemi stabiilset arengut ja klientide huvide kaitset.

Kohapealsel kontrollil ei piirdata ainult regulatiiv-aktide järgimise kontrolliga, vaid hinnatakse ka järelevalvesubjekti üldist riskistrateegiat. Kohapealne kontroll annab ülevaate sisemiste kontrollisüsteemide piisavusest, strateegiate ja poliitikate paikapidavusest, samuti esitatavate aruannete õigsusest ja kvaliteedist.

2002.a. teostas Finantsinspeksioon kohapealseid kontrolle kvartalse kava kohaselt, mis töötati välja vastavalt järelevalvesubjektide monitooringu käigus ilmnunud olulisematele riskivaldkondadele ning võimalikele probleemidele. 2002.a. teostas või alustas Inspeksioon kokku 30 kohapealset kontrolli (vt Tabel 4).

Tabel 4. Kohapealsed kontrollid 2002.a.

Järelevalvesubjektid	Toimunud kohapealseid kontrolle
Pangad ¹³	11
Kindlustusandjad	6
Fondivalitsejad	4
Kindlustusvahendajad	5
Investeeringusühingud	3
Emitendid	1

Pankade kohapealse kontrolli teostamise peamiseks alusmaterjaliks on Inspeksiooni sisene "Krediidi-asutuste kohapealse inspekteerimise juhend", mille eesmärk on anda juhiseid kohapealse kontrolli teostamiseks erinevates riskivaldkondades. Kohapealse järelevalve planeerimisel ja teostamisel hõlmati pankade konsolideerimisgruppe tervikuna ning kontrolle teostati ka väljaspool Eestit asuvates, kuid Eesti pankade konsolideerimisgruppi kuuluvates ettevõtetes.

Kohapeal kontrolliti 2002.a. kõiki olulisemaid pankade riskivaldkondi ning enam tähelepanu pöörati järgmisele:

- erinevate valdkondade sisemiste riskijuhtimis- ja kontrollisüsteemide hindamine;
- laenu-tegevusega ja liisinguga kaasnevate riskide hindamine, pankade tegevuse vastavus seadusandlusele krediitvaldkonnas ning siseregulatsioonidele;
- siseauditi funktsioon ning selle efektiivsus erinevate tegevusvaldkondade ja sisemiste kontrollisüsteemide hindamisel;
- rahapesu tõkestamise meetmete hindamine.

Fondivalitsejate, investeerimis- ja pensionifondide kontrollimise osas pöörati suuremat tähelepanu fondivalitsejate tegevuse vastavusele õigusaktides kehtestatud nõuetele. Olulisemad kohapealse kontrolli valdkonnad olid 2002.a. järgmised:

- fondivalitsejatele nende tegevusalal kehtestatud kapitali- ja likviidsusnõuetest kinnipidamine;
- investeerimis- ja pensionifondide puhasväärtuse arvestamise õigsuse kontroll ning seadustes sätestatud investeerimispiirangute järgimine fondi varade paigutamisel;
- piisava sisekontrolli funktsiooni olemasolu fondivalitsejas;
- fondi arvel kaetavate kulude vastavus seadusele ning fondi tingimustega kehtestatud nõuetele;
- kohustuslike pensionifondide osakute müügi protsessi vastavus õigusaktidega kehtestatud nõuetele ning headele äritavadele.

Kindlustusandjate kohapealse kontrolli läbiviimisel juhindutakse Inspeksiooni sisest "Kindlustusandjate kohapealse kontrolli läbiviimise juhendist" ja IAIS-i kohapealse inspekteerimise standarditest. Olulisemad tegevused kindlustusandja üldkontrolli läbiviimisel on:

- juhtkonna ja sisekontrollisüsteemide hindamine;
- kindlustusandja tegevuse analüüs;
- kindlustustegevuse tehniliste protseduuride hindamine;
- kindlustusandja ning tema tütar- ja sidusettevõtjate vaheliste suhete analüüs;
- kindlustusandja finantstugevuse hindamine.

Kindlustusvahendajate kohapealse kontrolli eesmärgiks on hinnata ettevõtte tegevust ja maakleri esindajate töökorralduse vastavust kindlustustegevuse seadusele, isikuandmete kaitse seadusele ja rahapesu tõkestamise seadusele ning tuvastada selles valdkonnas esinevaid riske.

¹³ Sealhulgas ühe krediidi-asutusest kontohalduri kohapealne kontroll.

Seoses oluliste muudatustega õiguskeskkonnas viidi aasta jooksul läbi kohapealsed kontrollid kõigis olulise turuosaga investeerimisühingutes ning alustati investeerimisteenuste valdkonna kohapealset kontrolli ka pankades. Kontrollimise eesmärgiks oli kaardistada terviklikult järelevalvatavate turuosaliste investeerimisteenustega seotud tegevused ja kontrollida nende sisemiste regulatsioonide ja tegevuste vastavust väärtpapierituru seadusele. Olulisemad kohapealse kontrolli valdkonnad olid 2002.a. järgmised:

- informatsiooni avaldamine klientidele ja klientide huvide kaitse;
- klientide ja äriühingu varade lahususe põhimõtte järgimine;
- huvide konflikti vältimine oma tehingute, oma töötajate tehingute ja klientide tehingute vahel;
- investeerimisteenuste osutamise valdkonda puudutavad sisekontrollisüsteemid ja nende vastavus seaduse nõuetele.

Väärtpapieremitendi kohapealse kontrolli läbiviimise peamiseks põhjuseks on vajadus kontrollida emitendi poolt informatsiooni avalikustamise kooskõla börsi reglemendiga (eelkõige informatsiooni avalikustamise õigeaegsust) ning avalikustatud informatsiooni vastavust tegelikkusele, samuti siseteabe hoidmist ning avalikustamist reguleerivate sisereeglite olemasolu ja toimimist.

Lisaks eeltoodule on oluliseks kohapealse kontrolli valdkonnaks ka infotehnoloogiliste riskide hindamine. Kohapealsete kontrollide läbiviimisel infotehnoloogiliste riskide hindamiseks lähtutakse Finantsinspektsiooni siseseast käsiraamatust, mis põhineb informatsiooni- ja infotehnoloogia alaste kontrolleesmärkide standarditel. E-pangandusega kaasnevate riskide hindamisel läbi kohapealsete kontrollide tuginetakse Inspektsiooni sisemisele juhendile, mille koostamisel on lähtutud Baseli Komitee poolt välja antud dokumendist "Risk Management Principles for Electronic Banking".

E-panganduse kohapealsel kontrollil vaadati kahte põhilist valdkonda: E-panganduse riskide juhtimist ning E-panganduse turvalisuse tagamist. E-panganduse teenuste pakkumisega ning sellega kaasnevate riskide hindamisega seotud kohapealsed kontrollid toimusid 2002.a. mitmetes turuosalistes.

3.4.4 Õiguspärase tegevuse tagamine

Finantsinspeksioonile esitatud avaldused ja kaebused

2002.a. menetles Finantsinspeksioon 78 avaldust ja kaebust, millest 49 oli seotud kindlustussektori ja kindlustusandjate tegevusega, 26 käsitles krediidi-asutuste tegevust ja 3 puudutas finantssektori järelevalve muid aspekte.

Kindlustusandjate tegevuse peale esitatud avaldustest ja kaebustest 5 tulenesid elukindlustuse kindlustusandjate ja 44 kahjukindlustuse kindlustusandjate otsustest. Kahjukindlustuse avaldustest ja kaebustest 24 käsitlesid liikluskindlustuse seaduse rakenduslikke aspekte ja kindlustusandjate hüvitamisotsuseid liikluskindlustuses, 20 puudutasid vabatahtlikes kindlustusliikides sõlmitud lepingute täitmist ja vastavaid kindlustusandjate hüvitamisotsuseid.

Krediidiasutuste tegevuse kohta esitatud kaebused ja avaldused jagunesid valdkonniti ühtlasemalt (puudus domineeriv valdkond) ja käsitlesid pankrotimenetlusega seonduvaid probleeme, laenulepingute täitmist, alusetust rikastumisest tulenevaid nõuded (ekslikud pangaülekanded), pangasaladusega seonduvat ja elektroonilise maksevahendi kasutuslepingu täitmisega kaasnevaid probleeme.

Viimastel aastatel on toimunud esitatud avalduste ja kaebuste arvu pidev vähenemine, mille on tinginud konsolideerimisprotsessid turul ja sellega kaasnev omanikebaasist tulenev ärikultuuri muutus, samuti tarbijate oskuste ja teadlikkuse tõus lepingute sõlmimisel finantsvahenduses. Tabel 5 iseloomustab esitatud kaebuste ja avalduste dünaamikat kindlustussektoris.

Tabel 5. Kaebuste dünaamika kindlustussektoris 2000-2002

Aasta	2000	2001	2002
Kaebuste arv	232	86	49

Kaebuste suhteliselt suur arv kindlustussektoris tuleneb kindlustustegevuse erinevusest võrreldes teiste finantsvahenduse toodete ja teenustega. Kindlustusjuhtumid tekitavad kindlustushüvitise maksmise teemal tihti eriarvamusi, põhjuseks näiteks kindlustusvõtja poolt kindlustustingimuste järgsete ohutuseeskirjade rikkumine või kahju suuruse kindlakstegemine.

23.09.2002.a. käivitas Finantsinspeksioon vihje-telefoni insaiderluse ja teiste finantssektori õigusrikkumiste paremaks avastamiseks. Vihjetelefon võimaldab järelevalveasutusele lihtsa teabe edastamise võimaluse kaudu paremat järelevalvet insaiderluse ja turumanipulatsiooni vallas,

samuti pensionifondide, kodumaiste ja välismaiste investeerimisfondide valitsemise ning müügitegevuse üle. Anonüümseid vihjeid rikkumiste kohta saab edastada ka Inspeksiooni veebilehele www.fi.ee ning igal juhul tagatakse vihje edastaja konfidentsiaalsus.

Finantsinspeksiooni poolt kohaldatavad haldussunnivahendid

Finantsinspeksioonil on seadusest tulenevalt õigus teha õigusaktide rikkumise tuvastamisel ettekirjutusi rikkumiste kõrvaldamiseks, samuti rikkumiste ärahoidmiseks.

2002.a. tehti krediidiasutustele ettekirjutusi krediidiasutuste usaldatavusnormatiivide täitmiseks, Inspeksioonile esitatavate finantsaruannete nõuetekohaseks täitmiseks, laenu-tegevuse vastavusse viimiseks krediidiasutuste seaduses ja panga siseregulatsioonides kehtestatud nõuetega ning sise-eeskirjade täiendamiseks laenu-tegevuse valdkonnas.

Investeerimis- ja pensionifondidega seoses tehti 2002.a. fondivalitsejatele ja krediidiasutustele ettekirjutusi Finantsinspeksioonis registreerimata pensionifondi osakute avaliku pakkumise lõpetamiseks, pensionifondi tingimuste seadusega kooskõlla viimiseks, kohustuslike kuuaruannete Inspeksioonile esitamiseks, lepinguliste investeerimisfondide majandusaasta aruannete Inspeksioonile ja avalikkusele esitamiseks ning lepingulise investeerimisfondi investeringute struktuuri investeerimisfondide seadusega kooskõlla viimiseks.

Investeeringisühingutes läbi viidud kohapealsete kontrollide tulemusena koostati 5 ettekirjutust tegevuse kooskõlla viimiseks uue väärtpaberituru seadusega. Investeeringisühingutele tehti ettekirjutusi tegevuse vastavusse viimiseks kehtivate piirmääradega, sisemiste regulatsioonide ja sisekontrollisüsteemide seadusega vastavusse viimiseks, huvide konflikti vältimise reguleerimiseks, kliendi huvide kaitse ja informeerimise tagamiseks vastavalt väärtpaberituru seaduse nõuetele.

Kindlustusvaldkonnas tehti ettekirjutused kahele kindlustusandjale garantiikindlustuse rahuldamata nõuete osas eraldiste moodustamiseks ning omavahendite ja seotud vara vastavusse viimiseks tegevuskava esitamiseks. Kindlustusvahendajate tegevuses avastatud ebakõlade ja seaduserikkumiste kõrvaldamise eesmärgil tegi Finantsinspeksioon 2002.a. ettekirjutusi kolmele kindlustusmaaklerile.

Finantsinspeksiooni järelevalvesubjektidele kohaldatakse kindlustustegevuse seaduses, väärtpaberituru seaduses, krediidiasutuste seaduses ja investeeringufondide seaduses sätestatud väärttegude eest vastutusena rahatrahvi.

20.09.2002.a jättis Tallinna Ringkonnakohus muutmata Tallinna Linnakohtu otsuse, millega määrati ühele turuosalisele Väärtpaberinspeksiooni ettekirjutuse mittetäitmise eest rahatrahvi.

2002.a. esimeses kvartalis koostati haldusõiguserikkumise protokoll ning karistati rahatrahviga ühte fondivalitsejat Finantsinspeksioonile kohustusliku teabe ja aruannete esitamata jätmise eest.

2001.a. koostas Väärtpaberinspeksioon ühele isikule haldusõiguserikkumise protokollu väärtpaberiturul tegevuslitsentsita tegutsemise eest. Kolmeastmelise kohtuvaidluse lõpul nõustus kohus Finantsinspeksiooni seisukohaga ning isikut karistati rahatrahviga.

Tabel 6. 2002.a. Inspeksiooni poolt kohaldatud haldussunnivahendid

	Krediidiasutused	Investeeringisühingud	Fondivalitsejad	Kindlustusandjad/ kindlustusvahendajad
Ettekirjutused	5	5	6	4
Erirežiim	0	0	0	1
Rahatrahv	0	0	1	0

Insaidmenetlus

Tegemist on Finantsinspeksiooni poolt väärtpaberiturul läbi viidava spetsiifilise uurimismenetlusega. Insaidmenetlus on kriminaalkorras karistatav kuritegu reguleeritud väärtpaberituru ning seal kauplevate investorite vastu. Insaidmenetlusega mõistetakse siseteabe ehk avalikustamata hinnatundliku teabe alusel tehingu tegemist teabe objektiks oleva väärtpaberiga, siseteabe õigusvastast avaldamist ja siseteabe alusel antud soovitusi või tehtud mõjutust teabe objektiks oleva väärtpaberi omandamiseks või võõrandamiseks.

Kehtiv väärtpaberituru seadus sätestab Finantsinspeksioonile vajaliku õigusliku baasi insaidjuhtumite uurimiseks. Kuna Inspeksioon ei teosta kriminaalmenetlust, saadetakse kuriteo piisava kahtluse ja seda kinnitavate andmete korral asi uurimisorganile kriminaalmenetluse otsustamiseks ja teostamiseks. 2002. aasta jooksul menetles Inspeksioon seitset insaidjuhtumit. Inspeksioon lõpetas 2002.a. algatatud menetlused uurimisorganitele avaldust tegemata, kuna algne kahtlus kuriteo osas ei leidnud kinnitust.

Finantsinspeksiooni roll pankrotimenetluses

Finantsinspeksioonil on õigus esitada kohtule pankrotiavaldus krediidiasutuse või kindlustusandja suhtes ja teha ettepanek pankrotihalduri määramise kohta. 2002. aastal jätkusid viie kindlustusseltsi – AS ASA Kindlustus, AS AB Elukindlustus, AS Ühiskindlustus, Kindlustusaktsiaselts Polaris Elu ja Kindlustusselts Polaris Vara – pankrotimenetlused. Nimetatud menetlustes moodustatud pankrotitoimkondadesse kuulub Inspeksiooni esindaja. Samuti jätkusid kolme krediidiasutuse – AS Eesti Maapank, AS ERA Pank ja AS EVEA Pank – pankrotimenetlused. Kohus kinnitas INKO Balti Panga pankrotimenetluse lõpparuande. Krediidiasutuse pankrotimenetluses toimub Inspeksiooni poolne järelevalve pankrotihaldurite poolt esitavate aruannete põhjal. 2002.a. ei esitanud Inspeksioon ühegi krediidiasutuse ega kindlustusandja vastu pankrotiavaldust.

3.5 Koostöö

3.5.1 Siseriiklik koostöö

Koostöös Finantsinspektsiooni seadusega sõlmisid Finantsinspektsioon, Eesti Pank ja Rahandusministeerium 2002. aasta novembris kolmepoolse koostöökokkuleppe. Kokkuleppega määratleti poolte ühise tegutsemise alused finantsteabe vahetuse, õigusaktide väljatöötamise, finantssektori olukorda oluliselt mõjutavate sündmuste korral, samuti rahvusvaheliste ja avalike suhete ning koolituse vallas.

Finantsinspektsioon alustas 2002.a. lõpus kõnelusi prokuratuuri ja politseiga koostööprotokollide sõlmimiseks finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamiseks¹⁴. Seoses pensionireformiga ning börsi tegevuse spetsiifika rakendub pooltevaheline koostöö esmaselt väärt-paberituru järelevalve valdkonnas.

Finantsinspektsiooni töötajad on aktiivselt osalenud Inspektsiooni välistes töögruppides. Seoses ühendatud Finantsinspektsiooni moodustamisega, oli Inspektsioon 2002.a. alguses esindatud erinevates töögruppides ja -komisjonides mitme liikmega. Ressursi optimeerimise eesmärgil ning vastavalt vajadusele korregeeriti liikmelisust (vt Tabel 7).

Tabel 7. Inspektsiooni esindatus teiste organisatsioonide töös, 31.12.2002.a.

Organisatsioon või selle töörühm, kus Finantsinspektsioon on esindatud	
Nõukogud, komisjonid	Tagatisfondi nõukogu Tallinna Väärtpaberibörsi ASi Vahekohtu nõukogu Fondijuhtide eksamikomisjon, Rahandusministeerium Rahapesu tõkestamise nõuandev komisjon, Siseministeerium
Töörühmad	Eesti Pank: • Tagatisfondi seaduse rakendamise töörühm Rahandusministeerium: • Investeerimisfondide seaduse väljatöötamise töögrupp • Välissularahavahetusega tegelevate ettevõtjate tegevuse reguleerimise töörühm • Täiendava kogumispensioni kindlustuslepingu alusel tasutud füüsilise isiku tulust mahaarvatavate kindlustus maksete osa arvestamise määrase eel-nõu väljatöötamise töörühm • Hüpotekfinantseerimise töögrupp Siseministeerium: • Rahapesu tõkestamise seaduse muutmise eelnõu töörühm
Muud	EV Raamatupidamise Toimikond Audiitorite kutsekomisjon KredEx'i ¹⁵ arengukava koostamise töögrupp

Aasta jooksul tehti koostööd mitmete erinevate isikute ja asutustega: Eesti Pangaga, Rahandus-, Justiits- ja Sise-ministeeriumiga, Andmekaitse Inspektsiooni ning Maksuametiga. Järelevalvesubjektidega seonduvate küsimuste asjakohasemaks käsitlemiseks on koostöösse kaasatud ka nende esindajaid.

2002.a. jätkus aktiivne koostöö järelevalvesubjektide välisaudiitori-tega. Kohtumistel audiitorfirmade esindajatega arutati jooksvalt esilekerkinud probleeme krediidasutuste tegevuses, aastaauditite ja Inspektsiooni poolt läbi viidud kohapealsete kontrollide tulemustega seonduvaid küsimusi. Väärtpaberituru järelevalve-menetlustes tehti koostööd ka Audiitorkogu ja Keskkriminaalpolitsei majanduskuritegude osakonnaga.

Finantsinspektsiooni töötajad osalevad ekspertidena ka finantssektorit kaudselt mõjutavate küsimuste lahendamisel. Nii on siseriikliku koostöö raames osaletud Audiitorite kutsekomisjoni töös, fondijuhtide eksamikomisjoni töös ning Eesti Raamatu-pidamise Lipulaev 2002 valimise ekspertkomisjonis.

Koostööd tehakse ka järele-valvesubjektide liitudega. Panganduse vallas on pangandussektori arendamise eesmärgil toimunud Finants-inspektsiooni ja Eesti Panga-liidu¹⁶ esindajate vahel mitmeid nõupidamisi ning vahetatud koolitusala teavet. Pangaliidu juurde on moodustatud rahapesu tõkestamise töögrupp, kus osalevad lisaks Pangaliidule ja Eesti krediidasutustele ka Rahapesu Andmebüroo, Sise-ministeeriumi ja Finants-inspektsiooni esindajad. 2002.a. valmisid töögrupis mitmed soovituslikud dokumendid, mis täpsustavad krediidasutuste töötajate ülesandeid rahapesu efektiivsemaks tõkestamiseks.

Kindlustuse vallas on Eesti Kindlustusseltside Liiduga¹⁷ arutatud probleeme kindlustussektoris ja vahetatud teavet kindlustusturust. Tihedam koostöö toimub Eesti Aktuaaride Liiduga¹⁸. Kindlustusvahendusega seotud probleeme on arutatud Eesti Kindlustusmaaklerite Liiduga.

Aasta jooksul on vahetatud infot ka Eesti Fondihaldurite Liiduga, kellega on toimunud koostöö Rahandusministeeriumi juures tegutseva uue investeerimisfondide seaduse väljatöötamise töögrupi raames.

¹⁴ Finantsinspektsiooni, Politseiameti ja Prokuratuuri koostööpro-tokoll allkirjastati 20.01.2003.a.

¹⁵ Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus

¹⁶ Euroopa Pangandusföderatsiooni (European Banking Federation, FBE) assotsieerunud liige

¹⁷ Euroopa Kindlustusseltside Liidu (Comité Européen des Assurances, CEA) assotsieerunud liige

¹⁸ Rahvusvahelise Aktuaaride Liidu (International Actuarial Association, IAA) täisliige

3.5.2 Koostöö välisriikide järelevalveasutustega

Väärtpaberituru läbipaistvuse tagamiseks toimub regulaarne kogemuste ja informatsiooni vahetus reguleeritud väärtpaberituru korraldaja AS-ga Tallinna Börs. Finantsinspeksiooni esindajad on osalenud AS Tallinna Börs korraldatud emitentide infohommikul.

Finantsinspeksiooni seadus nimetab ühena Inspeksiooni ülesannetest teha koostööd rahvusvaheliste finantsjärelevalve organisatsioonidega ja välisriikide finantsjärelevalve asutuste ning välisriikide muude pädevate asutustega või isikutega ja annab õigusliku aluse koostöölepingute sõlmimiseks teiste riikide vastavate asutustega. Enne Inspeksiooni moodustamist andsid aluse koostöölepingute sõlmimiseks turuosaliste tegevust reguleerivad eriseadused.

Tabel 8. Välisriikide järelevalveasutustega sõlmitud koostöölepingud

Riigid, kes sõlmisid Eestiga koostöökokkuleppe	Lepingu sõlmimise aasta ja järelevalve valdkond
Balti koostööleping (Eesti-Läti-Leedu)	1997 väärtpaberijärelevalve,
Läti	1998 kindlustusjärelevalve
Leedu	2000 pangajärelevalve
Soome	2001 pangajärelevalve
	1995 (uuendatud 2000.a.) pangajärelevalve,
	2002 väärtpaberijärelevalve
Rootsi	1999 väärtpaberijärelevalve
Saksamaa	2002 panga- ja kindlustusjärelevalve
Taani	2002 finantsjärelevalve

2002.a. jätkas Finantsinspeksioon oma eelkäijate tööd ja allkirjastas koostöökokkulepped panga- ja kindlustusjärelevalve alal Saksamaaga ning väärtpaberijärelevalve alal Soomega. Taani finantsjärelevalvega sõlmitud ja augustis 2002.a. jõustunud koostöömemorandum reguleerib nii pangandus-, kindlustus-, kui väärtpaberivahenduse üle teostatavat järelevalvet. Taani finantsinspeksioon oli aastatel 2001-2002 Inspeksiooni partneriks Euroopa Liidu Phare projekti raames.

2002.a. jätkusid varem alustatud läbirääkimised pangajärelevalvet käsitleva koostöölepingu sõlmimiseks Rootsi finantsjärelevalvega. Kindlustusjärelevalve alase koostöö osas alustati lepingu ettevalmistamist koostöö arendamiseks Leedu kolleegidega.

Tihe koostöö toimub ka teiste riikide järelevalve-asutustega. Austria ja Prantsusmaa järelevalve-asutustega vahetati kogemusi väärtpaberituru regulatsioonide kehtestamise osas. TAİEX¹⁹ ja ATTF²⁰ kaasabil tutvusid Inspeksiooni töötajad Luksemburgi finantsjärelevalve tööga fondivalitsejate ja investeerimisfondide järelevalve

osas. 2002.a. lõpus alustas Inspeksioon Põhjamaade Ministrite Nõukogu toel koostööprojekti Norra finantsjärelevalvega. Projekti teemaks on kindlustusandjate varade ja kohustuste juhtimise alateema – stress-testi rakendamine Eestis. USAID/FSVC²¹ programmi raames nõustas Inspeksiooni töötaja konsultandina Makedoonia rahandusministeeriumi kindlustusjärelevalve osakonda kindlustusalastes raamatupidamislikes, õiguslikes ning aruandlusega seotud küsimustes.

¹⁹ Euroopa Komisjoni Tehnilise Abi Informatsioonibüroo (Technical Assistance Information Exchange Office)

²⁰ Financial Technology Transfer Agency

²¹ The U.S. Agency for International Development/ Financial Services Volunteer Corps

3.5.3 Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega

Finantsinspektsiooni koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega 2002.a. iseloomustab jätkuv osalemine finantssektori erinevate järelevalve-asutuste liitude töös, ettevalmistused ühinemiseks Euroopa riikide väärtpaberijärelevalveasutusi ühendava organisatsiooniga, kohtumised mitmete rahvusvaheliste finantsasutustega ja reitingu-agentuuridega ning nende teabepäringutele vastamised. Märkimisväärset abi on Inspektsioon saanud oma esimesel tööaastal organisatsiooni arendamisel ja töötajate kvalifikatsiooni tõstmisel Eesti finantssektorile suunatud Euroopa Liidu Phare programmi tehnilise abi projektist, mis käivitus juba 2001.a.

Rahandusministeeriumi algatatud ja kureeritud Phare projekti kogumaksumuseks oli 1,5 miljonit eurot (ligikaudu 23 miljonit krooni). Projekt koosnes kolmest alaprojektist, millest esimese raames andis Taani finantsjärelevalve Finanstilsynet juriidilisi ja tehnilisi konsultatsioone Inspektsiooni asutamisel ning nõustas Rahandusministeeriumi peamiselt väärtpaberituru alase seadusandluse väljatöötamisel.

Teine alaprojekt hõlmas koostöös AS-ga Microlink Süsteemid Inspektsiooni poolt järelevalvesubjektidelt kogutava aruandluse ja selle analüüsi süsteemi tarkvara arendust ja Inspektsiooni töökohtade riistvara soetamist.

Kolmanda alaprojekti raames, mida juhtis Prantsuse Credit Agricole Consultants ning kuhu olid kaasatud PricewaterhouseCoopers eksperdid, nõustati Inspektsiooni organisatsiooni ülesehitamist. Lisaks koostati ülevaateid Euroopa Liidu erinevate riikide finantseerimisasutuste regulatsioonist ja järelevalvest ning anti õiguslike arvamusi Eesti seadusandluse harmoniseerimisel *acquis`ga*.

Inspektsioon osaleb Baseli Pangajärelevalve Komitee Kesk- ja Ida-Euroopa koostöögrupi (BSCEE)²² tegevuses. Koostöögrupi aastakoosolekul valiti Inspektsioon organisatsiooni 2003.a. eesistujaks. Eesistujamaa ülesanneteks on koostöögrupi esindamine suhetes rahvusvaheliste organisatsioonidega ning aastakonverentsi korraldamine. 2002.a. osaleti Baseli Pangajärelevalve Komitee ülemaailmsel XII aastakoosolekul, kus käsitleti kapitali adekvaatsuse regulatsiooni mõju (Basel II) ja stabiilse finantskeskkonna loomist nn üleminekuriikides.

Inspektsioon on Rahvusvahelise Kindlustusjärelevalvete Assotsiatsiooni (IAIS) täisliige 1999. aastast. Inspektsiooni esindaja valiti IAIS'i raamatupidamise alamkomitee liikmeks. IAIS'i edendab kindlustusjärelevalvete vahelist koostööd, arendab rahvusvahelisi kindlustusjärelevalve standardeid, koolitab liidu liikmeid ning teeb koostööd finantssektori teiste järelevalveasutustega (Baseli Pangajärelevalve

Komitee, IOSCO ja IAIS'i ühisfoorum). 2002.a. osaleti IAIS-i IX aastakonverentsil, kus käsitleti kindlustus-järelevalve protseduuridega seonduvaid teemasid ning kindlustusturu reguleerimise küsimusi.

2002.a. Rahvusvahelise Aktuaaride Liidu organiseerimisel toimunud XXVII Rahvusvaheline Aktuaaride Kongressil käsitleti sotsiaal-, kahju-, tervise-, elu- ja pensionikindlustust ning finantsriske. Inspektsioon keskendus aktuaaridega koostöös kindlustusturu arengusuundadele, varade ja kohustuste juhtimisele ning uute rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite mõjule aktuaaride tööle.

IOSCO on suurim väärtpaberijärelevalveid ühendav rahvusvaheline organisatsioon, mille eesmärgiks on arendada väärtpaberijärelevalvet, teha koostööd õiglaste, tõhusate ja stabiilsete turgude toimimise nimel ning ühtlustada väärtpaberilase regulatsiooni standardeid. Inspektsioon on IOSCO liige alates 2001. aastast. IOSCO XXVII aastakonverentsi teemal "Globaliseerumine: võimalused ja väljakutsed" käsitles kapitaliturgude kiiret laienemist, mis loob investorite jaoks uusi võimalusi piiriülesteks investeeringuteks, kuid samas esitab üha kõrgemaid nõudmisi riikidevahelisele koostööle.

²² Banking Supervision from Central and Eastern European Countries

2002.a. lõpus esitas Euroopa Väärtpaberijärelevalveasutuste Komitee (CESR)²³ Inspeksioonile esialgse kutse vaatlejana liitumiseks. CESR'i ülesandeks on nõustada Euroopa Komisjoni Euroopa väärtpaberiturgu reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel ning kindlustada vastavate seaduste kooskõla ja kiire rakendamine liikmesriikides.

Koostöös OECD²⁴-ga korraldati Tallinnas veebruaris 2002.a. toimunud Balti riikide kindlustuse ja kogumispensioni alane konverents. Konverentsi raames toimus ka Rahvusvahelise Kogumispensioni Riiklike Reguleerijate ja Järelevalvajate Võrgu (INPRS)²⁵ regionaalkohtumine. INPRS'i eesmärgiks on tõhustada koostööd kogumispensionide riikliku reguleerimise, järelevalve ja finantsküsimumuste osas.

OECD ja KredEx'i poolt korraldatud konverentsil "Garantiid ja ettevõtluse areng" andis Inspeksioon ülevaate Basel II nõuete mõjust krediiditurule.

Euroopa Nõukogu (edaspidi EN) juures tegutseb Euroopa Liidu kandidaatriikide rahapesu kontaktkomitee²⁶, kus vahetatakse informatsiooni rahapesu tõkestamise meetmete rakendamisest kandidaatriikides. EN rahapesu tõkestamise meetmete hindamise ekspertkomitee MONEYVAL koosseisus osales Inspeksiooni esindaja Malta hindamisel. MONEYVAL ekspertide missioon külastas Eestit teistkordselt 2002.a. novembris. Ekspertide poolt koostatav raport tuleb kaitsmisele 2003.a.

2002.a. kohtuti mitmete rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ja reitinguagentuuride esindajatega (Rahvusvaheline Valuutafond, Euroopa Keskpang, Fitch IBCA, Standard&Poor's, Moody's jt), et tutvustada Inspeksiooni organisatsioonilist ülesehitust ning järelevalve tegevuse aluseks olevaid regulatsioone. Inspeksioon osales ka Euroopa Komisjonile esitatud eduaruande koostamise protsessis ja EL direktiivide rakendamise kohta võrdlustabelite koostamisel.

²³ Committee of European Securities Regulators

²⁴ Organisation for Economic Co-operation and Development

²⁵ International Network of Pension Regulators and Supervisors

²⁶ Accession/Candidate Countries ML Contact Committee

INSPEKTSIOONI 2002.A. TULUDE-KULUDE
AASTAARUANNE

4.1 2002.a. tulude-kulude aastaaruanne

	Kirje	Tuhandetes kroonides
TULUD		
Järelevalve tasud	1	35 714
Muud tulud	2	453
TULUD KOKKU		36 167
KULUD		
Personalikulu		
Palk, sh. maksud	3	20 249
Tagatised ja soodustused	4	162
Nõukogu tasud	5	266
PERSONALIKULUD KOKKU		20 677
Majanduskulu		
Koolitus	6	256
Töölähetus	7	1 387
Liikmemaksud	8	107
Bürookulu	9	943
Õigusabi ja konsultatsioonid	10	151
Värbamiskulud	11	169
MAJANDUSKULU KOKKU		3 013
Kulud kokku		23 690
Tegevustulem	12	12 477

4.2 Selgitused 2002.a. tulude-kulude aastaaruandele

Tulude-kulude aastaaruande koostamisel kasutatud arvestus-põhimõtted

Inspeksiooni tulude-kulude aastaaruande koostamisel on lähtutud Finantsinspeksiooni seadusest ja rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuspõhimõtetest, kuivõrd need on Inspeksioonile rakendatavad ja kohaldatavad.

Vastavalt kehtivale seadusandlusele ei maksa Inspeksioon tulumaksu ega muid majandustegevusega seotud makse riigieelarvesse, välja arvatud füüsiliste isikutega seotud maksud.

Tulud ja kulud

Inspeksiooni tulud ja kulud on kajastatud arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest.

Tulude-kulude aastaaruanne on koostatud tuhandetes kroonides, kui ei ole eraldi viidatud mõnele teisele mõõtühikule.

Kirje 1 Järelevalve tasud

Koos Finantsinspeksiooni loomisega toimus finantssektori järelevalve rahastamise üleminek, vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud praktikale, turupõhisele finantseerimisele.

Finantsinspeksiooni eelarve finantseerimise põhimõtted on sätestatud Finantsinspeksiooni seaduses.

Järelevalvetasu koosneb kahest komponendist:

- 1) kapitaliosast, milleks on summa, mis võrdub ühe protsendiga järelevalve-subjekti minimaalsest (neto)omavahendide, omakapitali või aktsiakapitali summast,
- 2) mahuosast, milleks on summa, mis võrdub rahandusministri poolt Inspeksiooni nõukogu ettepanekul kehtestatud protsendiga järelevalve-subjekti varast, kindlustusmaksete kogusummast, arvestusvarast või komisjonitasude kogusummast.

Järelevalvetasu mahuosa määrade kehtestamisel erinevatele järelevalvesubjektide gruppidele arvestatakse nende tegevuse mahtusid ja kasumlikkust, hinnatakse nende järelevalvele kuluvat ressursi ning lähtutakse eeldusest, et järelevalvetasu ei oleks subjekti jaoks ülemäära koormav.

Järelevalvetasu kapitaliosast 50% ja mahuosa ettemakse tasutakse Inspeksioonile eelarveaastale eelneva aasta 31. detsembriks. Kapitaliosa lõppmakse (50%) tasutakse eelarveaasta 30. juuniks ja mahuosa lõppmakse tasutakse 01. septembriks.

Inspeksioonile tasutud 2002. aasta järelevalvetasudest moodustas 28,8 miljonit krooni ettemakse ja 6,9 miljonit krooni lõppmakse.

Järelevalvetasu jagunemine järelevalvesubjektide gruppide lõikes oli järgmine:

Järelevalvesubjekt	Makstud järelevalvetasud tuhandetes kroonides	Osatähtsus järelevalvetasude kogusummas
Krediitdiasutused	24 075	67,4%
Kahjukindlustusandjad	4 413	12,4%
Fondivalitsejad	3 865	10,8%
Elukindlustusandjad	1 610	4,5%
Investeeringusühingud	1 168	3,3%
Kindlustusmaaklerid	583	1,6%
Kokku:	35 714	100%

Kirje 2 Muud tulud

Muu tulu sisaldab järgmist:

Tulu liik	tuhandetes kroonides
Kindlustusinspeksiooni eelarve jääk	446
Tallinna Linnakohtult ekspertiisi tasu	7
Kokku:	453

Kindlustusinspeksiooni eelarve jäägi ülekandmine toimus Finantsinspeksiooni seaduse § 63 lg 1 alusel.

Personalikulu

Kirje 3 Palk, sh maksud

Finantsinspeksiooni töötajate arv jaanuaris oli 56 ning detsembriks oli see suurenenud 63 töötajani. Täiendava tööjõu vajadus tulenes Inspeksioonile täiendavate funktsioonide lisandumisest, II samba pensionireformi käivitumisest ja vajadusest tõhustada väärtpaberituru järelevalvet.

Palgakulus sisalduvad makstud lisatasud, preemiad ning juhatuse liikmete tasud, samuti sotsiaal- ja töötuskindlustusmaks.

Inspeksiooni spetsialisti keskmine palk oli ca 15 000 krooni ja osakonna juhataja palk ca 24 000 krooni.

Inspeksiooni nõukogu poolt kinnitatud "Töö tasustamise aluste" kohaselt on juhatuse poolt määratava võimaliku lisatasu suuruseks kuni 20% töötaja põhipalga määrast. Tegelikult töötajatele makstud lisatasud moodustasid 2,4% palgakulust.

Seoses organisatsiooni käivitumisperioodil seatud eesmärkide täitmisega maksti töötajatele, välja arvatud juhatuse liikmed, ühekordset preemiat 30% ulatuses ühe kuu põhipalgast.

Palgakulus sisaldub Inspeksiooni arvestuslik puhkusekohustus töötajate kasutamata puhkuste osas summas 461 000 krooni.

Kirje 4 Tagatised ja soodustused

Tagatisteks ja soodustusteks on Finantsinspeksiooni "Töö tasustamise aluste" kohaselt sünnitoetus, erakorraline toetus, riikliku õppelaenu kustutamine ja töötajate tervishoiu tagamiseks tehtavad kulutused.

Samuti kajastatakse antud kulukirjel Eesti Panga poolt Inspeksiooni töötajatele välja antud laenude intressimääraga seotud erisoodustuste maksukulu ja töötajatele Inspeksiooni osaluspensioni maksete kompenseerimist 1/3 ulatuses, kuid mitte rohkem kui 10% aasta brutopalgast.

Osaluspension ei laiene Inspeksiooni juhatuse ega nõukogu liikmetele.

Kirje 5 Nõukogu tasud

Vastavalt Finantsinspeksiooni seadusele makstakse nõukogu liikmetele igakuiselt tasu kuupalga alammäära kahekordses suuruses.

Majandamiskulu

Kirje 6 Koolitus

Koolitus on üks peamisi Finantsinspeksiooni strateegilisi prioriteete organisatsiooni arengu valdkonnas. Koolituskuluna käsitletakse osalemist siseriiklikel koolitustel.

Kirje 7 Töölähetus

Töölähetusena käsitletakse koolituslähetusi välisriikidesse ja Inspeksiooni esindamisega seotud lähetusi. Töölähetuse kuluna käsitletakse lähetatu koolituse või konverentsi osavõtutasu, reisikulud, majutuskulud ja päevarahasid.

Finantsinspeksiooni ühe strateegilise eesmärgina on sätestatud koostöö tihendamine finantssektori rahvusvaheliste organisatsioonidega, mis tähendab osalemist erinevate komiteede ja töögruppide töös.

Tulenevalt väliskapitali suurest osakaalust Eesti finantssektoris teeb Inspeksioon tihedat koostööd välisriikide järelevalve asutustega.

Töölähetuste kuludes sisalduvad muuhulgas IAIS, IOSCO ja Baseli Pangajärelevalve Komitee poolt korraldatud aastakongressidel ja seminaridel osalemise kulud. Toimus mitmeid töölähetusi seoses Euroopa Liidu integratsiooni protsessiga. Töölähetuste kuludes kajastatakse ka Inspeksiooni Eestis registreeritud järelevalve-subjektide välisriigis asuvate tütarettevõtjate järelevalve teostamisega seotud kulud.

Kokku toimus 50 töö- ja koolituslähetust.

Kirje 8 Liikmemaksud

Liikmemaksude all kajastuvad IAIS ja Baseli Pangajärelevalve Komitee aastamaksud.

Kirje 9 Bürookulu

Bürookulude jagunemisest ja suurusest annab ülevaate alljärgnev tabel ja selgitused:

Bürookulud:	tuhandetes kroonides
Perioodika ja raamatud	92
Kontoritarbed	269
Nõupidamised ja esindus	368
Kõnekulu	202
Muu kulu	12
Kokku	943

Nõupidamiste korraldamise ja esinduskulu sisaldab kulusid, mis on seotud kohtumistega turuosaliste, audiitorite, reitinguagentuuride ning välisekspertidega jne.

Oluliseks kuluartikliks oli 2002.a. veebruaris OECD ja Inspeksiooni koostöös toimunud pensioniteemalise konverentsi kulu. Kulu sisaldab ka Inspeksiooni töö- ja planeerimisseminaride kulu.

Kõnekulu sisaldab telefonide, sh mobiiltelefonide kasutamise kulu.

Muu kulu sisaldab tõlketöid ja transpordikulusid. Tõlkekulud sisaldavad peamiselt erinevate normatiivdokumentide ning järelevalve teostamisega seotud dokumentide tõlkimise kulusid. Osaliselt finantseeriti tõlketöid Phare toetusprogrammi vahendite abil.

Transpordikulu sisaldab taksoteenuse kasutamise kulusid ja hüvitisi isikliku sõiduauto kasutamise eest. Inspeksioonis ei ole ühtegi ametiautot.

Kirje 10 Õigusabi ja konsultatsioonid

Kirjel kajastatakse kulusid ekspertide kaasamisele, erakorralistele audititele, õigusarvamustele ja õigusabile seoses Finantsinspeksiooni järelevalvetegevusega.

Seadusest tulenevalt lasub järelevalvesubjekti suhtes tellitud erakorraliste audiitor- ja õiguslike arvamuste eest tasumise kohustus Inspeksioonil.

Kirje 11 Värbamiskulu

Värbamiskulu sisaldab personaliotsingu teenuse kasutamisega, töökohtade hindamisega ja palgaturu uuringutega seotud kulu.

Kirje 12 Tegevustulem

Positiivse tegevustulemi saavutamise peamise põhjusena võib välja tuua järgmist:

- ranged lisatasu maksmise põhimõtted;
- algselt planeeritud konservatiivsem värbamispoliitika;
- õigusabi ja konsultatsiooni kulu planeeritud väiksem kasutusvajadus;
- planeeritud rohkem laekunud järelevalvetasu mahuosa lõppmakse summa, seoses uute järelevalvesubjektide lisandumisega aasta jooksul;
- Kindlustusinspeksiooni eelarve planeeritud suurem jääk.

Vastavalt Finantsinspeksiooni nõukogu 28.11.2002.a. otsusele on tegevustulem arvatud eelarvereservi. Reservi suurus on kuni 50% Inspeksiooni jooksva aasta eelarvest ning selle haldamine toimub sarnaselt Inspeksiooni eelarve haldamisega Eesti Panga poolt. Reservi suurendatakse ainult positiivse tegevustulemi arvelt ning seda kasutatakse Inspeksiooni nõukogu poolt kehtestatud korras.

Reservi loomise vajadus on tingitud Inspeksiooni rahastamise mudelist, mille kohaselt on Inspeksiooni tulud sõltuvad finantssektori tegevusmahtudest. Juhul, kui finantssektoris toimub varade või käivete vähenemine, tekib Inspeksioonil kohustus järelevalvetasu tagastada. Eelkõige võib selline situatsioon tekkida finantssektori või selle mõne segmendi (süsteemse) kriisi või konkurentsivõime järsu languse olukorras.

Reservi olemasolu peaks tagama Inspeksiooni toimimise vähemalt 6 kuu vältel ilma tulubaasita ning võimaldama vajadusel iga-aastaselt tasakaalustada üksikute finantssektori segmentide järelevalvetasusid.

Finantsinspeksiooni varad ja kohustused

Finantsinspeksiooni arvelduskonto asub vastavalt Finantsinspeksiooni seadusele Eesti Pangas ning arvelduskonto saldo oli seisuga 31.12.2002.a. 50,2 miljonit krooni.

Inspeksiooni kohustused sisaldavad Eesti Panga poolt 2002. aastal makstud kulusid summas 2,6 miljonit krooni, mis Inspeksioon kompenseerib Eesti Pangale 2003. aastal.

Inventuuri tulemusena oli Inspeksiooni puhkusekohustus 31.12.2002.a. seisuga 0,5 miljonit krooni.

Inspeksioon esitas järelevalvesubjektidele 2003.a. järelevalvetasude ettemakse teatise summas 40 miljonit krooni. Inspeksioonile 2002.a. tasutud 2003. aasta järelevalvetasude ettemaks seisuga 31.12.2002.a. oli 34,6 miljonit krooni ning 2003.a. jaanuaris laekus 5,4 miljonit krooni.

Tegevustulemiks 2002. aastal oli 12,5 miljonit krooni.

Inspeksiooni varad ja kohustused seisuga 31.12.2002.a. on toodud käesoleva aastaaruande Lisas 4.

AUDIITORI JÄRELDUSOTSUS

Riigikogule ja Finantsinspektsiooni nõukogule ning juhatusele:

Oleme auditeerinud Finantsinspektsiooni (edaspidi "Inspektsioon") 31. detsembril 2002 lõppenud majandusaasta kohta koostatud tulude-kulude aastaaruannet. Selle aruande õigsuse eest vastutab Inspektsiooni juhatus. Meie vastutarne arvamuse eest, mida avaldame tulude-kulude aastaaruande kohta meie auditi põhjal.

Meie audit on läbi viidud vastavalt Rahvusvahelistele Auditeerimise Standarditele. Nimetatud standardite kohaselt planeerime ja viime oma auditi läbi saamaks piisavat kinnitust asjaolule, et tulude-kulude aastaaruanne ei sisalda olulisi vigu ning valeandmeid. Audit hõlmab tõendusmaterjalide, millel põhinevad tulude-kulude aastaaruandes esitatud näitajad, väljavõtetist kontrolli. Audit hõlmab ka hinnangu andmist kasutatud arvestuspõhimõtetele ja juhtkonna poolt tehtud olulisematele raamatupidamislikele hinnangutele ning seisukoha võtmist tulude-kulude aastaaruande üldise esitusviisi suhtes. Usume, et meie poolt läbiviidud audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks.

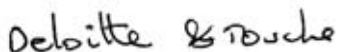
Oleme seisukohal, et tulude-kulude aastaaruanne kajastab olulises osas õigesti ja õiglaselt Inspektsiooni 31. detsembril 2002 lõppenud aruandeaasta majandustegevuse tulemust kooskõlas Finantsinspektsiooni seadusega ning Inspektsioonis rakendatud arvestuspõhimõtetega.

Veiko Hintsov
Vannutatud audiitor

Villu Vaino
Vannutatud audiitor

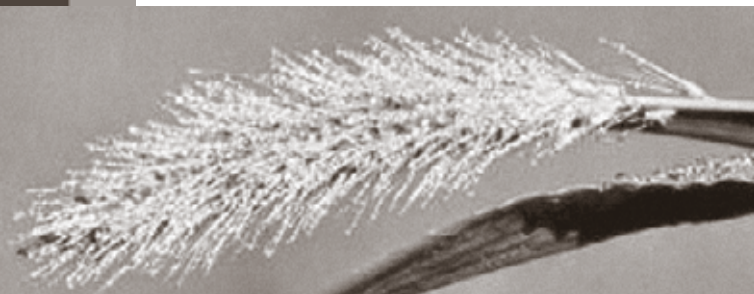

AS Deloitte & Touche Audit
19. märts 2003

**Deloitte
Touche
Tohmatsu**

5. JÄRELEVALVESUBJEKTIDE TEGEVUSE ÜLEVAADE

Käesolevas osas esitatud ülevaade järelevalvesubjektide tegevusest 2002. aastal tugineb järelevalvesubjektide poolt Finantsinspeksioonile esitatud andmetele. Inspeksiooni poolt aastaraamatu koostamise ajal oli märkimisväärne osa andmetest veel auditeerimata. Auditeerimise tulemusel võivad andmed muutuda, mis võib mõjutada käesolevas osas esitatud järelevalvesubjektide tegevust iseloomustavaid koondandmeid.

5.1 Krediidiasutused

Pangandussektorit iseloomustas suhteliselt kiire laenude ja hoiuste kasv

Kiire laenukasvu jätkumise põhjuseks oli pankade ja liisingettevõtete soodsad laenu- ja liisingutingimused ning eraisikute ja äriühingute jätkuv majanduslik optimism. Klientide hoiuste juurdekasvutempo alanemisega kaasnemine suurenenud välislaenamise 2002. aasta teisel poolel, eelkõige kasutati laenamist emaaettevõtjatelt. Laenude ja hoiuste suhe tõusis aastaga 95,4%-lt 102,4%-ni. Eesti majanduse tasakaalustumise huvides ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline mõõduka laenukasvu hoidmine ja kodumaise säästu suurendamine. Mõõdukam laenukasv on ühtlasi ka laenuvaliteedi säilitamise oluliseks tingimuseks.

Pankade arv ei muutunud

2002. aasta lõpu seisuga tegutsesid Eestis kuus panka, üks välisriigi panga filiaal (vt Lisa 3) ja seitse välisriigi panga esindust (vt Tabel 9).

Pankade aktsiakapitalis kasvas välisriikide pankade osalus

Pangandussektori aktsiakapitalist kuulus 2002. aasta lõpul 86,7% mitteresidentidele ja 13,3% residentidele. Suurema osa mitteresidentidest investoritest moodustasid välisriikide pangad, kelle osalus pangandussektori aktsiakapitalis kasvas aasta jooksul 63,3%-lt 78,9%-le.

Tabel 9. Välispankade esindused Eestis seisuga 31.12.2002.a.

AS "Akciju komercbanka "Baltikums""
International Bank of St. Petersburg
Landesbank Schleswig-Holstein Girozentrale (LB Kiel)
Nord/LB
OKO Osuuspankkien Keskuspankki OYJ (OKO Bank)
Parekss Banka (JSC Parex Bank)
Vereins- und Westbank AG

Pankade turuosade muutused mõjutatud kõige enam Nordea Pangast

Nordea Panka iseloomustas aktiivne turuosa suurendamine peamiselt laenumahu kasvu läbi. Selle tagajärjel tõusis Nordea Pank sektoris varade mahu järgi kolmandale kohale. Ülejäänud pangad valdavalt kaotasid oma turuosa. Kahe suurema panga turuosa kokku moodustas aasta lõpus 82,8%. Suurim turul tegutsev pangagrupp Hansapanga Grupp, mis hõlmab pankasid ning liisingettevõtteid, teiste hulgas Eestis, Lätis ja Leedus, kasvatas oma turuosa Baltikumis veelgi.

Tabel 10. Pankade omanike struktuur (%)

	31.12.98	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02
Vabariigi Valitsus sh. maavalitsused ja kohalikud omavalitsused	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Eesti Pank	13,1%	11,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Välisriikides registreeritud krediit- asutused	45,5%	52,6%	66,0%	63,3%	78,9%
Välisriikides registreeritud finants- asutused	2,2%	1,9%	0,5%	17,2%	3,6%
Välisriikide muud juriidilised isikud	7,3%	7,0%	16,2%	5,1%	4,1%
Eestis registreeritud krediitiasutused	1,5%	4,6%	0,6%	0,1%	0,1%
Eestis registreeritud finantsasutused	0,7%	0,3%	0,1%	0,4%	0,17%
Eestis registreeritud äriühingud	20,0%	10,1%	5,0%	5,1%	4,9%
Eestis registreeritud mittetulundusühingud	0,0%	0,07%	0,0%	0,0%	0,0%
Eesti füüsilised isikud	8,4%	10,8%	9,1%	8,5%	8,1%
Välisriikide füüsilised isikud	0,5%	0,7%	0,2%	0,1%	0,1%
Muud aktsiad (eelisaktsiad)	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,0%

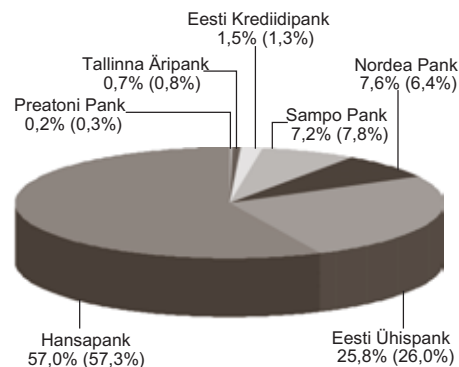
Finantssektori areng Eestis oli stabiilne

Finantssektori stabiilsele arengule aitas kaasa, hoolimata maailma-majanduse ebakindlusest, Eesti majanduse 5,8%-line kasv²⁷. Eesti majanduskasvu toetas sisemine nõudlus, mis väljendus eratarbimise ja investeringute kasvus. Positiivsete arengutena võib välja tuua inflatsiooni madala taseme ja eksporditurgude oodatust väiksemad tagasilöögid. Soodsad laenuitingimused, eelkõige madalate intresside näol, olid laenuõudluse püsimise aluseks. Tugevana püsinud sisenõudlus on mõjutanud negatiivselt majanduse välistasakaalu, kuna laenuõudluse katmiseks ei piisa täielikult sisemaisest säästust ning finantssektor kasutab välisfinantseerimist.

Pangad keskendunud traditsioonilisele tegevusele

Lisaks aktiivsele laenutegevusele iseloomustas pangandussektorit kõrge kasumlikkus, kapitaliseeritus ja likviidsus. Pangad on keskendunud traditsioonilisele pangandustegevusele, väljastades enim laenukooteid. Kiiresti arenevad elektroonilised teenused, mis teevad kliendile suhtlemise pangaga mugavamaks ja aitavad kulusid kokku hoida. Ka pangagruppide tasandil, mis pakuvad lisaks pangandusteenustele liisingfinantseerimist, kindlustus- ja investeerimisteenuseid, toimus eelkõige laenu- ja liisingmahtude kasv.

Joonis 1. Pankade turuosad varade mahu järgi 2002. aasta lõpul (sulgudes 2001.a. lõpul)

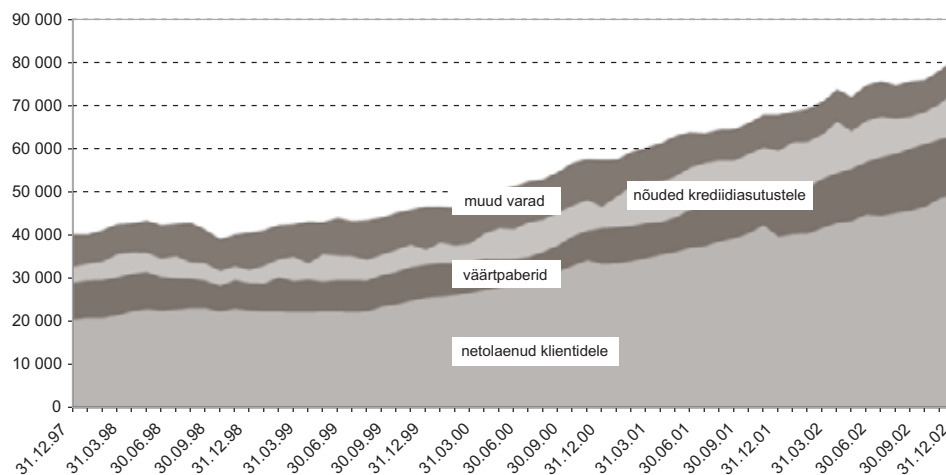

²⁷ Allikas: Eesti Panga 2002. aasta aruanne

Pankade varade juurdekasv kõige enam mõjutatud laenuportfelli kasvust

Aastaga suurenesid pankade koguvarad 19,4% ehk 13,3 miljardit krooni²⁸, ulatudes aasta lõpuks 81,7 miljardi kroonini. Üle kahe kolmandiku varade juurdekasvust andis klientide laenuportfelli kasv, ülejäänud vahendid paigutati valdavalt võlakirjadesse. 2002. aasta lõpuks moodustas klientide brutolaenuportfell 49,9 miljardit krooni, aasta juurdekasv ulatus 22,7% ehk 9,3 miljardi kroonini, 2001.

Joonis 2. Pankade koguvarad (miljonit krooni)

aastal moodustas laenude kasv 18,9% ehk 6,5 miljardit krooni. Pankade bruto-laenuportfell moodustas 61,2% koguvaradest.

Laenusektorist märkimisväärne kinnisvarasektori osakaal

Laenuportfelli moodustasid laenud finantseerimis-asutustele (peamiselt tütarettevõtjatest liisingu-ettevõtete finantseerimiseks) ligi kolmandiku.

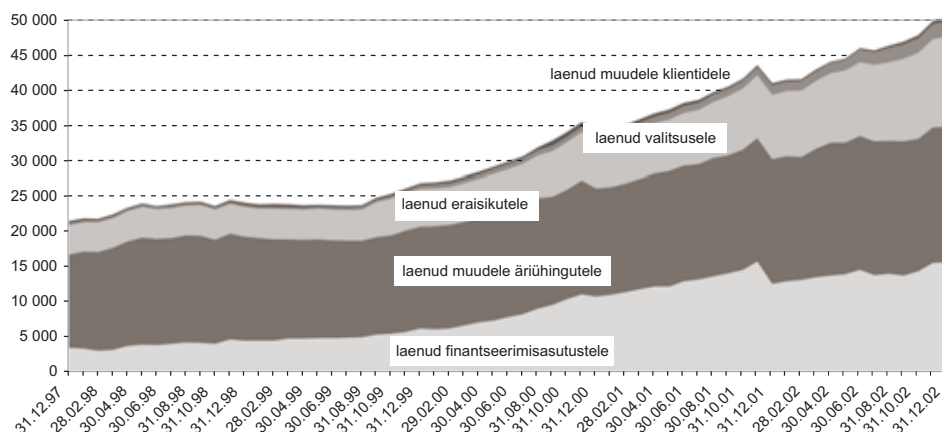
Võrreldes 2001. aastaga on eraisikute laenujäägi kasv veelgi kiirenenud, moodustades üle 40% aastast.

Äriühingute puhul oli laenude aasta-kasv tagasihoidlikum ja jäi alla 9%. Reaalsektori laenudest edestas teisi majandussektoreid märkimisväärselt kinnisvara-, üürimis- ja äriteenindus, mille kasv aastast moodustas üle 3 miljardi krooni, suuremate sektoritena võib välja tuua veel tööstuse ning hulgi- ja jaekaubandussektori. 2002. aastal domineeris pangandussektoris taas kinnisvara finantseerimine, kuid peaaegu pandi eraisikute eluasemelaenudele, mille tagajärjel jätkus ka kinnisvaraturu areng.

Pangagruppe²⁹ tervikuna iseloomustab samuti aktiivne laenugevus

Pangagruppide koguvarad ulatusid 2002. aasta lõpus 117,5 miljardi kroonini. Aastane varade juurdekasv moodustas 15,7% ehk 15,9 miljardit krooni. Pangagruppide nõuded klientidele nii laenude kui ka liisingu näol moodustasid 77,9 miljardit krooni ehk 66% varade mahust. Laenude ja liisingu mahu kiire kasv ei ole toimunud mitte ainult Eestis, vaid ka Hansapanga tütarettevõtetes Lätis ja Leedus.

Joonis 3. Laenud klientidele (miljonites kroonides)

²⁸ 1 EUR = 15,64664 eesti krooni (EEK)

²⁹ Pangagruppide all on mõeldud Hansapanga, Eesti Ühispanka, Sampo Panga, Eesti Krediitpanga ja Tallinna Äripanga konsolideerimisgruppe ning Preatoni Panka ja Nordea Panga filiaali.

Olenemata kiirest laenukasvust on laenuportfelli kvaliteet jäänud stabiilseks

Viivislaenude³⁰ osakaal laenuportfellist moodustas 2002. aasta lõpul 3,9%, 2001. aasta lõpul oli sama näitaja 4,7%. Viivislaenude maht kokku ei ole viimaste aastate jooksul oluliselt suurenenud, samal ajal kui laenumaht on kasvanud kiiresti. Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete osakaal laenuportfellist moodustas 2002. aasta lõpul 1,0%, aastaga on see alanenud 0,5 protsendipunkti. Vaatamata laenumahu kiirele kasvule ei ole laenuportfelli kvaliteet langenud. Kogu klientide laenuportfellist oli 89,2% klassifitseeritud³¹ "korras" klassi laenudeks, 2001. aasta lõpu seisuga moodustas vastav näitaja 83,1%.

Laenuportfelli kvaliteeti sektoris tervikuna võib hinnata rahuldavaks, tõusnud kvaliteedinäitajad on tingitud osaliselt ka uute laenude kiirest juurdekasvust. Kiire laenukasvu ning liberaalsemate laenuitingimuste mõju laenu- ja liisinguportfelli kvaliteedile ei ole veel avaldunud ning ohud võivad tekkida seoses edasise agressiivse laenude müügistrateegiaga, mis ei arvesta majanduskeskkonna arenguid.

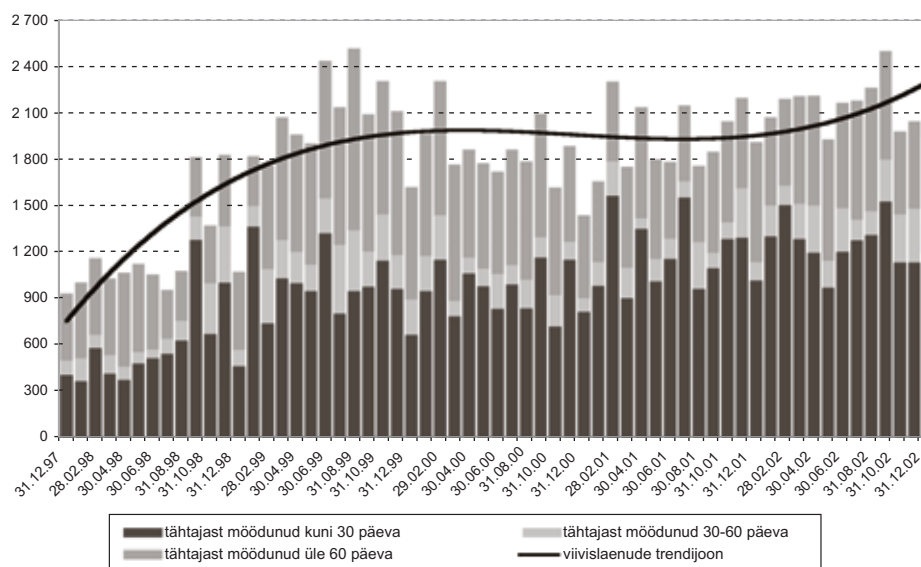
Tähelepanu all kiire laenukasvuga kaasnevad ohud

Kiire laenukasvu tingimustes on pankade jaoks olulisim säilitada laenuportfelli kvaliteet, millega seoses juhtisid Eesti Pank ja Finantsinspeksioon 2002. aasta oktoobris pankade tähelepanu kiire laenukasvuga kaasnevale riskidele. Pankadele soovitati laenude väljastamisel ning riskide hindamisel pöörata rohkem tähelepanu majandusüklilistele teguritele ja mitte teha laenusaaajale järeleandmisi, mis ei ole kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud laenuandmise heade tavadega. Mainitud kirjas juhiti pankade tähelepanu ka kommertsinnisvara ja eluaseme soetamiseks väljastatavate laenudega kaasnevale riskidele.

Pankade kauplemistegevus väärtpaberiturul on väheaktiivne

Pankade väärtpaberiportfelli maht ulatus 2002. aasta lõpus 14,1 miljardi kroonini, mis moodustas varadest 17,3% ning kasvas aastaga 3,3 miljardit krooni. Väärtpaberiportfellist moodustasid võlakirjad 73% ning aktsiad ja osad 27%. Võlakirjadest moodustasid residentide võlakirjad 77%, mis on enamuses seotud liisingufirmadest tütarettevõtjate finantseerimisega. Pangad soetasid liisingufirmadest tütarettevõtjate võlakirju 3,1 miljardi krooni ulatuses. Lisaks pankadest saadud laenudele suunavad liisingufirmad ka võlakirjade emiteerimisest saadud ressursid klientide finantseerimiseks. Aktsiatest ja osadest moodustasid ligi 92% pankade osalused tütar- ja sidusettevõtjates. Eeltoodust tulenevalt on kauplemise eesmärgil soetatud väärtpaberite osakaal pankade väärtpaberiportfellis suhteliselt madal ning kauplemistegevus väheaktiivne.

Joonis 4. Viivislaenude jääk (miljonites kroonides)

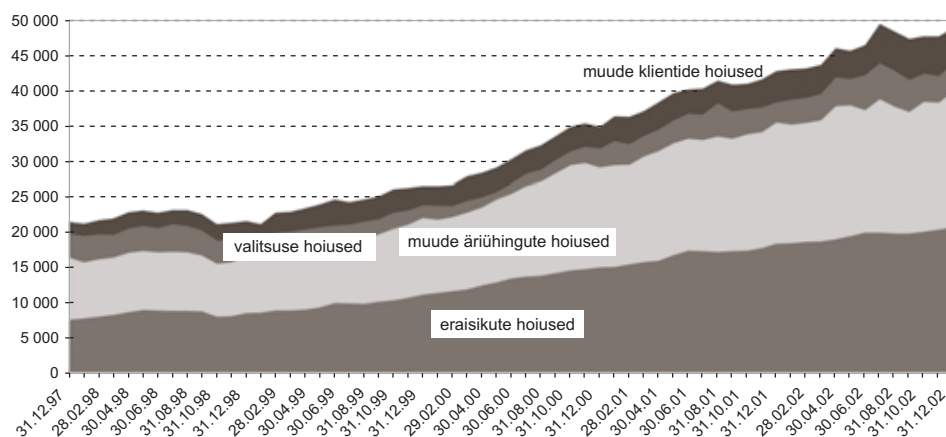
³⁰ Viivis alates esimesest päevast

³¹ Vastavalt Eesti Panga presidendi 27.06.2000.a. määrusega nr 9 kinnitatud "Laenude teenindamise miinimumnõuded ning ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kuludesse kandmise korrale" peavad pangad laenude jälgimiseks rakendama laenude klassifitseerimise süsteemi, mis peab võimaldama eristada laene vastavalt nende riskiasemele. Nimetatud korra kohaselt jaotatakse laenud viide klassi.

Klientide hoiuste juurdekasv jäi võrreldes 2001. aastaga tagasihoidlikumaks

Klientide hoiused pankades kasvasid 14,3% ehk 6,1 miljardit krooni, ulatudes 48,8 miljardi kroonini (2001. aastal kasvasid klientide hoiused 7,9 miljardit krooni ehk 22,8%). Absoluutmahult jäi hoiuste kasv laenuportfelli juurdekasvust väiksemaks 3 miljardi krooni võrra, mis sundis pankasid kasutama välisfinantseerimist.

Joonis 5. Klientide hoiused (miljonites kroonides)

Hoiuste juurdekasv on tingitud peamiselt residentide vahendite mahu kasvust. Stabiilselt kasvasid nii äriühingute kui ka eraisikute hoiused, kokku üle 4,5 miljardi krooni. Aasta jooksul on klientide nii nõudmiseni kui ka tähtajalised hoiused kasvanud võrdselt ning nende osakaalud kogu hoiustest ei ole praktiliselt muutunud. Nõudmiseni hoiuste osakaal moodustas aasta lõpul 62% ja tähtajaliste hoiuste osakaal 37% klientide hoiustest kokku.

Välispankadelt lisandus ressursse 5,4 miljardi krooni ulatuses, 2001. aastal moodustas välispankade vahendite kasv vaid 0,2 miljardit krooni. Väljastatud võlakirjade kaudu kaasati vahendeid üle 1 miljardi krooni.

Pankade likviidsus püsis 2002. aasta jooksul stabiilsena

Võrreldes 2001. aastaga suunati enam vahendeid tulusamatesse instrumentidesse – laenugevuse finantseerimisse ning likviidsete varade³² osakaal koguvaradest on aastaga langenud 21,7%-lt 20,7%-ni. Aasta lõpuks hoiti taas tavalisest kõrgemat likviidsust, mistõttu kasvasid pankade vahendid keskpangas, teistes pankades ja sularaha jääk. Likviidsete varade osakaal lühiajalistest kohustustest moodustas 2002. aasta lõpus 27,3%, 2001. aasta sama näitaja oli 29,8%. Kohustusliku reservi nõue oli pankade poolt täidetud kogu aasta vältel.

Pankade kasumlikkus jätkuvalt kõrge, oluline osa intressituludel
Pangandussektori auditeerimata kasum moodustas 2002. aastal 1,2 miljardit krooni. Võrreldes 2001. aasta sektori rekordkasumiga jäi seekordne kasum ligi 0,5 miljardi krooni võrra madalamaks, kuid 2001. aasta kasum sisaldas erakorralise tuluna 0,6 miljardi krooni ulatuses finantsinvesteeringutelt saadud dividenditulud. Tulu teenimisel moodustab jätkuvalt suure osa intressitulud (2001. aastal 60%, 2002. aastal 62%). Positiivseks tuleb pidada ka muude peamiste mitteintressitulude, nagu teenustasutulu ja tulu finantseeringutelt, mahu kasvu. Laenumahu kasv ja langevad intressimäärad on alandanud kõiki efektiivsushäitajaid, samas on pangad suutnud säilitada efektiivse tulude ja kulude juhtimise. Netointressikasumi 8,6%-line kasv langevate intressimäärade keskkonnas on saavutatud eelkõige intressikulude kiirema

³² Likviidsete varade hulka on arvatud sularaha, nõuded keskpangale, nõudmiseni hoiused krediidiasutustes, krediidiasutuste muud hoiused järelejäänud tähtajaga kuni 1 kuu, väärtpapierite kauplemisportfell ja muu lühiajaline investeeering.

Tabel 11. Suhtarvud (soolo baasil)

	31.12.98	31.12.99	31.12.00	31.12.01	31.12.02
Omakapitali tulukus (ROE) (puhaskasum/omakapital)	-15,8%	9,6%	8,3%	20,9%	12,4%
Varade tulukus (ROA) (puhaskasum/koguvarad)	-1,9%	1,5%	1,2%	2,7%	1,6%
Puhastulukus (PM) (puhaskasum/kogutulud)	-12,8%	12,5%	10,6%	23,4%	17,2%
Varade tootlikus (AU) (kogutulud/koguvarad)	14,6%	12,1%	11,1%	11,4%	9,3%
Puhas intressimarginaal (NIM) (netointressitulu/intressitootvad varad)	4,7%	4,6%	4,7%	4,1%	3,8%
Hinnavahe (SPREAD) (intressitulu/intressitootvad varad – intressikulu/intressikandvad kohustused)	5,1%	4,8%	4,9%	4,2%	3,7%

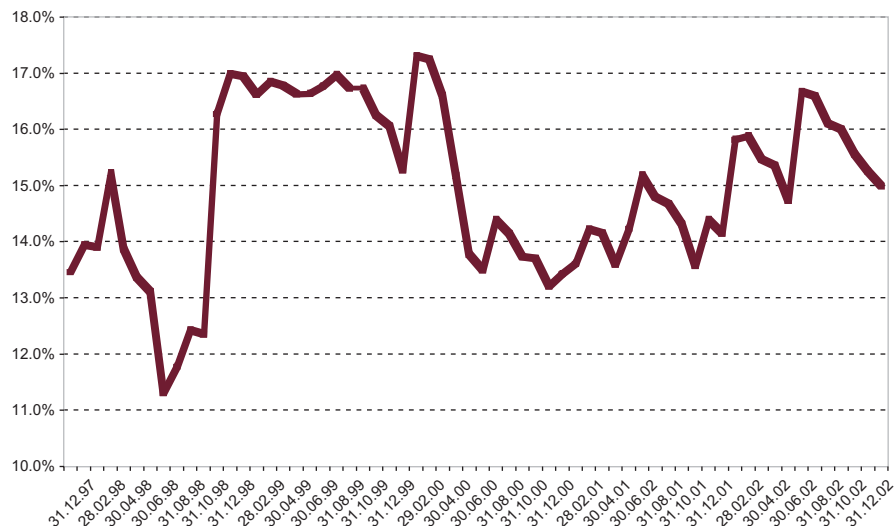
vähendamise tõttu, samas on hinnavahe langenud viimaste aastate madalaimale tasemele. Kasumi teenimisele on positiivset mõju avaldanud kvaliteetne laenuportfell, kuid kiire laenumahu kasvu tingimustes sama taseme säilitamiseks on ka edaspidi oluline krediidiriski konservatiivne hindamine pankade poolt. 2002. aastal moodustas nõuete ja bilansiväliste kohustuste netoallahindlus 136,5 miljonit krooni (2001. aastal 84,4 miljonit krooni).

Pangagruppide konsolideeritud auditeerimata kasum moodustas 2002. aasta lõpus 2,4 miljardit krooni, mis on 0,4 miljardit krooni enam kui 2001. aastal. Konsolideeritud baasil teenitakse peamine intressikasum pankade poolt, kuid mahult kasvas enam liisingu-ettevõtete tegevusest saadud intressikasum. Intressikasumi suhe keskmistesse varadesse moodustas 4,2%.

Kapitali adekvaatsuse tase väljendab pankade kõrget kapitaliseeritust

Kapitali adekvaatsus tõusis 2002. aastal 14,4%-lt 15,3%-le. Kapitali adekvaatsuse näitaja tõusis riskivarade kasvu tingimustes, kuid samal ajal kaasati neto-omavahendite hulka osa jooksva aasta auditeeritud kasumist ja vähenesid mahaarvamised bruto-omavahenditest, mis otseselt mõjutasid omavahendite mahtu (vähenemise tingis regulatsiooni muudatus, mis võimaldab konsolideerimisgruppi kuuluvate krediidi- ja finantseerimisasutuste osalusi bruto-omavahenditest teatud tingimustel mitte maha arvata). Kapitali adekvaatsuse näitaja võib esialgselt kõrgemaks kujuneda, sest auditeerimata kasumit kapitali adekvaatsuse arvutamisse ei kaasata.

Joonis 6. Pankade kapitali adekvaatsus

5.2 Fondivalitsejad ja fondid

Vaatamata langustrendidele maailmaturgudel oli 2002. aasta Eesti turul tegutsevate fondivalitsejate jaoks edukas. Kogumispensionide seaduse ning uue väärtpaberituru seaduse jõustumine löid soodsa pinnase fondisektori kasvule, kuna loodi eeldused kohustuslike pensionifondide turuletulekuks, ning ühtlasi suurenes ka investorite huvi teiste investeerimisfondide vastu. 2002. aastal alustati esmakordselt Eestis registreeritud investeerimisfondide osakute avalikku müüki välisriigis.

5.2.1 Fondivalitsejad

Fondivalitsejate kapitaliseeritus kasvas oluliselt

2002. aastal lisandus kaks uut fondivalitsejat ning turult lahkus üks fondivalitseja. Fondivalitsejate koondbilansimaht kasvas aastaga 91,1%, ulatudes aasta lõpuks 234 miljoni kroonini. Oluliselt tõusis fondivalitsejate kapitaliseeritus, kuna kogumispensionide seadusest tulenevalt on kohustusliku pensionifondi fondivalitseja aktsiakapitali minimaalsuuruseks 30 miljonit krooni. Fondivalitsejate koguaaktsiakapital kasvas aastaga 131,8%, ulatudes aasta lõpuks 204 miljoni kroonini. Fondivalitsejate netovarad kasvasid aastaga 90,7%, aastalõpu seisuga oli netovarade maht 225 miljonit krooni. Sektori koondbilansi andmetel säilis aasta jooksul praktiliselt muutumatuna fondivalitsejate netovarade ja aktive suhe (96%), peegeldades omafinantseeringu suurt osakaalu ettevõtete rahastamisel.

Fondivalitsejate aruandeaasta tegevuskulud moodustasid kokku 69 miljonit krooni, aruandeaasta äritulude kogusummaks kujunes 47 miljonit krooni. Tulenevalt pensionireformi käivitumisest ning kohustuslike pensionifondide turuletoomisega kaasnevatest lisakulutustest kujunes fondivalitsemissektori kui terviku aruandeaasta puhaskahjumiks 18,8 miljonit krooni. Kahjumi tekkimine seoses uute toodete turuletoomisega oli kooskõlas fondivalitsejate äriplaanides esitatud prognoosidega, mille kohaselt ületavad esimestel aastatel kohustuslike pensionifondide turuletoomise kulud fondidelt saadavaid valitsemistasusid.

Fondivalitsejate omanike struktuur täienes rahvusvaheliste finantsettevõtjatega

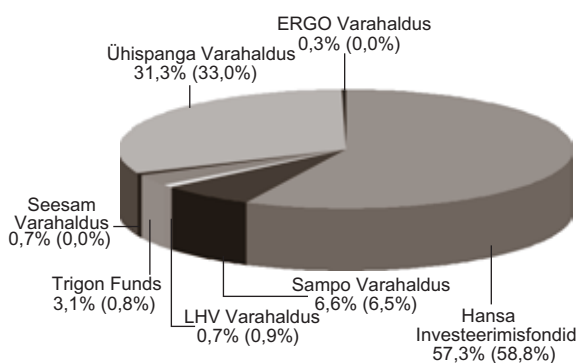
Eesti fondivalitsejate omanike struktuuris domineerivad residentidest pangad, kindlustusandjad ja investeerimisühingud. 2002. aastal lisandusid fondivalitsejate omanike hulka ka rahvusvaheliselt tunnustatud ettevõtjad. ERGO Varahalduse AS (asutatud 2002.a.) ainuomanikuks on Saksamaa kindlustusettevõtja ERGO Europa Beteiligungsgesellschaft AG. Euroopa Rekonstruktsiooni ja Arengu Pank (EBRD) omandas osaluse AS-s LHV Varahaldus, omades aasta lõpus 34,9% fondivalitseja aktsiatest.

2002. aasta lõpul tegutses Eesti turul seitse fondivalitsejat, kellest kolmele suuremale kuulus kokku 95% turust. Joonisel 7 on esitatud fondivalitsejate turuosade suurused seisuga 31.12.2002.a. vastavalt valitsetavate investeerimisfondide mahtudele.

Fondivalitsejad valitsevad varasid kogumahas 5,46 miljardit krooni

Lisaks investeerimisfondide valitsemisele võivad fondivalitsejad osutada oma klientidele ka väärtpaberiportfelli valitsemise teenust ning investeerimis- ja nõustamisteenust. Seisuga 31.12.2002.a. moodustas fondivalitsejate poolt valitsetavate varade maht kokku 5,46 miljardit krooni, mis moodustab 5,1% Eesti SKP-st. Eelnimetatud 5,46 miljardist 4,38 miljardit krooni moodustas valitsetavate investeerimisfondide maht ning 1,08 miljardit krooni moodustasid klientide väärtpaberiportfellid.

Joonis 7. Fondivalitsejate turuosad vastavalt valitsetavate investeerimisfondide mahtudele 31.12.2002.a. (sulgudes 31.12.2001.a.)

5.2.2 Investeeringis- ja pensionifondid

Fondisektoris kiire kasvu aasta

2002. aastal kasvas Eesti fondivalitsejate poolt valitsetavate investeeringufondide, sh pensionifondide arv aasta alguse 20-lt fondilt aasta lõpuks 36 fondini. Lisandunud 16 fondist olid 15 kohustuslikud pensionifondid ning 1 lepinguline investeeringufond. Investeeringufondide, sh pensionifondide varade puhasväärtus kasvas aastaga 31,1%, ulatudes aasta lõpuks 4,37 miljardi kroonini. Nimetatud tõus jätkab Eesti fondituru positiivset arengutrendi viimase viie aasta jooksul ning on märkimisväärne saavutus maailmamajanduse üldise madalseisu tingimustes.

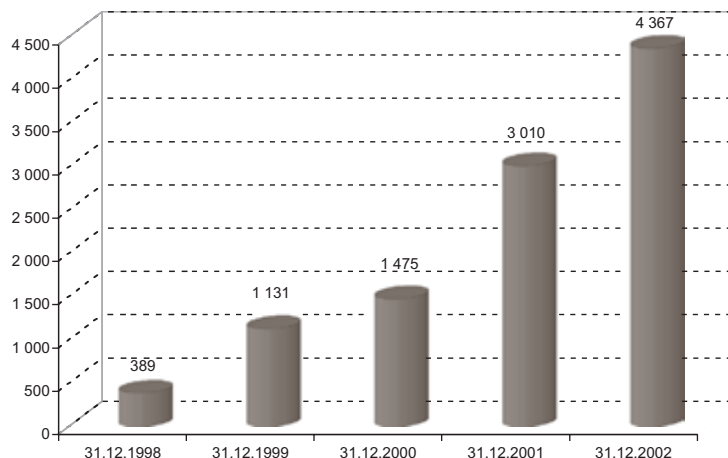
Enamuste fondide tootlused positiivsed

Tulenevalt fondide investeeringustrateegiast ja varade jaotusest erinevate varaklasside ning investeeringuhorizontide vahel kujunesid erinevaks ka investeeringufondide tootlused, millele ei jätnud oma mõju avaldamata rahvusvaheliste finantsturgude üldine seisund. Arvestades fondiosaku puhasväärtusi 31.12.2002.a., kujunes Eestis registreeritud investeeringufondide hulgas 2002. aasta kõrgeimaks tootluseks 25,3% aastaks ning madalaimaks tootluseks -24,8% aastaks. 2002. aasta alguses turul olnud 20-st investeeringufondist pakkusid 31.12.2002.a. puhasväärtuste alusel oma klientidele positiivset tootlust 16 fondi ning negatiivse tootlusega oli 4 fondi. Negatiivse tootlusega fondide hulgas domineerisid USD-põhised fondid, mille kroonides hinnatud tootlus kujunes negatiivseks tänu dollari kursi märkimisväärsele nõrgenemisele 2002. aastal.

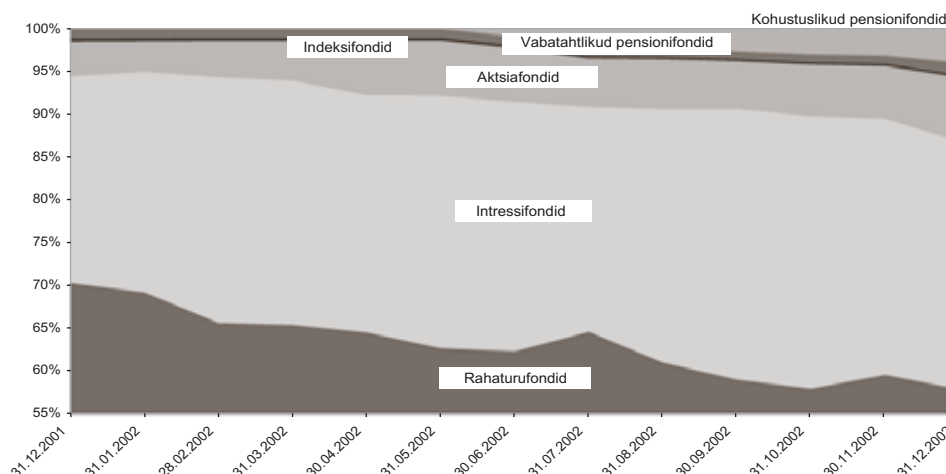
Fonditurg mitmekesisus

Fondituru struktuuris toimusid 2002. aastal olulised arengud turu mitmekesistumise suunas. Turul domineerivad siiani peamiselt institutsionaalsetele investoritele suunatud rahaturufondid, kuid nende osakaal langes aasta alguse 70,3%-lt aasta lõpuks 57,9%-le. Pikas perspektiivis peaks oma olemuselt suhteliselt volatiilsete mahtudega rahaturufondide osakaalu vähenemine tooma kaasa Eesti fondituru mahu suurema stabiilsuse. 2002. aastal suurenes intressifondide osakaal, kasvades aasta alguse 24,1%-lt aasta lõpuks 28,9%-le. Tunduvalt kasvas seni suhteliselt tagasihoidlikuna püsinud aktsiafondide osakaal. 2002. aasta keskel turule tulnud kohustuslike pensionifondide osakaal kasvas aasta lõpuks 3,9%-ni.

Joonis 8. Investeeringufondide vara puhasväärtuse dünaamika 1998-2002 (miljonites kroonides)

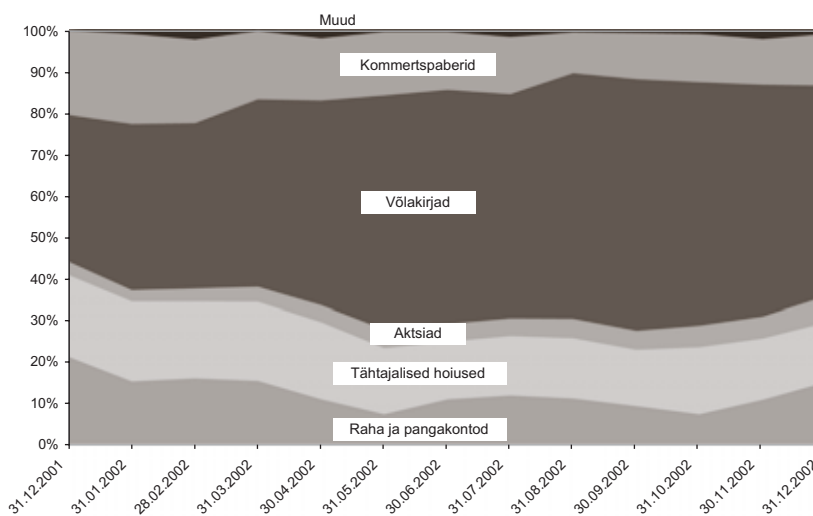
Joonis 9. Erinevat tüüpi fondide osakaalud kogu fondituru mahust 31.12.2001.a. – 31.12.2002.a..

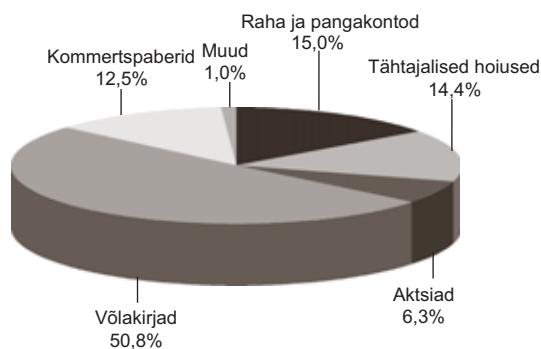
Oluliselt kasvas võlakirjade osakaal fondide investeerimisportfellides

Aasta jooksul toimusid muudatused ka fondisektori kui terviku investeringute struktuuris. Fondide arvelduskontodel oleva raha ning tähtajaliste hoiuste osakaal langes aasta jooksul 40,7%-lt aasta lõpuks 29,4%-le. Suurenesid fondide investeringud võlakirjadesse, mille osakaal sektori koondportfellis kasvas aastaga 15,3% võrra. Samas vähenesid fondide investeringud kommerts-paberitesse 7,9% võrra. Tunduvalt suurenes aktsiate osakaal sektori koondportfellis. Muudatustest fondisektori investeringute struktuuris erinevate instrumentide lõikes annab ülevaate Joonis 10.

Joonis 10. Fondisektori investeringute struktuur erinevate instrumentide lõikes 31.12.2001.a. – 31.12.2002.a.

Joonis 11. Fondisektori investeringute struktuur erinevate instrumentide lõikes seisuga 31.12.2002.a.

Analüüsid fondisektori varade jaotust erinevate instrumentide lõikes, selgub, et fondide koondportfelli moodustavad 63,3% võlakirjad ja kommerts-paberid ning ainult 6,4% aktsiad. Sektori varade niisuguse jaotuse tingib ühest küljest intressi- ja rahaturu-fondide suur osakaal kogu fondituru mahust ning teisalt ka aktsiainvesteringutega kaasneva riski teadlik juhtimine. Fondisektori investeringute struktuur erinevate instrumentide lõikes seisuga 31.12.2002.a. on toodud Joonisel 11.

Kohustuslike pensionifondide turuletulek

04.05.2002.a. registreeris Inspeksioon 15 kohustusliku pensioni-fondi tingimused. Esimeseks sammuks kohustuslike pensioni-fondide investeerimistegevuse käivitamisel oli kogumispensionide seaduses ettenähtud kohustuslike osaluste omandamine fondi-valitsejate poolt. Seisuga 31.07.2002.a. olid kõik fondivalitsejad kokku stardikapitalina kohustuslikesse pensionifondidesse paigutanud 90 miljonit krooni.

II samba pensionifondidega liitus kolmandik Eesti töötajaskonnast
Tänu nn II samba pensionifondide turuletulekuga kaasnevale ulatuslikule teavitustööle ning avalikkuse informeerimisele pensioni-fondide poolt pakutavatest võimalustest liitus aasta jooksul kohustuslike pensionifondidega kokku 209 606 inimest, mis ületas tunduvalt esialgseid prognoose. Seisuga 31.12.2002.a. oli kogumispensioni süsteemiga liitunud 36% tööturul hõivatutest. Osakuomanike esimesed sissemaksed pensionifondidesse laekusid juulis 2002.

Kohustuslikud pensionifondid alustasid reaalset investeerimistegevust

Kohustuslike pensionifondide reaalne investeerimistegevus ning fondide tingimustele vastavate portfelli koostamine algas juulis 2002. Kui fondide käivitamisel seisuga 30.06.2002.a. koosnesid fondide portfellid praktiliselt 100%-liselt fondi arvelduskontol seisvast rahast, siis aastalõpu seisuga oli arvelduskontode osakaal koguvarades vähenenud 13%-ni.

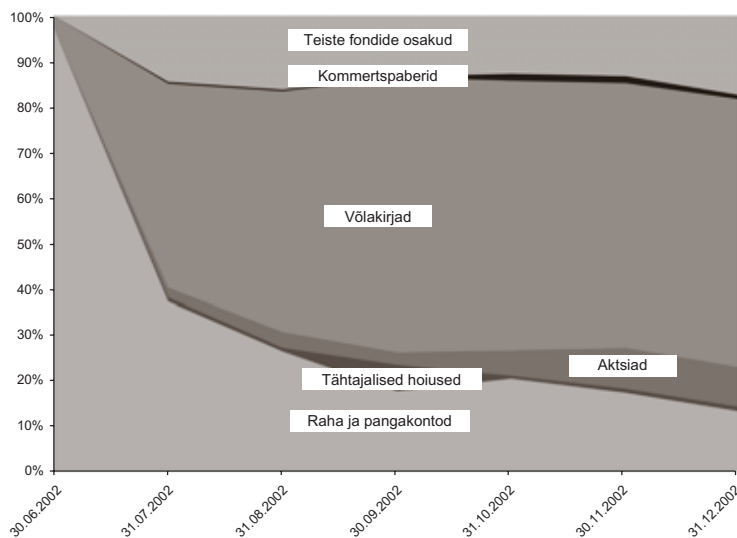
Järk-järgult suurenesid kohustuslike pensionifondide investeringud võlakirjadesse ja teiste investeerimisfondide osakutesse. Võlakirjad ja kommertsapaberid moodustasid 31.12.2002.a. seisuga 60% kohustuslike pensionifondide varadest. Aasta viimases kvartalis suurenesid ka pensionifondide aktsiainvesteringud. Vaadeldes kohustuslike pensionifondide investeringute struktuuri dünaamikat 2002. aastal on näha, et tegu oli investeerimisportfelli väljakujunemise perioodiga, mis jätkus ka 2003. aasta alguses. Portfelli kujunemist kirjeldab Joonis 12.

2002. aasta lõpuks kasvas kohustuslike pensionifondide varade summaarne puhasväärtus 172 miljoni kroonini, mis tunduvalt ületas varem turul tegutsenud 4 vabatahtliku pensionifondi varade puhasväärtust.

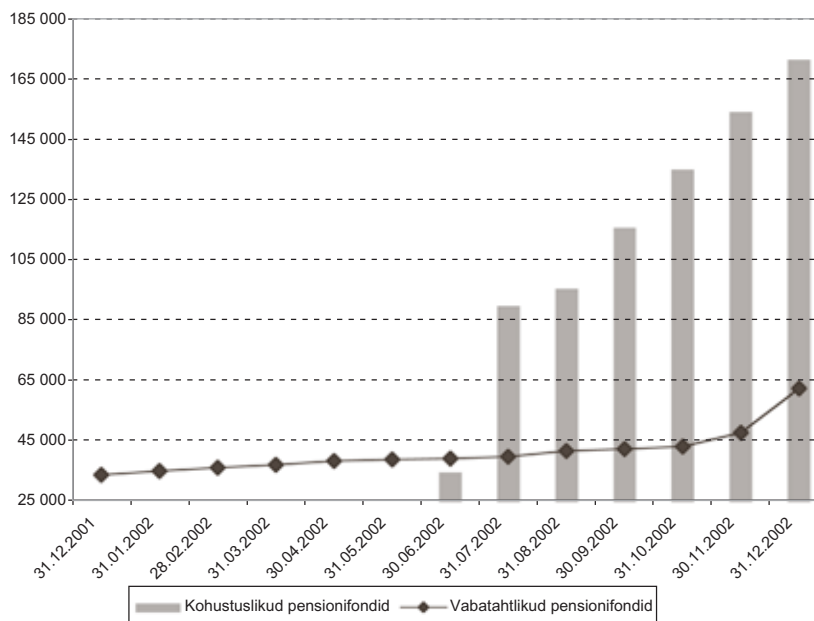
Kasvasid ka investeringud vabatahtlikesse pensionifondidesse

Kuigi vabatahtlike pensionifondide turuosa Eesti investeerimisfondide turul on suhteliselt väike, läbisid ka nn III samba pensionifondid 2002. aastal tugeva kasvu. Vabatahtlike pensionifondide varade summaarne puhasväärtus tõusis 33,8 miljonilt kroonilt aasta lõpuks 62,6 miljoni kroonini, aastase juurdekasvu määraks kujunes seega 85%. Vabatahtlike ja kohustuslike pensionifondide vara puhasväärtuse dünaamikat kirjeldab Joonis 13.

Joonis 12. Kohustuslike pensionifondide investeringute struktuur erinevate instrumentide lõikes 30.06.2002.a. – 31.12.2002.a.

Joonis 13. Vabatahtlike ja kohustuslike pensionifondide vara puhasväärtuse dünaamika 31.12.2001.a. – 31.12.2002.a. (tuhandetes kroonides)

5.3 Kindlustusandjad

2002. aasta lõpus tegutses Eestis kindlustusandjana seitse kahjukindlustusseltsi, viis elukindlustusseltsi ning kindlustusandjana piiri- ja edasikindlustuse alal Eesti Liikluskindlustuse Fond (vt Lisa 3). AS Sampo Eesti Varakindlustus muutis oma ärinime – uus ärinimi on AS If Eesti Kindlustus. Kahe kindlustusseltsi tegevusload lõppesid seoses kindlustusportfellide üleandmisega teistele seltsidele, sh ühele uuele kindlustusseltsile.

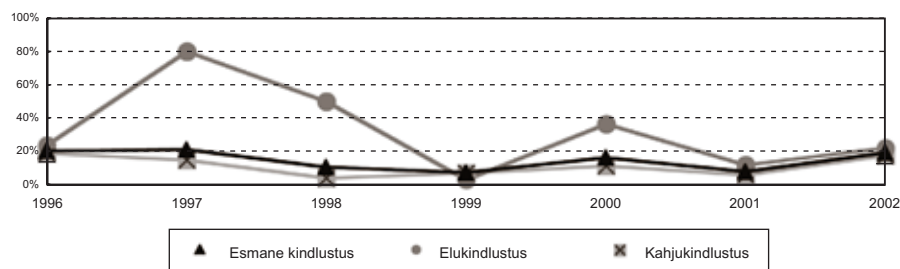
Suurenes välisosalus kindlustusseltside aktsiakapitalis

2002. aasta lõpus moodustas otsene välisosalus kindlustusseltside aktsiakapitalist 80,5% (2001.a. 64,6%). Kahjukindlustusseltside aktsiakapitalist moodustas välisosalus 91,9%, kusjuures välis- osanikud olid kõigil kahjukindlustusseltsidel. Elukindlustusseltside aktsiakapitalist kuulus mitteresidentidele kokku 53,5%. Mitteresidentide poolt otseselt kontrollitav turuosa 2002.a. brutopreemiate alusel oli kahjukindlustuses 86,4% ja elukindlustuses 32,8%. Suurima osatähtsusega Eesti kindlustusturul on Saksamaa, Rootsi, Taani ja Soome kapital.

Brutopreemiate maht kasvas

2002. aastal kogusid kindlustusandjad brutopreemiaid 2,2 miljardit krooni, millest 78,5% moodustasid kahjukindlustuse, 20,4% elukindlustuse ja 1,1% sissetuleva edasikindlustuse brutopreemiad. Esmase kindlustuse, st elu- ja kahjukindlustuse brutopreemiaid koguti 2,2 miljardit krooni (2001.a. 1,8 miljardit krooni, kasv 21,4%) ja nõudeid maksti 973,6 miljonit krooni (2001.a. 767,3 miljonit krooni, kasv 26,9%). Kahe suurima kindlustusliigi s.o maismaasõidukite kindlustuse ja eriti liikluskindlustuse väljamaksed kasvasid preemiatest kiiremini. Sissetuleva edasikindlustuse brutopreemiate maht oli 24,3 miljonit krooni (2001.a. 49,1 miljonit krooni).

Joonis 14. Esmase kindlustuse brutopreemiate aastane reaalkasv, 1996-2002

Elukindlustuse brutopreemiate maht kasvas aasta jooksul 25,4% ja kahjukindlustuse preemiamah 20,4%. Arvestades tarbijahinnaindeksi 3,6%-list muutust, on elukindlustuse reaalkasvuks 2002. aastal 21% ja kahjukindlustuse reaalkasvuks 16,2%. Esmase kindlustuse reaalkasv kokku moodustas 2002. aastal 17,2%, mis on märkimisväärselt suurem 5,7% brutopreemiate reaalkasvust 2001. aastal (vt Joonis 14).

Esmase kindlustuse turujaotus kahjukindlustuse ja elukindlustuse vahel muutus 2002. aastal 0,6% võrra elukindlustuse kasuks. Elukindlustusele kuulus 20,6% esmasest kindlustusturust ja kahjukindlustusele 79,4%.

2002. aasta esmase kindlustuse brutopreemiate maht elaniku kohta oli Eestis 1 591 krooni (2001.a. 1 307 krooni), sellest elukindlustuses 328 krooni (2001.a. 261 krooni) ja kahjukindlustuses 1 263 krooni (2001.a. 1 046 krooni).

5.3.1 Elukindlustusandjad

Alates neljandast kvartalist toimus elukindlustusturu traditsiooniline elavnemine ning kokkuvõttes koguti 2001. aasta sama perioodiga võrreldes brutopreemiaid 36,6% rohkem. 2002. aasta lõpus oli uute jõusolevate põhilepingute arv 8,8% suurem kui 2001. aastal, kusjuures uute jõusolevate pensionikindlustuse lepingute arv kasvas 21,3%. Tulumaksusoodustusega lepingute osatähtsus moodustas uute jõusolevate lepingute portfelli 57,8% (2001.a. lõpus 55,8%).

2002. aasta lõpus oli jõus 128 161 põhilepingut (8,6% rohkem kui 2001.a. lõpus) ning 102 640 lisakindlustuslepingut (kasv 4,2%) kindlustussummade kogusummaga 14,5 miljardit krooni (kasv 24,9%). 2002. aasta lõpus moodustas jõusolevate põhilepingute suhe elanike arvu, so Eesti elanike (maksimaalne) kindlustatuse tase 9,4% (2001.a. lõpus 8,7%). Keskmine kindlustusvastutus lepingu kohta kasvas aasta jooksul enim investeerimisriskiga elukindlustuses – 36,5% ja pensionikindlustuses – 23,5%. Keskmine kindlustusvastutus lepingu kohta on mitme aasta jooksul püsinud muutumatu sünni- ja abiellumiskindlustuses, sest antud kindlustusliigis ei ole viimasel paaril aastal uusi lepinguid sõlmitud ja kõik 2002. aasta näitajad on seotud varasemate aastate lepingutega.

Elukindlustusliikidest oli 2002. aastal preemiamahult suurim kapitalikogumiskindlustus, mille osatähtsus brutopreemiates kasvas aasta jooksul 60,9%-le; järgnes pensionikindlustus, mille osatähtsus oli 19,5% (vt Joonis 15). Mõlema kindlustusliigi preemiamahud kasvasid aasta jooksul märkimisväärselt, vastavalt 33,4% ja 33,6%. Surmajuhtumikindlustuse ja lisakindlustuste preemiamahud kasvasid vastavalt 12,4% ja 19%. Teiste kindlustusliikide preemiamahud vähenesid.

Elukindlustusandjatest oli 2002. aastal jätkuvalt suurima turuosaga Hansapanga Kindlustuse AS, kelle turuosa aasta jooksul vähenes. Turupositsiooni parandasid AS Ühispanga Elukindlustus, II poolaastast Nordika Elukindlustuse AS-i kindlustusportfelli ülevõtnud ERGO Elukindlustuse AS ja AS Sampo Elukindlustus (vt Joonis 16).

Tehnilised eraldised suurenesid rohkem kui kindlustusseltside varad

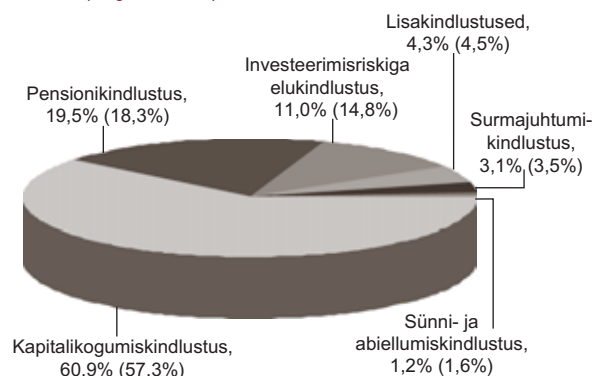
Elukindlustusandjate varade maht oli seisuga 31.12.2002.a. 1,2 miljardit krooni, kasvades aasta jooksul 28,7%.

Elukindlustusandjate investeringute maht, mis ei sisalda investeerimisriskiga elukindlustuslepingutega seotud investeringuid, oli 2002. aasta lõpus miljard krooni ning moodustas bilansimahust 85,2%. Elukindlustusandjate investeringute portfelli 59,4% moodustasid võlakirjad ja muud fikseeritud tulumääraga väärtpaberid, 24,7% hoiused krediitasutustes ning 11,2% aktsiad ja muud väärtpaberid. Hoiuste ja aktsiate mahu osatähtsus vähenes aasta jooksul võlakirjade kasuks kokku 12,8% võrra. Investeringute kogumaht kasvas 2001. aastaga võrreldes 30,5%. Investeerimisriskiga elukindlustuslepingute investeringute maht oli 2002. aasta lõpus 113,2 miljonit krooni, kasvades aasta jooksul 22,1%.

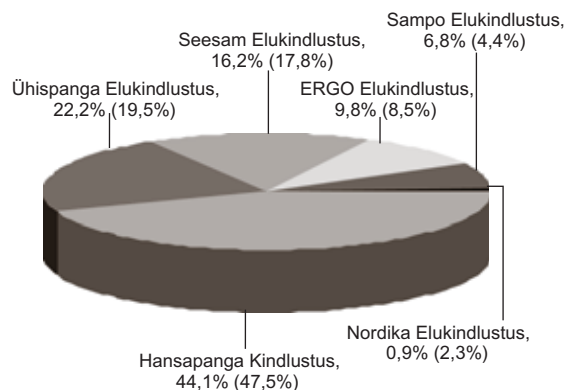
Elukindlustusandjate tehnilised eraldised, st kohustused kindlustusvõtjate ees moodustasid, ilma investeerimisriskiga elukindlustuslepingute tehniliste eraldisteta, 2002. aasta lõpus 819,8 miljonit krooni, kasvades aasta jooksul 43,2%.

Viie elukindlustusseltsist kolm lõpetasid majandusaasta kasumiga Elukindlustusandjate kindlustustehniline kasum 2002. aasta tegevuse tulemusel oli 20,4 miljonit krooni (2001.a. 16,2 miljonit krooni) ja puhaskasum 17,4 miljonit krooni (2001.a. 14,1 miljonit krooni). Kasumiga lõpetasid oma tegevuse 2002. aastal viie elukindlustusseltsist kolm.

Joonis 15. Elukindlustusliikide turuosad brutopreemiate alusel, 2002 (sulgudes 2001)

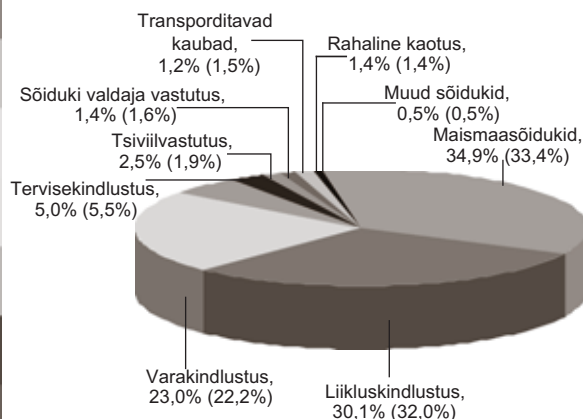

Joonis 16. Elukindlustusandjate turuosad brutopreemiate alusel, 2002 (sulgudes 2001)

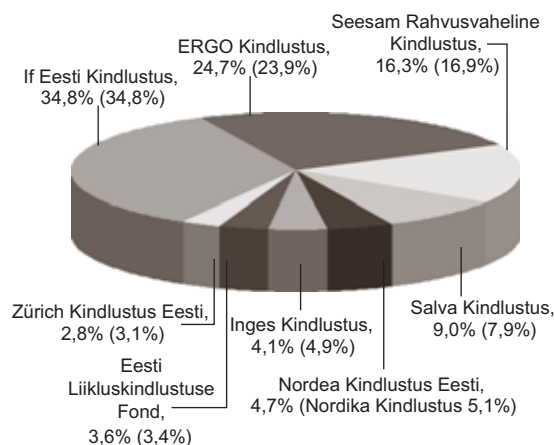

5.3.2 Kahjukindlustusandjad

Joonis 17. Kahjukindlustusliikide turuosad esmase kindlustuse brutopreemiate alusel, 2002 (sulgudes 2001)

Joonis 18. Kahjukindlustusandjate turuosad esmase kindlustuse brutopreemiate alusel, 2002 (sulgudes 2001)

Kahjukindlustuse 2002. aasta brutopreemiate maht oli 1,7 miljardit krooni (2001.a. 1,4 miljardit krooni) ja see kasvas aasta jooksul 20,4%. Nõudeid maksti 912,4 miljardit krooni (2001.a. 712,8 miljardit krooni), mis on 28% rohkem kui 2001. aastal.

Kindlustusliikide proportsioon kahjukindlustusturul säilinud

Erinevalt elukindlustusturust on kahjukindlustusturul kindlustusliikide proportsioon püsinud viimastel aastatel stabiilne. Suurimateks kindlustusliikideks on liikluskindlustus ja maismaasõidukite kindlustus, mille osatähtsus brutopreemiate alusel on kokku 65%. Oluliseks kahjukindlustusturu mõjutajaks on sõidukite ja nende kindlustamisega seotud sündmused. Nii on mõjutanud 2002. aasta kindlustusnäitajaid märgatav liiklusõnnetuste arvu kasv 2001. aasta lõpus ja inimkannatanutega liiklusõnnetuste arvu kasv 2002. aastal. Eelpoolnimetatud sündmustega on seotud ka liikluskindlustuse tariifide tõus.

Varakindlustuse osatähtsus brutopreemiatest moodustas 23%. Ülejäänud kindlustusliikide osatähtsused jäävad vahemikku 1-3% (vt Joonis 17). 2002. aastal on märkimisväärselt, 61,7% võrra kasvanud tsiviilvastutuskindlustus, kuid tema väike osatähtsus kahjukindlustusliikides ei oma kahjukindlustusturule tervikuna olulist mõju.

Kahjukindlustusseltsidest on jätkuvalt turuliider AS If Eesti Kindlustus, kelle turuosa 34,8% 2002. aastal ei muutunud. Ka teiste kindlustusseltside osas ei toimunud suuremat kahjukindlustusturu ümberjaotamist ning Nordea Kindlustuse Eesti AS säilitas sama turuosa, mis oli Nordika Kindlustuse AS-i (vt Joonis 18).

Väljamineva edasikindlustuse tase tõusis

2002. aastal tõusis väljamineva edasikindlustuse osakaal kindlustuspreemiate kogusummas 35,1%-ni, 2001. aastal oli näitaja 34,2%. Riskide edasikindlustamise osakaal on kindlustusseltsi suurte erinevustega, seda tulenevalt nii iga kindlustusandja kindlustusportfelli struktuurist kui ka kindlustustegevuse mahust tervikuna, jäädes vahemikku 8,5% kuni 97,7%. Samas on märgatavalt paranenud edasikindlustuse tehniline tulemus, 2002. a oli kahjusuhteks 56,8%, 2001. aastal 66,8%.

Kahjukindlustusseltside varade maht suurenes

Kahjukindlustusseltside varade maht oli 2002. aasta lõpus 1,5 miljardit krooni, kasvades aasta jooksul 13,5%.

2002. aasta lõpus moodustasid kahjukindlustusseltside investeeringud 1,3 miljardit krooni, mis moodustas 83,4% kahjukindlustusseltside varadest. Investeeringud kasvasid võrreldes 2001. aastaga 20,6%. Investeeringute portfellis moodustasid 47,3% võlakirjad ja muud fikseeritud tulumääraga väärtpaberid ning 20,9% hoiused krediitiasutustes. Aktsiad ja muud väärtpaberid moodustasid 17,9%, investeeringud tütarettevõtetesse 7,6% ning investeeringud maasse ja ehitistesse 6,1%. Aasta jooksul kasvas investeeringutes võlakirjade ja aktsiate osatähtsus, teiste investeeringute osatähtsus vähenes.

Kahjukindlustusturu kogukasumit vähendas oluliselt ühe kindlustusseltsi kahjum

Kahjukindlustusseltside kindlustustehniline kasum 2002.a. tegevuse tulemusel oli 2 miljardit krooni (2001.a. 25,8 miljardit krooni), puhaskasum 42,1 miljardit krooni (2001.a. 58,4 miljardit krooni). Kahjukindlustusseltside kasumi koondnäitajat on oluliselt mõjutanud Nordea Kindlustuse Eesti AS-i kahjum summas 61,3 miljardit krooni, sh kahjum kindlustusportfelli ülevõtmisest summas 35,4 miljardit krooni. Kõik teised kahjukindlustusseltsid lõpetasid oma tegevuse 2002. aastal kasumiga.

Liikluskindlustuse kindlustustehniline kahjum 2002. aasta tegevuse tulemusel oli kindlustusseltsidel kokku 16 miljonit krooni, kusjuures kahjumit kandsid seitsmest kahjukindlustusseltsist kolm. Eesti Liikluskindlustuse Fondi summaarne kindlustustehniline kasum 2002. aasta tegevuse tulemusel oli 32,7 miljonit krooni ja puhaskasum 31,3 miljonit krooni.

Tabel 12. Brutopreemiad ja -nõuded kindlustusliikide lõikes, 2001-2002

	Brutopreemiad				Brutonõuded		
	2001 (tuh kr)	2002			2001 (tuh kr)	2002 (tuh kr)	% muutus 2001 aastaga
		Kokku (tuh kr)	% kogu- summast	% muutus 2001 aastaga			
Kindlustus surmajuhtumiks	12 372	13 907	0,6%	12,4%	721	1 238	71,7%
Kapitalikogumiskindlustus	203 923	271 932	12,4%	33,4%	38 370	44 145	15,1%
Sünni- ja abiellumiskindlustus	5 723	5 318	0,2%	-7,1%	2 157	2 530	17,3%
Pensionikindlustus	65 048	86 915	4,0%	33,6%	1 735	2 602	50,0%
Investeeringuriskiga elukindlustus	52 648	48 860	2,2%	-7,2%	8 083	6 988	-13,5%
Lisakindlustused	16 186	19 259	0,9%	19,0%	3 416	3 690	8,0%
Elukindlustus kokku	355 900	446 191	20,4%	25,4%	54 482	61 193	12,3%
Liikluskindlustus	456 616	516 566	23,6%	13,1%	263 975	344 953	30,7%
Õnnetusjuhtumite- ja haiguskindlustus	35 675	37 003	1,7%	3,7%	15 961	16 942	6,1%
Reisikindlustus	43 187	47 413	2,2%	9,8%	11 037	11 386	3,2%
Maismaasõidukite kindlustus	476 606	600 155	27,4%	25,9%	276 972	370 496	33,8%
Muude sõidukite kindlustus	7 442	8 629	0,4%	16,0%	3 238	3 305	2,1%
Transporditavate kaupade kindlustus	21 069	20 257	0,9%	-3,9%	3 454	7 081	2 korda
Varakindlustus	317 322	395 990	18,1%	24,8%	119 749	141 974	18,6%
Sõiduki valdaja vastutuskindlustus	22 258	24 872	1,1%	11,7%	5 596	4 286	-23,4%
Tsiviilvastutuskindlustus	27 077	43 779	2,0%	61,7%	4 851	4 684	-3,4%
Rahalise kaotuse kindlustus	19 945	23 607	1,1%	18,4%	8 008	7 331	-8,5%
Kahjukindlustus kokku	1 427 197	1 718 271	78,5%	20,4%	712 841	912 438	28,0%
ESMANE KINDLUSTUS KOKKU	1 783 097	2 164 462	98,9%	21,4%	767 323	973 631	26,9%
SISSETULEV EDASIKINDLUSTUS	49 145	24 278	1,1%	-50,6%	30 004	20 443	-31,9%
KINDLUSTUS KOKKU	1 832 242	2 188 740	100,0%	19,5%	797 327	994 074	24,7%

Tabel 13. Esmase kindlustuse brutopreemiad ja -nõuded kindlustusandjate lõikes, 2001-2002

	Brutopreemiad				Brutonõuded		
	2001 (tuh kr)	2002			2001 (tuh kr)	2002 (tuh kr)	% muutus 2001 aastaga
		Kokku (tuh kr)	% kogu- summast	% muutus 2001 aastaga			
ERGO Elukindlustus*	30 162	43 577	2,0%	44,5%	1 785	3 976	2 korda
Hansapanga Kindlustus	168 837	196 476	9,1%	16,4%	37 843	42 240	11,6%
Nordika Elukindlustus*	8 211	3 907	0,2%	-52,4%	1 409	434	-69,2%
Sampo Elukindlustus	15 801	30 562	1,4%	93,4%	322	587	82,3%
Seesam Elukindlustus	63 399	72 429	3,3%	14,2%	4 044	5 633	39,3%
Ühispana Elukindlustus	69 490	99 240	4,6%	42,8%	9 080	8 325	-8,3%
Elukindlustus kokku	355 900	446 191	20,6%	25,4%	54 483	61 195	12,3%
ERGO Kindlustus	341 146	424 107	19,6%	24,3%	188 097	225 406	19,8%
If Eesti Kindlustus	497 267	597 869	27,6%	20,2%	251 128	304 367	21,2%
Inges Kindlustus	69 775	70 247	3,2%	0,7%	33 297	38 016	14,2%
Nordea Kindlustus Eesti**	-	80 805	3,7%	-	-	72 985	-
Nordika Kindlustus**	72 235	-	-	-	41 120	-	-
Salva Kindlustus	112 302	155 383	7,2%	38,4%	55 793	91 747	64,4%
Seesam Rahvusvaheline Kindlustus	241 494	280 034	12,9%	16,0%	116 699	156 725	34,3%
Zürich Kindlustus Eesti	43 814	48 579	2,2%	10,9%	9 556	15 017	57,1%
Eesti Liikluskindlustuse Fond	49 164	61 246	2,8%	24,6%	17 152	8 175	-52,3%
Kahjukindlustus kokku	1 427 197	1 718 270	79,4%	20,4%	712 842	912 438	28,0%
ESMANE KINDLUSTUS KOKKU	1 783 097	2 164 461	100,0%	21,4%	767 325	973 633	26,9%

* Nordika Elukindlustuse AS andis kindlustusportfelli üle ERGO Elukindlustuse AS-le alates 01.07.2002.a.

** Nordika Kindlustuse AS andis kindlustusportfelli üle Nordea Kindlustuse Eesti AS-le alates 01.01.2002.a.

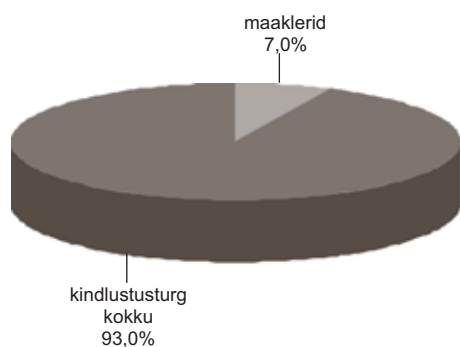
5.4 Kindlustusmaaklerid

Kindlustusvahendajad jagunevad Eestis kindlustusmaakleriteks ja kindlustusagentideks.

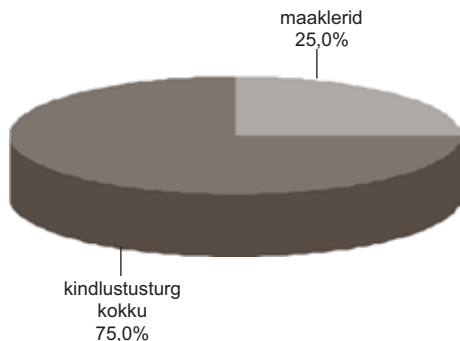
Kindlustusmaakler on juriidiline isik, kes viib omavahel kokku kindlustusseltsi ja kindlustuslepingut sõlmida sooviva isiku ning tegutseb viimase huvides. Seisuga 31.12.2002.a. oli kindlustusvahendajate nimekirja kantud 16 kindlustusmaaklerit.

Kindlustusvahendajad kuuluvad järelevalve alla alates 01.08.2001.a. Statistiliste ja raamatupidamise aruannete esitamise kohustus on kindlustusmaakleritel 1 kord aastas. Esimene täismahus aruanne esitati 2002. aasta tulemuste kohta. Statistilised aruanded sisaldavad näitajaid vahendatud kindlustuslepingute arvu kohta, vahendatud kindlustuspreemiate ja kindlustussummade suuruse kohta ning kajastavad vahendustegevuselt teenitud komisjonitasusid kindlustusliikide ja kindlustusandjate lõikes. Käesolevas ülevaates kajastub maaklerite tegevus kindlustus-riskide vahendamisel Eesti kindlustusandjatele ning ei kajastu maaklerite suhted välismaistel kindlustusturgudel.

Joonis 19. Kindlustuslepingute arv, 2002

Joonis 20. Kindlustuspreemiad, 2002

Kindlustusmaaklerid said loa vahendada kogumispensioni valikuavaldusi

Lisaks kindlustuslepingute vahendamisele on Inspeksioon andnud load kohustusliku kogumispensioni valikuavalduste vahendamiseks AS-ile Aon Eesti Kindlustusmaakler, OÜ-le Majesteedi Elukindlustusmaakler, Marsh Kindlustusmaakler AS-ile ja OÜ-le Marks&Partnerid. Kindlustusmaaklerid. 2002. aastal vahendasid maaklerid kohustusliku kogumispensioni avaldusi AS-ile Sampo Varahaldus.

7,7% kindlustuslepingute koguarvust sõlmiti kindlustusmaaklerite vahendusel

Kindlustusmaaklerid vahendasid aruandeperioodil kokku ca 128 000 kindlustuslepingut ehk 7,7% kõigist 2002. aastal Eesti kindlustusandjate sõlmitud uuest kindlustuslepingutest, neist 99,2% olid kahjukindlustuslepingud. Vahendatud kahjukindlustuslepingutest moodustasid 44% maismaasõidukite kindlustuse lepingud ja 17,9% varakindlustuse lepingud, millest omakorda 75,4% olid füüsiliste isikute sõlmitud lepingud.

Kindlustusmaaklerid vahendasid 1/3 uute lepingute kindlustusmaksetest

Vahendatud kindlustuspreemiatena vaadeldakse vahendatud lepingu eest kindlustusandjale tasutavate kindlustuspreemiate summat.

2002. aastal moodustas kindlustusmaaklerite vahendatud lepingute 700 miljoni kroonine preemiamahut 32,3% kogu Eesti kindlustusturu selle perioodi uutelt lepingutelt laekunud preemiate mahust.

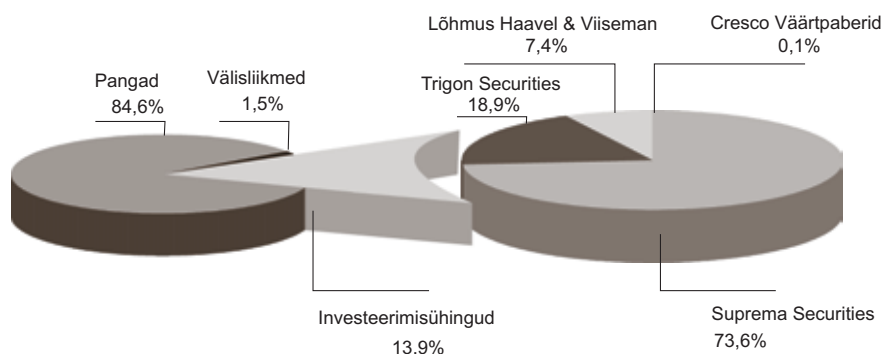
Kõige suurema osatähtsusega vahendatud kindlustuste preemiamahus oli maismaasõidukite kindlustus, mille vahendatud lepingute preemiate mahut moodustas aruandeperioodil 73,3% vahendatud lepingute preemiate mahust. Eesti kindlustusturu juhtivas kindlustusliigis – liikluskindlustuses liikunud preemiatest vahendasid maaklerid 7,1% vahendatud lepingute preemiate mahust.

Kindlustusmaaklerid vahendasid kõigi Eestis registreeritud kindlustusandjate lepinguid. Kolm kindlustusmaaklerit vahendasid kokku ligi 50% kõigist vahendatud kindlustuslepingutest. Kokku said maaklerid vaadeldaval perioodil kindlustuslepingute vahendamisest Eestis vahendustasusid 113 miljonit krooni.

5.5 Investeeringisühingud

Investeeringisühing on ettevõtja, kellele on väljastatud tegevusluba investeermisteenuste osutamiseks. Investeeringisühingu tegevusluba ei anna õigust valitseda фонде, kaasata hoiuseid või osutada kindlustusteenuseid.

Joonis 21. Sektori ettevõtete turuosade jagunemine AS Tallinna Börsi käivete alusel, 2002

Aasta lõpu seisuga tegutses Eestis kuus investeeringisühingut (vt Lisa 3). Aasta jooksul lõppes tähtajaline tegevusluba kuuel investeeringisühingul, nendest neljale väljastas Inspektsioon edasiseks tegutsemiseks uue, tähtajatu tegevusloa. Ühe investeeringisühingu tegevusluba lõpetati ennetähtaegselt.

Lisaks väljastas Inspektsioon neljale välisriigis investeeringisühingu tegevusluba omavale ettevõtjale loa piiriüleste investeermisteenuste osutamiseks AS-i Tallinna Börsi vahendusel.

Omanikeringis toimused muutused

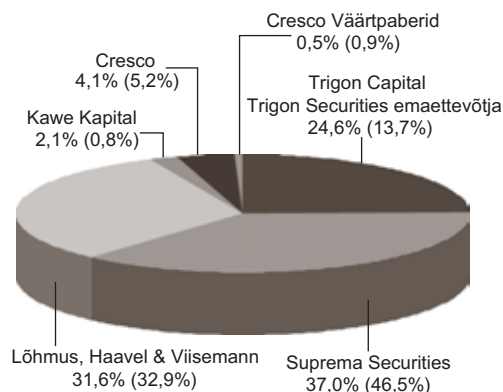
Investeeringisühingud sektoris on suhteliselt sõltumatud suurtest finantsgruppide ja pankadest. Ükski tegevusluba omav ettevõtte ei ole omanud Eestis tegutseva krediidiasutuse või selle konsolideerimisgrupi liikme poolt. Samas on märgata muutusi ettevõtjate omanike struktuuris. Varem oli sektorile iseloomulik investeeringisühingute kuulumine Eesti erakapitalile. Alates 2001. aasta lõpust on omanike struktuuris toimunud muutused väliskapitali sissevoolu suunas. 2002. aasta teisel poolel omandas Soome EVLI Grupp 100% Eesti suurima investeeringisühingu AS Suprema Securities aktsiatest. 2001. aasta alguses müüdi Soome kapitalile 18,6% AS Trigon Securities emaeetvõttest AS Trigon Capital.

Sektori osatähtsus väärtpaberiturul vähenes

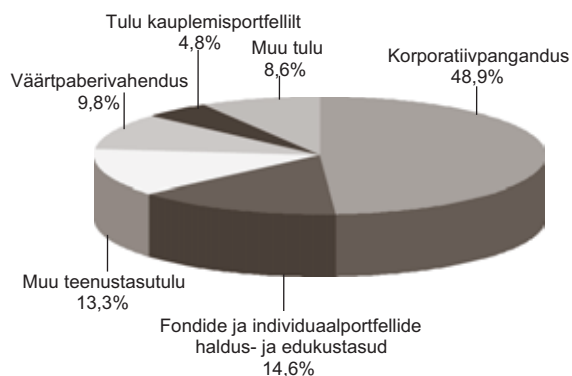
Vastavalt AS Tallinna Börsi statistikale moodustas investeeringisühingute osatähtsus börsi summaarses käibes 13,9%. Sellest omakorda suurima osa, 73,6% moodustasid AS-i Suprema Securities poolt tehtud tehingud. Võrreldes 2001. aastaga on investeeringisühingute osatähtsus börsikäibes langenud ligikaudu 7%.

Vaadeldes sektori turuosa jagunemist 2002. aasta konsolideeritud tulubaasi põhjal on jaotus mõnevõrra ühtlasem. Suurima tulu sektoris, 37,0% kogutulust, teenis AS Suprema Securities. 93,2% sektori poolt teenitud tuludest on jagunenud kolme ettevõtte vahel, AS Lõhmus, Haavel & Viisemann teenis 31,6% sektori tuludest ning AS Trigon Capital (AS Trigon Securities emaeetvõtja) 24,6% tuludest. Võrreldes 2001. aastaga on enim kasvanud AS Trigon Capital grupi turuosa.

Joonis 22. Investeeringisühingute osakaal sektori kogutulul konsolideeritud baasil, 2002 (sulgudes 2001)

Joonis 23. Tulubaasi jagunemine sektori lõikes, 2002

Tulud vähenesid, kahjum suurenes

Võrreldes 2001. aastaga kujunesid 2002. aasta majandustulemused investeerimisühingutele nõrgemateks. Sektori kogutulu (auditeerimata konsolideeritud andmete põhjal) langes peaaegu kahekordselt, 174 miljonilt kroonilt 91 miljoni kroonini. Vähenemine toimus peamiselt korporatiivpanganduse tulude nõustamistasude vähenemise arvelt. Langesid ka sektori kasumlikkuse näitajad. 2002.a. sai sektor kokku 19 miljonit krooni kahjumit võrreldes 2001.a. 38 miljoni krooni suuruse kasumiga.

Vaatamata langusele absoluutnäitajates moodustasid ka 2002. aastal olulise osa sektori tuludest korporatiivpanganduse tulud. Sellele järgnesid fondide müümisest saadud vahendustasud ja individuaalportfellide valitsemis- ning edukustasud. Arvestatav tulu on laekunud nõustamis-, juhtimis- ja haldusteenustelt väljaspool korporatiivpanganduse sektorit. Väärtpaberivahenduse komisjonitasud andsid ligikaudu kümnendiku sektori tuludest.

2002. aastal on märgata mõningat tulubaasi nihkumist väljapoole Eestit, seda jällegi peamiselt korporatiivpanganduse valdkonnas.

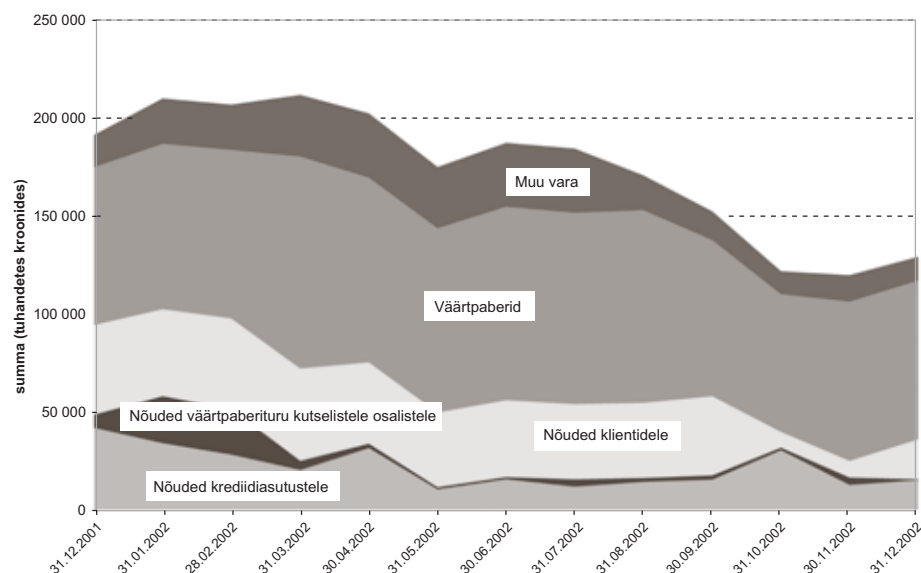
Kulud tuludest stabiilsemad

Sektori kulud on vähenenud 120 miljonilt kroonilt 80 miljoni kroonini. Peamiselt on vähenemine toimunud korporatiivpangandusega seotud teenuste osutamisega kaasnevate makstavate nõustamistasude vähenemise tulemusena. Kasvanud on muud kulud. Suurima osa kuludest moodustavad jätkuvalt administratiivkulud.

Tabel 14. Koondkasum (soolo andmete alusel), tuhandetes kroonides

	2001	2002	muutus (%)
Teenustasutulu	144 098	44 767	-68,9%
s.h. Väärtpaperiportfelli valitsemise teenustasud	3 297	3 460	4,9%
Väärtpaberitehingute teenustasud	12 549	14 655	16,8%
Nõustamistehingute teenustasud		21 866	-82,8%
Muud investeerimis- ja investeerimiskõrvalteenuste teenustasud		4 211	
Muud teenustasud	126 966	574	
Teenustasukulu	29 944	17 875	-40,3%
Administratiivkulud	69 600	51 168	-26,5%
Muud tegevustulud	14 663	16 751	14,2%
Muud tegevuskulud	21 172	11 542	-45,5%
Tulud kokku	158 762	61 518	-61,3%
Kulud kokku	120 716	80 586	-33,2%
ARUANDEPERIOODI KASUM/KAHJUM (+/-)	38 045	-19 068	-150,1%

Joonis 24. Sektori varade dünaamika aasta lõikes (tuhandetes kroonides)

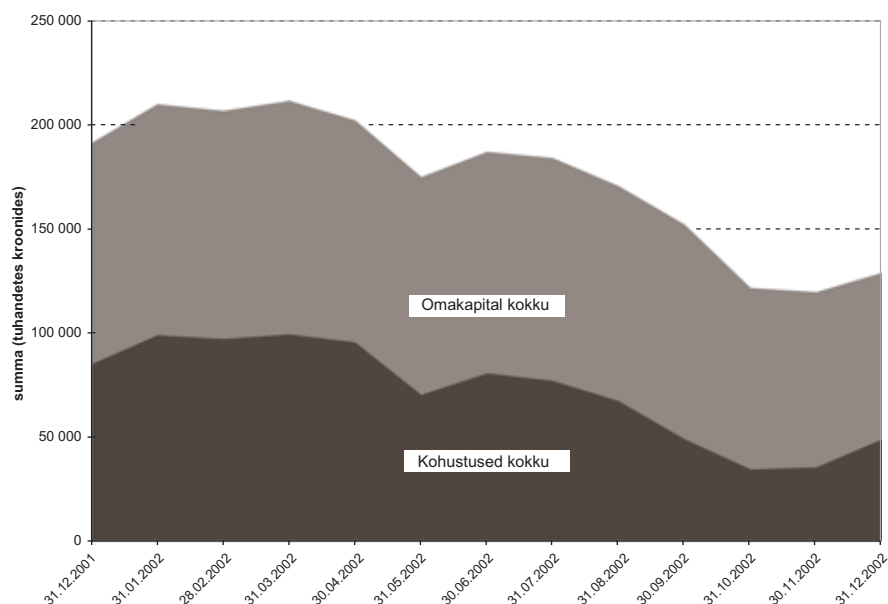
Tabel 15. Koondbilanss (soolo andmete alusel), tuhandetes kroonides

	31.12.01	31.12.02	muutus (%)
Nõuded krediitiasutustele	41 709	14 937	-64,2%
Nõuded väärtpaberituru kutselistele osalistele	6 737	483	-92,8%
Nõuded klientidele	45 880	20 431	-55,5%
s.h. Laenud klientidele	43 362	17 395	-59,9%
Väärtpaberid	80 460	80 978	0,6%
s.h. Lühiajaline väärtpaberiportfell	16 118	16 904	4,9%
Pikaajalised väärtpaberiinvesteeringud	64 805	64 030	-1,2%
s.h. Tütar- ja sidusettevõtjad	35 631	33 861	-5,0%
Muud pikaajalised	29 174	30 170	3,4%
Muu vara	16 420	12 079	-26,4%
VARA KOKKU	191 206	128 908	-32,6%
Võlgnevused krediitiasutustele	42 881	30 315	-29,3%
Võlgnevused väärtpaberituru kutselistele osalistele	7 504	1 299	-82,7%
Võlgnevused klientidele	22 092	10 631	-51,9%
Muud kohustused	12 387	6 675	-46,1%
KOHUSTUSED KOKKU	84 864	48 920	-42,4%
Aksiakapital	69 834	61 537	-11,9%
Aažio	3 141	1 977	-37,1%
Ümberhindluse reserv		500	
Muud reservid	1 969	2 833	
Eelmiste aastate jaotamata kasum/kahjum	5 584	33 909	507,3%
Jooksva majandusaasta kasum/kahjum	38 040	-19 068	-150,1%
Oma aktsiad	-12 225	-1 700	-86,1%
OMAKAPITAL KOKKU	106 342	79 988	-24,8%
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU	191 206	128 908	-32,6%

Koondvarad vähenesid 2002. aastaga kolmandiku võrra.

Varade mahu vähenemine on tingitud peamiselt kahest asjaolust. Tegevusloa lõpetamise tõttu jäid koondvarade koosseisust välja AS-i BB-Invest varad. Teise olulise tegurina mõjutas koondvarasid sektori ettevõtjate aruandeaasta kahjum. Täiendavalt andis oma panuse koondbilansimahu vähenemisse investeerimisühingute bilansside "puhastamine". Selle protsessi käigus likvideeriti või hinnati ümber positsioonid, mis ei ole investeerimisteenuste osutamiseks vajalikud või mille omamine mõjutas Inspektsiooni arvates investeerimisühingu usaldusväärset tegutsemist ja oli vastuolus usaldatavusnormatiividega.

Joonis 25. Sektori kohustuste ja omakapitali dünaamika aasta lõikes (tuhandetes kroonides)

5.6 Emitendid

Emitendiks on äriühing, kes on avaliku pakkumise korra-st lähtudes emiteerinud väärtpabereid või kelle väärtpaberitega kaubeldakse reguleeritud turul või börsil. Finantsinspeksioon teostab regulaarset järelevalvet börsil noteeritud väärtpaberite emitentide üle. Lisaks teostab Finantsinspeksioon ühekordset järelevalvet väärtpaberite avaliku pakkumise protsessi üle.

Madalseis uute emitentide tulekul

2002. aasta maailmamajanduse nõrkus ja madalad intressimäärad toetasid jätkuvat madalseisu emissioonide turul. Peamiselt nõrga järelturu kartuses ei noteeritud möödunud aastal AS Tallinna Börs poolt korraldataval väärtpaberibörsil (edaspidi Tallinna Börs) uute emitentide väärtpabereid. Ülejäänud väärtpaberite pakkumised toimusid suunatud emissiooni tingimustel, mistõttu ei registreerinud Inspeksioon möödunud aastal ühtegi väärtpaberite avaliku pakkumise prospekti.

Kahe 2001. aastal toimunud ülevõtmispakkumise tõttu ning 2002. aastal lisandunud ülevõtmispakkumise tulemusena kahanes börsiemitentide arv möödunud aastal Tallinna Börsil 17-lt 14-le. Kokku toimus börsiemitentide poolt 2002. aasta jooksul kaks ülevõtmispakkumist, mahus 16,8 miljonit krooni. 20.11.2002.a. lunastati viimased Hüvitusfondi obligatsioonid ja seoses sellega alustati Hüvitusfondi tegevuse lõpetamist.

2002. aastal oli 14-e börsiemitendi koondkasum 3,42 miljardit krooni, mis on 14% enam kui 2001. aastal. Börsiemitentide koondkäive ulatus möödunud aastal 19,4 miljardi kroonini, kasvades aastaga 12%. Käive ei langenud ühelgi börsiemitendil. 2002. aastal maksid börsiemitendid eelmise perioodi kasumist aktsionäridele dividende kokku 1,3 miljardit krooni.

5.7 Väärtpaberituru ja väärtpaberiarveldussüsteemi korraldajad

5.7.1 Tallinna Börs

Tallinna Börs on ainus reguleeritud väärtpaberite järelturg Eestis, mis oma elektroonse kauplemissüsteemi kaudu võimaldab investoritele börsi liikmete vahendusel väärtpaberitehingute sooritamist, andes samal ajal ettevõtjatele võimaluse täiendava kapitali kaasamiseks.

Börsil uus kauplemissüsteem

Alates 25.02.2002.a. kaubeldakse Eestis registreeritud emitentide aktsiatega HEX-i kauplemissüsteemis. Samast kuupäevast alates on Tallinna Börsi ametlikuks kauplemisvaluutaks euro, kuid tehingute eest saab jätkuvalt tasuda ka eesti kroonides. AS-i Tallinna Börs strateegiline omanik on Soome juhtiv HEX Grupp, kellele kuulub 62% AS-i Tallinna Börs aktsiatest.

Suurendamaks börsiinfo edasilevitajate, eelkõige börsi liikmete rolli investoritega suhtlemisel, näitab Tallinna Börs alates 02.04.2002.a. kauplemisinformatsiooni 15-minutilise viitajaga. Börsiteated on endiselt kättesaadavad reaalajas.

TALSE tõus 2002. aasta lõikes 46,9%

Tallinna Börsil noteeritud aktsiate üldist suunamuutust kajastab indeks TALSE, kuhu kuuluvad kõik põhi- ja investornimekirja aktsiad. 2002. aastat alustas indeks 145 punkti tasemelt (vt Joonis 26), mis jäi madalaimaks tasemeks kogu aasta lõikes. Peamiselt investorite suurte dividendide ootuste mõjul tõusis indeks aprilli lõpuks 191 punkti tasemele. Perioodi jäänud aasta suurima käibega börsipäeva põhjus peitub 2001. aasta dividendioiguslikes Eesti Telekom aktsiates, millega kaubeldi 30.05.2002.a. viimast päeva. Põhjuseks tavapärasest tagasihoidlikust kauplemisest suvekuudel langes indeks augusti alguseks tagasi 150 punkti piirile. Kuigi aktsiate hinnad Tallinna Börsil pöörduvad augustis tõusule, jäi kauplemise aktiivsus ometi tagasihoidlikuks kuni detsembrini. Vähesed müügihuvi mõjul hakkasid aktsiate hinnad taas hoogsalt kerkima oktoobris ning indeks tõusis kahe kuu jooksul 40%, saavutades 11.detsembril aasta maksimum taseme 217 punkti. Emitentide oodatavad head majandustulemused 2002. aastal, samuti Eesti jaoks toimunud olulised rahvusvahelised majandus- poliitilised otsused (kutse NATO-ga ja Euroopa Liiduga liitumiseks 2004. aastal) tingisid aktsiate hinnatõusu ja seega TALSE tõusu aasta viimases kvartalis. 2002. aasta viimastel päevadel toimunud väikese languse tõttu lõpetas TALSE aasta lõikes 212 punkti tasemel ehk tõustes kogu aasta lõikes 46,9%. Võrdluseks TALSE-ga tõusis samal perioodil Morgan Stanley Capital International Ida-Euroopa indeks³³ 9,3%. Viimasel kolmel aastal TALSE-ga pea samas korrelatsioonis liikunud arenevate turgude trende peegeldavasse indeksisse kuulusid 2002. aasta augustis Tšehhi, Ungari, Poola, Venemaa, Türgi, Iisrael, Jordan, Egiptus, Maroko ja Lõuna-Aafrika väärtpaberiturgude indeksid.

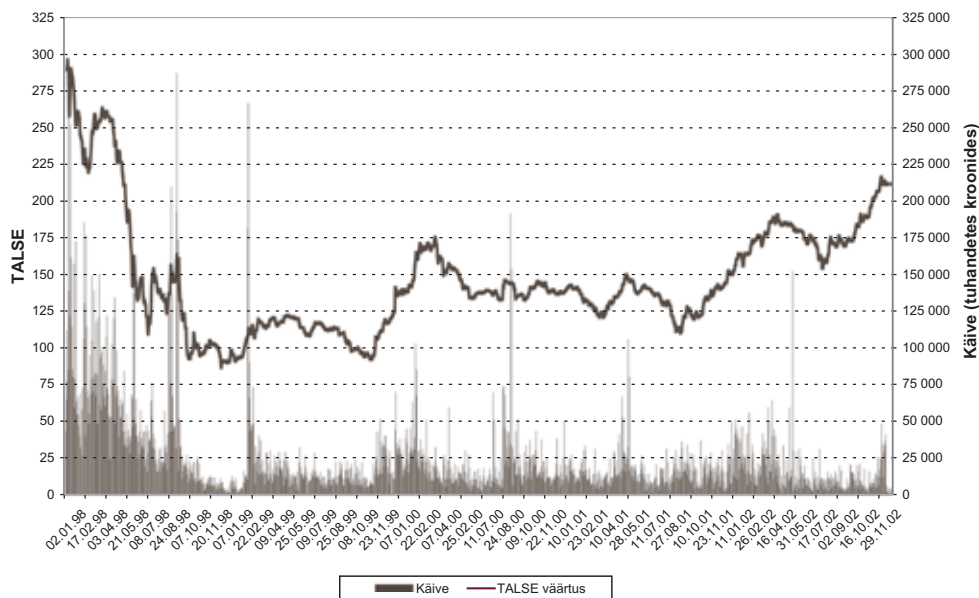
Turu likviidsuse näitaja 12%

Turu likviidsuse üks peamisi näitajaid, käibe ja turukapitalisatsiooni suhe³⁴, oli Tallinna Börsil 2002. aastal 12% võrrelduna 16%-ga 2001. aastal. Likviidsuse langus on põhjustatud turukapitalisatsiooni olulisest kasvust, samas kui noteeritud väärtpaberite käibe jäi 2001. aasta tasemele. Tallinna Börsi käibe oli 2002. aastal 4,1 miljardit krooni, millest 72% andis kauplemine AS Hansapank aktsiaga (vt Joonis 27). Eesti börsiettevõtete turuväärtus kasvas möödunud aasta jooksul 10,1 miljardi krooni võrra ning oli aasta lõpuks 36,1 miljardit krooni. 31.12.2002.a. moodustas Tallinna Börsi turukapitalisatsioonist 55% AS Hansapank ja 35% AS Eesti Telekom (vt Joonis 28).

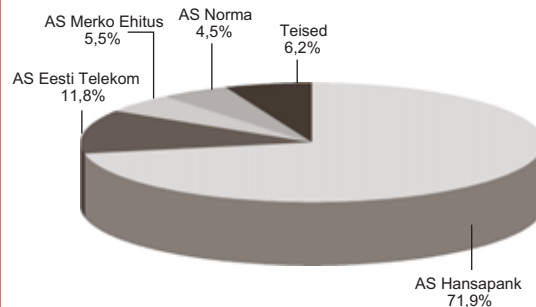
Kutseliste investorite aktiviseerumine

Turu likviidsuse langus peegeldub ka börsitehingute arvus, mis vähenesid 2002. aastal 21 878 tehingule, võrrelduna 28 885 tehinguga 2001. aastal, samas kui keskmise börsitehingu suurus oli oluliselt kõrgem 2001. aasta vastavast tulemusest ehk 190 612 krooni. Keskmise börsitehingu suuruse kasv kinnitab omakorda fondide ja teiste institutsionaalsete investorite aktiivsemaks muutumist. Nimetatud seos peegeldub samuti investeerimisfondide osakute mahu 83%-lises kasvus. Börsiliikmete kauplemise osakaalud tehingute koguarvust moodustasid 2002. aastal vastavalt: AS Hansapank 55,6%; AS Eesti Ühispank 23,6%; AS Suprema Securities 7,3% (vt Tabel 16).

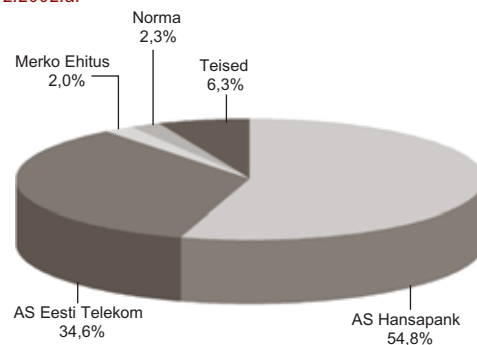
Joonis 26. Tallinna Börsi käibe ja TALSE indeks 01.01.1998.a.–31.12.2002.a.

Joonis 27. Tallinna Börsi käibe emitentide lõikes, 2002

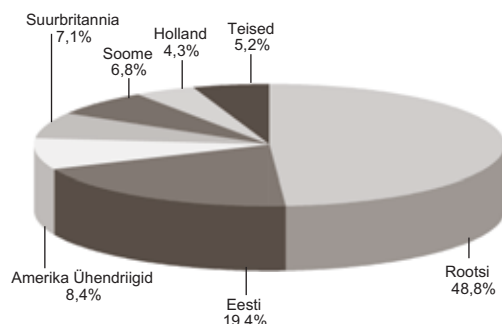
Joonis 28. Tallinna Börsi turukapitalisatsioon emitentide lõikes 31.12.2002.a.

³³ MSCI Emerging Markets Eastern Europe index

³⁴ Turnover velocity

Joonis 29. Tallinna Börsil kaubeldavate väärtpaberite omanikud riikide lõikes 31.12.2002.a.

Välisinvestorite osatähtsuse kasv

Välisinvestorite osakaal börsiettevõtete aktsionäridena tõusis 2002. aastal veelgi (vt Joonis 29). Kui 31.12.2001.a. oli Eesti investorite osakaal 22%, siis 2002. aasta lõpuks oli see langenud 19%-le. Suurima osa Eesti börsiemitentide aktsionäridest moodustavad Rootsi investorid, kellele kuulub 50% kaubeldavate börsiemitentide aktsiatest, välisinvestoritest järgnevad Ameerika Ühendriigid 8%-ga ning Soome ja Suurbritannia kumbki 7%-ga. Välisinvestorite järjest aktiivsemale tegevusele aitab muuhulgas kindlasti kaasa Tallinna Börsi liikmete arvu suurenemine 13-ni. 2002. aasta jooksul lisandus neli uut välisliiget.

Börsiväliselt sõlmiti 2002. aastal 17 884 tehingut

Börsiväliselt realiseeritud tehingud on peamiselt börsi kauplemis-süsteemi väliselt sõlmitud väärtpaberitehingud, väärtpaberite tagatisel võetud laenude andmine ja tagasimaksmine, avalike pakkumiste tulemusena sooritatud tehingud ja makseta väärt-paberiülekanadena realiseerunud kontohaldurisisesed makse vastu tehingud, samuti tehingud, mis on arveldatud välisvaluutas ning kanded teistesse registritesse.

Börsiväliselt realiseeritud tehingute koguarv moodustas 2002. aastal kogutehingute arvust 45% ehk 17 884 tehingut, millest 4 782 tehingut olid tehingud makse vastu. Börsiväliste tehingute käive oli 9,5 miljardit krooni, mis võrreldes 2001. aastaga on 5,7 miljardit krooni enam. Toodud käivet mõjutab kindlasti oluliselt Euroopa Rekonstruktsiooni ja Arengupanga müügitehing AS Hansapank aktsiatega (kogutehingu maht 7,3 miljardit krooni), millest suurem osa realiseeriti börsiväliste tehingute käigus.

Tabel 16. Tallinna Börsi liikmete tehingute osakaal, 2002

	Kokku %	Automaatselt sobitatud %	Kokkulepitud %
Hansapank	55,6%	49,7%	80,5%
Suprema Securities	7,3%	18,5%	6,9%
Eesti Ühispank	23,6%	14,5%	6,8%
Sampo Pank	4,8%	3,8%	3,3%
Trigon Securities	3,3%	5,4%	1,7%
Credit Suisse First Boston	0,6%	1,1%	0,0%
LHV	2,5%	2,9%	0,3%
Nordea Securities	1,2%	3,2%	0,1%
Eesti Krediitipank	0,7%	0,4%	0,1%
Preatoni Pank	0,2%	0,3%	0,0%
Mandatum Stockbrokers	0,1%	0,2%	0,3%
Cresco Väärtpaberid	0,0%	0,0%	0,0%
Kaupthing Sofi	-	-	-

5.7.2 Eesti väärtpaberite keskregister

AS Eesti Väärtpaberikeskus (edaspidi EVK) on väärtpaberituru infrastruktuuri asutus, mis peab Eesti väärtpaberite keskregistrit ja kogumispensioni registrit ning osutab muid väärtpaberitega ja ettevõtete korporatiivsete toimingute registreerimisega seotud teenuseid. EVK 100% aktsiate omanik on AS Tallinna Börs.

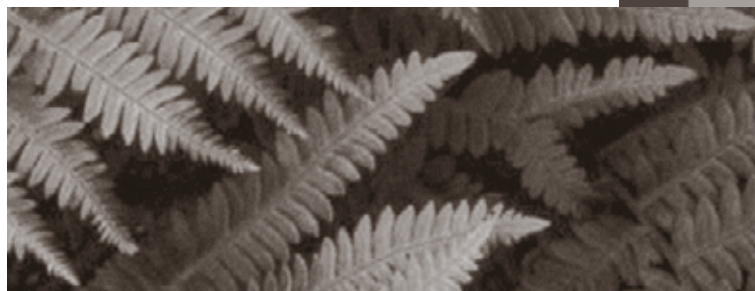
Esimehe väliskontohaldur turul

2002. aastal kasvas kehtivate väärtpaberikontode arv EVK-s, sealhulgas eraisikutest väärtpaberikontosid omavate investorite arv, mis kasvas 47 637 kontolt aasta alguses 54 197 kontoni aasta lõpuks. Kokku oli 2002. aasta lõpuks EVK-s kehtivate väärtpaberikontode arv 59 753. Aktiivsete investorite arv turul (viis ja/või enam tehingut aastas) kahanes börsitehingute lõikes 1 372 investorilt 1 003 investorini, ent kasvas kui võtta arvesse börsiväliseid tehinguid ehk 2 177 investorilt 2 528 investorini.

EVK kontohaldurite arv tõusis kaheksalt üheksani esimese väliskontohalduri, HEX Back Office and Custody Services Ltd turuletulekuga, mis on oluline välisinvestoritele senisest kiirema ja mugavama tehingute arveldamise seisukohalt.

Lisa 1

Ühendatud finantsjärelevalve loomine

Finantsturu monitooringu, s.o. pideva kontrolljälgimise tähtsuse suurenemine, finantsjärelevalve kõigi funktsioonide suunitlus õigusrikkumisi ja riskide kontsentreerumist ennetavale tegevusele ja finantsturu eri sektorite suurenev läbipõimumine, on viimaste aastate jooksul kaasa toonud finantsjärelevalve asutuste õigusliku korralduse muutused paljudes riikides.

Finantsjärelevalve institutsionaalset reformi asuti Eestis ette valmistama 1998.a. Reformi ettevalmistamisega tegelenud komisjonid ja töörühmad pidasid loodava finantsjärelevalve asutuse õigusliku mudeli valiku lähtealuseks rahvusvahelistes finantsjärelevalve standardites toodud printsiipe. Pangajärelevalve alal lähtuti Baseli Pangajärelevalve Komitee poolt väljatöötatud efektiivse pangajärelevalve printsiipidest³⁵, kindlustusjärelevalve alal Rahvusvahelise Kindlustusjärelevalve Assotsiatsiooni poolt väljatöötatud järelevalvepõhimõtetest³⁶, väärtpaberituru järelevalve alal Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve asutuste Organisatsiooni poolt väljatöötatud väärtpaberijärelevalve eesmärkidest ja põhimõtetest³⁷.

Nii spetsialistide vaheliste kui ka Riigikogus toimunud diskussioonide käigus peeti oluliseks, et seadusega oleks tagatud finantsjärelevalve asutuse:

- sõltumatus, s.t. et igapäevases tegevuses ja järelevalveliste otsuste vastuvõtmisel ei mõjutaks finantsjärelevalve asutust kitsad poliitilised ega individuaalsed majanduslikud huvid;
- piisavate volituste olemasolu, s.t. et järelevalve asutuse õigused ja kohustused sätestataks seaduses, kusjuures tagatakse järelevalve asutuse tegevuse paindlikkus ja võimalus kaalutlusõiguse põhimõtetele tuginedes mõjutada ettevõtja tegevust, kui ettevõtja ei täida talle kehtestatud nõudeid, s.h. õigus vajadusel sekkuda ettevõtja tegevusse haldussunni jõul;
- piisavate ressursside olemasolu, s.t. et järelevalveasutuse rahastamise viis põhineks turuosaliste poolt perioodiliselt tasutaval järelevalve tasudel, mis tagaks asutusele finantsilise iseseisvuse ja stabiilsuse;
- tegevuses heade juhtimistavade järgimine ja kõrged nõuded töötajate professionaalsusele, s.t. et finantsjärelevalve asutuse töötajad peavad olema hea kvalifikatsiooniga, laitmatu erialase ja ärialase reputatsiooniga, lojaalsed ja usaldusväärsed;
- aruandluskohustus – vastutatavus ja tegevuse läbipaistvus, s.t. et järelevalve asutus kindlustab avalikkusele seaduses sätestatud ulatuses piisava teabe kättesaadavuse oma majandustegevuse kohta;
- koostöö põhimõtete elluviimine suhtlemisel finantssektoris tegutsevate ettevõtjatega ning teiste ametiasutustega ja organisatsioonidega, kes seisavad hea finantsturgude ja finantsstabiilsusega seotud küsimuste lahendamise eest Eestis ja rahvusvahelisel tasandil.

Eeltoodud põhimõtted on leidnud kajastamist 09.05.2001.a. Riigikogu poolt vastu võetud ja 01.06.2001.a. jõustunud Finantsinspektsiooni seaduse sätetes. Seaduses sätestatud finantsjärelevalve eesmärgid kannavad endas väärtusi, milliste kaitseks Eestis finantsjärelevalvet teostatakse. Riiklik finantsjärelevalve on üks paljudest Eesti Vabariigi Põhiseadusest tulenevatest riigi üldise kaitsekohustuse täitmise mehhanismidest, millega riik "toodab usaldusväärsust" nii finantsturu kui terviku, aga ka iga finantssektoris tegutseva ettevõtja suhtes ja mille kaudu toetatakse riigi vääringu stabiilsust. Finantsinspektsiooni seadus annab õigusliku raamistiku järelevalve asutuse tegevuse läbipaistvuse tagamiseks ja hindamiseks.

Finantsturu dünaamilise arengu tõttu peab järelevalve asutuse tegevuse aluste stabiilsus olema õiguslikult maksimaalselt garanteeritud. Finantsinspektsiooni organisatoorse korralduse erandliku ja omalaadse mudeli valiku põhjendused peituvad rahvusvahelistes finantsjärelevalve standardites, finantsjärelevalve eesmärkides ja Inspektsioonile pandud ülesannetes. Finantsinspektsiooni seaduse kohaselt on Inspektsioon autonoomse pädevusega Eesti Panga juures asuv riiklikku finantsjärelevalvet teostav asutus. Inspektsioon tegutseb finantsjärelevalve teostamisel riigi nimel, tal on seaduse alusel oma juhtimisorganid, eelarve ja aruandlus. Inspektsiooni juhtimisskeem põhineb riigivõimu tasakaalustatud mudelil.

³⁵ Core Principles for Effective Banking Supervision. (Basel Core Principles). Kättesaadav: <http://www.bis.org/publ/index.htm>.

³⁶ Insurance Core Principles International Association of Insurance Supervisors. Kättesaadav: <http://www.iaisweb.org>

³⁷ Objectives and Principles of Securities Regulation. Kättesaadav: <http://www.iosco.org>.

Lisa 2
Finantsinspektsiooni struktuur ja
juhatuse liikmete vastutusalad
seisuga 31.12.2002.a.

Andres Trink
Juhatuse esimees

- tegevuse strateegia ja poliitika,
- institutsionaalne areng ja koostöö,
- organisatsiooni areng,
- üldjuhtimine ja juhatuse töö,
- välis- ja avalik suhtlus,
- sisekontrolli süsteem

Siseaudit

Avalikud suhted

Kaido Tropp
Juhatuse liige

- kindlustussektori järelevalve,
- kindlustussektori ja -teenuste regulatiivne keskkond,
- eelarveprotsess,
- tugiteenused

Auditi osakond
Leiu Einberg

Analüüsi osakond
Priit Kask

Siseteenuste talitus

Kilvar Kessler
Juhatuse liige

- väärtpaberituru järelevalve,
- järelevalvesubjektide käitumisreeglid,
- investorite informeeritus ja turu läbipaistvus,
- finantssektori õiguskeskkond,
- tegevuslubadega seonduv,
- inspektsiooni õigusliku kompetentsi kvaliteet ja areng

Üldjärelevalve
Margus Normak

Turujärelevalve
Urmus Peiker

Õigusnõunik

Andres Kurgpõld
Juhatuse liige

- krediidiasutuste, investeerimisühingute ja nende konsolideerimisgruppi kuuluvate finantseerimisasutuste järelevalve,
- järelevalvesubjektide kapitaliregulatsioon,
- väliskeskkonna riskid,
- finantssektori IT-riskid, e-teenuste järelevalve,
- aruandluse kogumise protsess

Institutsionaalne järelevalve
Priit Kiilmaa

Riskimonitoring
Eve Sirts

Metoodika/aruandlus
Helene Trušina

Angelika Koha
Juhatuse liige

- investeerimisfondide, fondivalitsejate ning depopankade järelevalve ja regulatiivne keskkond,
- sisekommunikatsioon,
- koolitus

Investeerimis- ja pensionifondide järelevalve
Andre Nõmm

Lisa 3
Järelevalvesubjektide loetelu seisuga
31.12.2002.a.

Järelevalvesubjektid	Aadress	Tegevjuht
Krediitiasutused		
AS Hansapank	Liivalaia 8, 15040 Tallinn	Indrek Neivelt
AS Eesti Ühispank	Tornimäe 2, 15010 Tallinn	Ain Hanschmidt
AS Sampo Pank	Narva mnt 11, 15015 Tallinn	Härmo Värk
AS Eesti Krediitipank	Narva mnt 4, 15014 Tallinn	Andrus Kluge
Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal	Hobujaama 4, 15068 Tallinn	Juhani Seilenthal
Tallinna Äripanga AS	Vana-Viru tn 7, 10111 Tallinn	Valeri Haritonov
AS Preatoni Pank	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	Ott Karolin
Fondivalitsejad ja fondid		
Ergo Varahalduse AS	A.Lauteri 5, 10114 Tallinn	Aadu Oja
ERGO Rahulik Pensionifond		
ERGO Tuleviku Pensionifond		
AS Hansa Investeeringufondid	Liivalaia 8, 15038 Tallinn	Mihkel Õim
Balti Kasvufond		
Hansa Intressifond		
Hansa Läänemere Aktsiafond		
Hansa Rahaturufond		
Hansa USD Rahaturufond		
Hansa Venemaa Kasvufond		
Hansa Pensionifond K1		
(Konservatiivne strateegia)		
Hansa Pensionifond K2		
(Tasakaalustatud strateegia)		
Hansa Pensionifond K3 (Kasvustrateegia)		
Hansa Pensionifond V2		
(Tasakaalustatud strateegia)		
AS LHV Varahalduse	Roosikrantsi 2, 10199 Tallinn	Robert Kitt
Rahaturufond A+		
LHV Aktsiapensionifond		
LHV Intressipensionifond		
LHV Täiendav Pensionifond		
Sampo Varahalduse AS	Narva mnt 11, 15015 Tallinn	Silja Saar
Sampo Kasvufond		
Sampo Rahaturufond		
Sampo USD Intressifond		
Kohustuslik Pensionifond		
Sampo Pension 25		
Kohustuslik Pensionifond		
Sampo Pension 50		
Kohustuslik Pensionifond		
Sampo Pension Intress		
Sampo Pensionifond		
Seesam Varahalduse AS	Roosikrantsi 11, 10119 Tallinn	Tiina Topp
Seesami Kasvu Pensionifond		
Seesami Optimaalne Pensionifond		
Seesami Võlakirjade Pensionifond		
Trigon Funds AS	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	Kadri Haldre
Kapitalikaitsefond		
Trigon Balti Aktsiafond		
Trigon Kesk- ja Ida-Euroopa Fond		

Järelevalvesubjektid	Aadress	Tegevjuht
Fondivalitsejad ja fondid Ühispanga Varahalduse AS Äripäeva Indeksi Fond Ühispanga Kasvufond Ühispanga Rahaturufond Ühispanga Võlakirjafond Eesti Ühispanga Pensionifond Konservatiivne Eesti Ühispanga Pensionifond Progressiivne Eesti Ühispanga Pensionifond Täiendav	Tornimäe 2, 15089 Tallinn	Loit Linnupõld ³⁸
Kahjukindlustusandjad Salva Kindlustuse AS Zürich Kindlustuse Eesti AS Nordea Kindlustuse Eesti AS Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS ERGO Kindlustuse AS AS Inges Kindlustus AS If Eesti Kindlustus Eesti Liikluskindlustuse Fond	Pärnu mnt 16, 10143 Tallinn Narva mnt 24, 10120 Tallinn Rävåla pst 2, 10145 Tallinn Vambola 6, 10114 Tallinn Lauteri 5, 10114 Tallinn Raua 35, 10124 Tallinn Pronksi tn 19, 10124 Tallinn Mustamäe tee 44, 10621 Tallinn	Tiit Pahapill Olev Saadoja Mikko Sakari Saario Margus Luih Olga Reznik Voldemar Vaino Olavi Laido Mart Jesse
Elukindlustusandjad AS Ühispanga Elukindlustus Seesam Elukindlustuse AS ERGO Elukindlustuse AS Hansapanga Kindlustuse AS AS Sampo Elukindlustus	Tornimäe 2, 10145 Tallinn Roosikrantsi 11, 10119 Tallinn Lauteri 5, 10114 Tallinn Liivalaia 12, 15036 Tallinn Narva mnt 11, 15015 Tallinn	Indrek Holst Taivo Saar Georg Männik Veikko Tamlak ³⁹ Ulla Ilisson
Kindlustusmaaklerid Marsh Kindlustusmaakler AS Aon Eesti Kindlustusmaakler AS Balti Kindlustusmaakleri OÜ AS E-Kindlustus Kindlustusmaakler Marks ja Partnerid. Kindlustusmaaklerid OÜ OÜ ABC Kindlustusmaaklerid OÜ ADVICE S.E. Kindlustusmaakler Majesteedi Elukindlustusmaakleri OÜ AS Kindlustusmaakler In Bro & Partners MAI Estonia IBP Kindlustusmaakler OÜ Vagner Kindlustusmaakler AS Heath Lambert Baltic Kindlustusmaakler AS AS Dividum Kindlustusmaakler ⁴⁰ AS Vandeni Kindlustusmaaklerid	Tartu mnt 18, 10115 Tallinn Narva mnt 9A, 10117 Tallinn Liivalaia 12, 15039 Tallinn Tornimäe 2, 10145 Tallinn Peterburi tee, 46 11415 Tallinn Toompuiestee, 18 10149 Tallinn Mustamäe tee 6B, 10621 Tallinn Sakala 7-1, 10141 Tallinn Mustamäe tee 6B, 10621 Tallinn Mustamäe tee 6B, 10621 Tallinn Villardi 23-2, 10136 Tallinn Masina 22, 10144 Tallinn Laki 15, 12915 Tallinn Väike-Ameerika 19, 10129 Tallinn	Kristo Ristikivi Kari Edvin Aitolehti Kaido Tõnisson Risto Rossar Jaan Marks Harri Kahl Ain Niineste Raul Siimut Tõnu Nael Raul Suup Roman Illarionov Heiki Nurmeots Margus Grünberg Raul Källo

³⁸ Ühispanga Varahalduse AS-i nõukogu 12.02.2003.a. otsusega kutsuti Ühispanga Varahalduse AS-i juhatusest tagasi Loit Linnupõld. Ühispanga Varahalduse AS teine juhatuse liige on Andres Pärloja.

³⁹ Alates 01.04.2003.a. on juhatuse esimees Paavo Põld.

⁴⁰ Kindlustusvahendajate nimekirjast kustutatud 12.02.2003.a.

Järelevalvesubjektid	Aadress	Tegevjuht
Investeeringisühingud		
Lõhmus, Haavel & Viisemann AS	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	Rain Tamm
Trigon Securities AS	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	Kristel Kivimurm
Suprema Securities AS	Pärnu mnt 10, 10148 Tallinn	Peeter Saks
Cresco AS	Tartu mnt 18, 10115 Tallinn	Olev Schults
Cresco Väärtpaberite AS	Tartu mnt 18, 10115 Tallinn	Olev Schults
Kawe Kapital AS	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn	Ago Lauri
Piiriüleseid investeeringuste osutavad ettevõtted		
Mandatum Stockbrokers Ltd	P.O.Box 66, FIN-00131, Helsinki	
Nordea Securities Oy	Fabianinkatu 29B, FIN-00020, Helsinki	
Credit Suisse First Boston (Europe) Ltd	One Cabot Square, London E14 4QJ, UK	
Evli Bank Plc	Aleksanterinkatu 19A, 00100, Helsinki	
Sofi Pankkiiriliike Oy	Pohjoisesplanadi 21A, FIN-00120 Helsinki	
Väärtpaberituru väärtpaberiarveldussüsteemi korraldajad		
AS Tallinna Börs	Pärnu mnt 12, 10148 Tallinn	Jaanus Erlemann
AS Eesti Väärtpaberikeskus	Pärnu mnt 12, 10148 Tallinn	Kaidi Oone
Emitendid		
AS Baltika	Veerenni 24, 10135 Tallinn	Meelis Milder
AS Eesti Telekom	Roosikrantsi 2, 10119 Tallinn	Jaan Männik
AS Estiko	Tehase 16, 50107 Tartu	Ellen Tohvri
AS Hansapank	Liivalaia 8, 15040 Tallinn	Indrek Neivelt
AS Harju Elekter	Paldiski mnt 31, 76606 Keila	Andres Allikmäe
AS Kalev	Pärnu mnt 139, 11317 Tallinn	Oliver Kruuda
AS Klementi	Akadeemia tee 33, 12618 Tallinn	Toomas Leis
AS Merko Ehitus	Tule 21, 76505 Saue	Tõnu Toomik
AS Norma	Laki tn 14, 10621 Tallinn	Peep Siimon
AS Rakvere Lihakombinaat	Roodevälja küla, Sõmeru vald, 44305 Lääne-Virumaa	Olle Horm
Saku Õlletehase AS	75501 Saku	Cardo Rimmel
Tallinna Farmaatsiatehase AS	Tondi 33, 11316 Tallinn	Jelena Borcova
Tallinna Kaubamaja AS	Gonsiori 2, 10143 Tallinn	Raul Puusepp
AS Viisnurk	Suur-Jõe 48, 80042 Pärnu	Meelis Kukk

Lisa 4
Inspektsiooni varad ja kohustused seisuga
31.12.2002.a.

<i>Varad</i>	<i>Tuhandetes kroonides</i>	<i>Kohustused ja tegevustulem</i>	<i>Tuhandetes kroonides</i>
<i>Raha ja pangakontod</i>	<i>50 200</i>	<i>Tulevaste perioodide tulud,</i>	<i>40 044</i>
<i>Nõuded</i>			
<i>järelevalvesubjektidele</i>	<i>5 379</i>	<i>sh. laekumata tulud</i>	<i>5 379</i>
		<i>Kohustus Eesti Pangale</i>	<i>2 597</i>
		<i>Puhkusekohustus</i>	<i>461</i>
		<i>Tegevustulem</i>	<i>12 477</i>
Varad kokku	55 579	Kohustused ja	
		tegevustulem kokku	55 579

Lisa 5
Eesti Panga poolt Inspektsioonile
osutatavad teenused

Finantsinspektsiooni ja Eesti Panga vahel on sõlmitud koostööprotokoll, millega määratakse kindlaks Eesti Panga poolt osutatavate teenuste maksumuse ja hinna kujunemise põhimõtted eesmärgiga kasutada efektiivselt Eesti Panga olemasolevat infrastruktuuri ning vältida tugifunktsioonide dubleerimist Inspektsiooni poolt.

Eesti Pank osutab Inspektsioonile järgmisi teenuseid:

1) Infotehnoloogia teenus, mis hõlmab:

- ♦ töökoha-arvutite võrguühendusi;
- ♦ juurdepääsuõiguste administreerimist;
- ♦ avaliku internetiühenduse kaitsmist autoriseerimata juurdepääsu eest sisevõrku;
- ♦ turvakoopiate tegemist ja säilitamist;
- ♦ osalemist Inspektsiooni IT-alastes arendustöodes;
- ♦ IT-alast täiendkoolitust;
- ♦ IT-alaste hangete korraldamist.

2) Raamatupidamisteenus, mis hõlmab:

- ♦ kuluarvestust;
- ♦ osalist juhtimisarvestust;
- ♦ palgaarvestust;
- ♦ laenuarvestust;
- ♦ makseid ja arveldusi ning välisarveldusi.

3) Kinnisvara- ja haldusteenus, mis sisaldab:

- ♦ büroopinda 1850 m² ulatuses;
- ♦ kinnisvara ning territooriumi remonti ja haldamist;
- ♦ tehnosüsteemide igapäevase toimimise tagamist ja arendamist;
- ♦ varade arvestust ja laoteenust;
- ♦ bürootehnika ja sidevahendite hankimise ja hooldamise teenust;

- ♦ nõrk- ja tugevvooluvõrkude haldamist ja arendamist;
- ♦ digitaalse dokumendihalduse teenust; töötervishoiu ja ohutuse kontrollimist;
- ♦ arhiivi- ja arhiivikorrastusteenust;
- ♦ turva- ja julgeolekuteenust;
- ♦ ametipangakaartide teenust.

Eesti Panga poolt Inspektsioonile 2002.a. osutatavate teenuste eelarveline maksumus oli 18 miljonit krooni, mille tegelikuks hinnanguliseks maksumuseks kujunes ca 11 miljonit krooni. Tulenevalt Finantsinspektsiooni seaduse rakendussätetest otsustas Eesti Pank 2002.a. katta täies ulatuses Inspektsiooni teenindamisega seotud teenuste ja amortisatsiooni kulu.

2003.a. katab Eesti Pank Inspektsiooni teenindamisega seotud tugiteenuste ja amortisatsiooni kulu 50% ulatuses.

Lisa 6
2002 oluliste sündmuste kalender

01.01.2002	- Finantsinspeksioon alustas tegevust - jõustus uus väärtpaberituru seadus - jõustusid krediitdiasutuste seaduse muudatused
01.01.2002	- jõustus haldusmenetluse seadus
6.-8.02.2002	- Tallinnas toimus kindlustuse ja kogumispensioni teemaline OECD konverents - Tallinnas toimus INPRS-i regionaalkohtumine
08.02.2002	- Finantsinspeksioon sõlmis Soome finantsjärelevalve asutusega väärtpaberituru järelevalve alase koostöömemorandumi
13.02.2002	- turule sisenes uus kahjukindlustusandja, Finantsinspeksioon andis Nordicum Eesti AS-le tegevusloa mitmetes kahjukindlustuse liikides
20.02.2002	- Finantsinspeksioon kandis Venemaa krediitdiasutuse International Bank of St. Petersburg esinduse krediitdiasutuste kohta peetavasse nimekirja - Finantsinspeksioon andis piiriüleste investeerimisteenuste osutamise loa järgmistele välisriigis registreeritud juriidilistele isikutele: • Evli Bank Plc • Credit Suisse First Boston (Europe) Ltd • Mandatum Stockbrokers Ltd • Nordea Securities Oy
25.02.2002	- Tallinna Väärtpaberibörsi AS võttis kasutusele HEX-i kauplemissüsteemi, tekkis ühtne kauplemiskeskond Soome ja Eesti börsidel noteeritud väärtpaberitele - Nordika Kindlustuse AS andis kindlustusportfelli osaliselt üle Nordea Kindlustuse Eesti AS-le (endise nimega Nordicum Eesti AS) tagasiulatuvalt alates 01.01.2002.a. Nordika Kindlustuse AS lõpetas sisulise tegevuse kahjukindlustusandjana
06.03.2002	- Finantsinspeksioon andis piiriüleste investeerimisteenuste osutamise loa Sofi Pankkiirliike Oy-le
18.03.2002	- Finantsinspeksioon sõlmis koostöölepingu Saksamaa kindlustusjärelevalvega - Finantsinspeksioon sõlmis Saksamaa pangajärelevalve asutusega koostöömemorandumi
25.03.2002	- Finantsinspeksioon andis Seesam Varahalduse AS-le (asutamisel) kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevusloa
27.03.2002	- Finantsinspeksioon andis AS-le LHV Varahaldus kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevusloa - Finantsinspeksioon registreeris Franklin Templeton Investment Funds aktsiate avaliku müügi
03.04.2002	- Finantsinspeksioon andis Sampo Varahalduse AS-le kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevusloa
04.04.2002	- Finantsinspeksioon andis Tallinna Väärtpaberibörsi AS-ile väärtpaberibörsi korraldaja tegevusloa
05.04.2002	- Finantsinspeksioon andis Hansa Aktivite Juhtimise AS-le kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevusloa - Finantsinspeksioon andis AS-le Kawe Kapital investeerimisteenuste osutamise tegevusloa
10.04.2002	- Finantsinspeksioon andis Ühispanga Varahalduse AS-le kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevusloa
22.04.2002	- Finantsinspeksioon andis ERGO Varahalduse AS-le (asutamisel) kohustusliku pensionifondi valitsemise tegevusloa
04.05.2002	- Finantsinspeksioon registreeris 15-e kohustusliku pensionifondi tingimused - algas valikuavalduste vastuvõtmine kogumispensioni süsteemiga liitumiseks
13.05.2002	- Finantsinspeksioon kehtestas Nordika Elukindlustuse AS-i suhtes kolmeks kuuks erirežiimi
19.05.2002	- lõppes AS-i Suprema Fund Management fondivalitseja tegevusloa kehtivus
01.06.2002	- jõustus kindlustustegevuse seaduse muutmise seadus - jõustus liikluskindlustuse seaduse muutmise seadus
19.06.2002	- Finantsinspeksioon kandis Läti aktsia-kommertspank "Baltikums" esinduse krediitdiasutuste kohta peetavasse nimekirja
01.07.2002	- Nordika Elukindlustuse AS andis kindlustusportfelli üle ERGO Elukindlustuse AS-le, Nordika Elukindlustuse AS lõpetas tegevuse elukindlustusandjana - jõustus Tagatistfondi seadus - jõustus võlaõigusseadus
01.08.2002	- rakendus Finantsinspeksiooni soovituslik juhend "Täiendavad meetmed rahapesu tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes"
13.08.2002	- Finantsinspeksioon sõlmis koostöölepingu Taani finantsjärelevalvega
27.08.2002	- Finantsinspeksioon pikendas AS-i Trigon Funds fondivalitseja tegevusluba tähtajatult
01.09.2002	- rakendus Finantsinspeksiooni õigus kontrollida Tallinna Väärtpaberibörsi AS-i noteeritud ja kaubeldavate ettevõtete aktsionäridele suunatud ülevõtmispakkumiste vastavust õigusaktidele ning teostada järelevalvet ülevõtmispakkumiste üle - jõustus karistusseadustik - jõustus väärtemenetluse seadustik
06.-09.10.2002	- Bratislavas toimus Baseli Pangajärelevalve Komitee Kesk- ja Ida-Euroopa koostöögrupi aastakoosolek, kus Finantsinspeksioon valiti 2003. aastaks regionaalse koostöögrupi eesistujaks
18.10.2002	- Finantsinspeksioon ja Eesti Pank esitasid krediitdiasutustele kirjalikud soovitusel laenuvõtmise kohta, arvestades majanduskeskkonna arenguid oli kiire laenukasvu tingimustes oht hinnata ebapiisavalt majanduskeskkonna muutustest tingitud riske
01.11.2002	- sõlmiti Finantsinspeksiooni, Eesti Panga ja Rahandusministeeriumi vaheline koostöökokkulepe
13.11.2002	- Finantsinspeksioon kooskõlastas AS-i Tallinna Börs (endise nimega Tallinna Väärtpaberibörsi AS) reglemendi ja andis AS-le Tallinna Börsi reguleeritud turu korraldaja tegevusloa
12.12.2002	- Finantsinspeksioon kustutas AS-i Dividum Kindlustusmaakler kindlustusvahendajate nimekirjast
31.12.2002	- lõppes Rootsi krediitdiasutuse Svenska Handelsbanken Eesti esinduse tegevus

2002

FINANTSINSPEKTSIOONI AASTARAAMAT